

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина



Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босна и Херцеговина

Predmet br.: S1 1 K 008161 12 Krl

Datum: 12.06.2013.godine

**Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Darko Samardžić, presjednik vijeća
sudija Jasmina Kosović
sudija Davorin Jukić**

**PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
protiv
PREDRAGA PROŠIĆA**

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Džemila Begović

Branilac optuženog:

Svetozar Davidović

Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, ul. Kraljice Jelene br. 88

Telefon: 033 707 100, 707 596; Fax: 033 707 225

I. UVOD	8
A. PROVEDENI DOKAZI.....	8
1. Tužilaštvo BiH.....	8
2. Odbrana	8
a. Tužilaštvo BiH.....	9
B. PROCESNE ODLUKE	13
II. STANDARDI OCJENE DOKAZA I OPĆA OCJENA DOKAZA	19
III. UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE	22
A. OPŠTI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA	24
B. RATNO STANJE	25
C. SVOJSTVO I ULOGA OPTUŽENOG.....	34
D. DJELO POČINIoca MORA BITI POČINJENO SUPROTNO PRAVILIMA MEĐUNARODNOG PRAVA.....	36
1. PROTUPRAVNO ZATVARANJE.....	38
2. ZAŠTIĆENA LICA.....	43
E. DJELO POČINIoca MORA BITI POVEZANO SA RATOM, ORUŽANIM SUKOBOM ILI OKUPACIJOM	48
F. POČINILAC MORA NAREĐITI ILI IZVRŠITI DJELO.....	49
G. TAČKA 1 IZREKE PRESUDE - PROTUZAKONITO ZATVARANJE TOPALović SEMILA I NJEGOVE PORODICE, VELIĆ RIFETA I NJEGOVE PORODICE, TOPALović SAFETA ZV. ČAPI, TOPALović SUADA I TOPALović HAMIDA	49
H. KRIVIČNA ODGOVORNOST	52
I. OSLOBAĐAJUĆI DIO IZREKE PRESUDE	55
1. TAČKA 2 - UBISTVO ČORALIĆ KASIMA, ČORALIĆ NURIJE, NALIĆ EMIRA, NALIĆ SENADA, NALIĆ NAFIJE, VOJNIKOVIĆ ADEMA, BAŠIĆ EDINA I BAŠIĆ-UNIĆ TATJANE	55
2. TAČKA 3 IZREKE PRESUDE - UBISTVO LICA SELMAN NAILA, PAŠIĆ SMAILA ZV. „LOLA“ I VELIĆ SADMIRA.....	61
J. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA.....	63
K. ODMJERAVANJE KRIVIČNOPRAVNE SANKCIJE	65
L. ODLUKA O TROŠKOVIMA KRIVIČNOG POSTUPKA I IMOVINSKO PRAVNIM ZAHTJEVIMA.....	67
IV. PRILOG 1.....	68
V. PRILOG 2.....	74

Broj: S1 1K 00816112 Kr1

Sarajevo, 12.06.2013. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Sud BiH), Odjel I za ratne zločine, vijeće u sastavu sudija Darko Samardžić, kao predsjednik vijeća, te sudije Jasmina Kosović i Davorin Jukić kao članovi vijeća, u krivičnom predmetu protiv optuženog Prošić Predraga, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. istog Zakona, odlučujući po izmijenjenoj optužnici T20 0 KTRZ-0000032 07 od 26.04.2013.godine, nakon okončanog glavnog pretresa, u prisustvu optuženog Prošić Predraga, njegovog branioca, advokata Svetozara Davidovića, te tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Tužilaštvo BiH) Džemile Begović nakon vijećanja i glasanja, dana 12.06.2013. godine donio je i objavljuje sljedeću:

PRESUDU

Optuženi Prošić Predrag, zvani „Pedo“, sin Miloša i majke Milke rođ. Cvjetković, rođen 20.02.1963. godine u Sanskom Mostu, po zanimanju radnik, sa završenom 8-godišnjom školom, vojni rok služio 1982. godine, ima čin vodnika, srednjeg imovnog stanja, po nacionalnosti ..., državljanin ..., JMBG: ..., stalno nastanjen u ... ,...

Na osnovu odredbe člana 285. stav 1. tačka a) ZKP BiH,

KRIV JE

ŠTO JE:

Za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, krajem mjeseca maja 1992. godine, u toku oružanog sukoba između Armije Bosne i Hercegovine (Armije BiH) i Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine (VSR BiH), kao pripadnik 6. Sanske brigade, protivno pravilima međunarodnog humanitarnog prava, kršeći odredbe člana 3. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica za vrijeme rata, od 12.08.1949. godine, učestvovao u

protuzakonitom zatvaranju civilnog stanovništva na području opštine Sanski Most, i to naselja Muhići, Mahala i Otoka nakon čega su zatočeni muškarci bili izloženi fizičkom i psihičkom zlostavljanju, a zatim je veliki broj zatočenika transportovan u logor "Manjača" na Manjači ili protjeran na teritoriju pod kontrolom Armije BiH, a preostalo stanovništvo lišeno osnovnih prava i sloboda, tako što je,

1. Najmanje dana 27.maja 1992.godine u Sanskom Mostu, zajedno sa drugim vojnicima, vršio pretres porodičnih kuća naselja Mahala, Muhići i Otoka, iz kojih su nezakonito istjerali zatečene civile, djecu, žene i muškarce, prisiljavajući ih pod prijetnjom vatrenim oružijem da se moraju kretati prema mjestima koja su bila određena kao sabirališta, gdje su pod stražom naoružanih vojnika zadržani cijeli dan, a odakle su prevoženi u centar grada i zatvoreni u prostore osnovne škole "Narodni front" i Sportske dvorane, koji su pretvoreni u zatočeničke centre, među kojima i Topalović Semila i njegovu porodicu, Velić Rifeta i njegovu porodicu, Topalović Safeta zv. "Ćapi", Topalović Suada, Topalović Hamida.

čime je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ¹ i, u vezi sa članom 22. istog Zakona.

Te ga vijeće Suda BiH primjenom člana 38., 41., 42. stav (2) i 43. stav (1) tačka 1. KZ SFRJ,

OSUĐUJE
NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 3 (TRI) GODINE

Na osnovu člana 50. stav (1) i (2) KZ SFRJ, vrijeme koje je optuženi Prošić Predrag proveo u pritvoru po rješenju Suda Bosne i Hercegovine, broj S1 1 K 008161 11 Krn od

¹ U daljem tekstu: KZ SFRJ - Skupština SFRJ-a je Krivični zakon Bosne i Hercegovine usvojila na sjednici Saveznog vijeća održanoj dana 28.9.1976. godine i objavila ga u Službenom listu SFRJ br. 44 od 08.10.1976. godine. Nakon proglašenja nezavisnosti BiH, KZ SFRJ je na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom od 22.5.1992. godine preuzet kao zakon Republike Bosne i Hercegovine (uz manje izmjene), a stupio je na snagu danom objavljivanja.

01.12.2011. godine i to počevši od 29.11.2011.godine, pa do 12.06.2013. godine ima se uračunati u izrečenu kaznu zatvora.

Optuženi se u skladu sa članom 188. stav 4. ZKP BiH oslobađa naknade troškova postupka, tako da isti padaju na teret budžetskih sredstava Suda.

Na osnovu člana 198. stav 2. ZKP BiH oštećeni se sa eventualnim imovinskoopravnim zahtjevom upućuju na parnicu.

II

Nasuprot navedenom, optuženi se u skladu sa članom 284. stav 1. tačka c. ZKP BiH

OSLOBAĐA OD OPTUŽBE

Da je:

Krajem maja mjeseca 1992. godine kao pripadnik 6. Sanske brigade u okviru širokog i sistematičnog napada vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, teritorijalne odbrane, pripadnika milicije i paravojnih formacija na civilno stanovništvo bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata kao i ostalo nesrpsko stanovništvo na širem području Bosanske Krajine, uključujući napad na području opštine Sanski Most, a koji napad je otpočeo aprila mjeseca 1992. godine preuzmanjem Stanice javne bezbjednosti, napadom na zgradu opštine i proglašenjem Srpske opštine Sanski Most, a nastavio 25. maja 1992. godine lišavanjem slobode intelektualaca, milicionera, politički angažovanih Hrvata i Muslimana, njihovim zatvaranjem i oružanim napadom na naselja Muhića, Mahala, Otoka, te sela Hrustovo, Vrhpolje, Kljevce i druga područja opštine u kojima su pretežno živjeli Muslimani i Hrvati, prilikom kojeg napada su granatirani civilni objekti, stanovništvo istjerano iz svojih domova koji su zapaljeni i pljačkani, a istjerano civilno stanovništvo odvođeno na mjesta gdje su sakupljani i razdvajani, a potom i zatvarani u formirane zatočeničke objekte u Sanskom Mostu, gdje su zatočeni muškarci bili izloženi fizičkom i psihičkom zlostavljanju, a zatim je veliki broj zatočenika transportovan u logor "Manjača" na Manjači ili protjeran na

teritoriju pod kontrolom Armije BiH, a preostalo stanovništvo lišeno osnovnih prava i sloboda.

2. Dana 27. maja 1992.godine u Sanskom Mostu, nakon što je sa grupom vojnika došao pred kuću Hilme Hegića, u naselju Muhići, ušao u kuću gdje je iz skloništa istjerao zatečene civile, žene i muškarce, a zatim po njima pucao iz automatske puške i ubio Ćoralić Kasima, Ćoralić Nuriju, Nalić Emira, Nalić Senada, Nalić Nafiju, Vojniković Adema, Bašić Edina i trudnicu Bašić-Unić Tatjanu, pa uvjeren da je prisutne civile ubio, unutrašnjost kuće zapalio i iz nje otišao, tijela ubijenih su ekshumirana i identifikovana iz masovne grobnice „Greda I“ – Kruhari – Sanski Most.

3. Dana 27. maja 1992. godine u Sanskom Mostu, u naselju Otoka nakon što je naoružan u grupi sa drugim vojnicima vodeći vezane Selman Naila i Pašić Smaila zv. „Lola“ došao do kuće Velić Rifeta, gdje istjeruju iz kuće zatečene civile, nakon što su Velić Rifeta i njegovog sina Velić Sadmira vezali, sve ih povelu do ulice Muhići, odakle Velić Rifeta, žene i djecu dio vojnika odvodi na sabirno mjesto, a Selman Naila, Pašić Smaila zv. „Lola“ i Velić Sadmira optuženi sa dva vojnika u pravcu naselja Krkojevaca gdje su ih ubili hicima iz vatrenog oružija, čija tijela su ekshumirana i identifikovana u masovnoj grobnici „Greda I“ – Kruhari- Sanski Most.

Dakle, kao dio širokog i sistematičnog napada usmjerenog na civilno stanovništvo sa diskriminatorskom namjerom pa znajući za taj i takav napad i svjestan da njegove radnje predstavljaju dio tog napada, zajedno sa drugim vojnicima, u cilju progona cjelokupnog muslimanskog i hrvatskog stanovništva na nacionalnoj i vjerskoj osnovi izvršio progon i to radnjama lišenje druge osobe života (ubistvo) iz tačke a) stav 1. člana 172. KZ BiH

Čime bi počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. KZ BiH.

Troškovi krivičnog postupka u oslobađajućem dijelu presude u skladu sa odredbom iz člana 189. stav 1. ZKP BiH padaju na teret budžetskih sredstava.

Na osnovu člana 198. stav 3. ZKP BiH oštećeni se sa imovinsko pravnim zahtjevom upućuju na parnicu.

Obrazloženje

7

I. UVOD

1. Optužnicom Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ 000032 07 od 20.02.2012. godine Prošić Predrag je optužen za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1 tačka h) u vezi sa tačkama e) i a) KZ BiH, a sve u vezi sa članovima 29. i 180. stav 1. istog Zakona. Sudija za prethodno saslušanje je dana 24.02.2012. godine potvrdio predmetnu optužnicu nakon čega se optuženi dana 03.04.2012. godine izjasnio da nije kriv za krivično djelo koje mu se stavlja na teret.

2. Glavni pretres u ovom predmetu je počeo 01.06.2012. godine. Tužilaštvo BiH je u skladu sa odredbom člana 275. ZKP BiH u sudski spis uložilo izmjenjenu optužnicu, koju je javno pročitao na nastavku glavnog pretresa dana 26.04.2013. godine, a kojom je tužilac precizirao radnju izvršenja optuženog Predraga Prošića i ostao kod iste pravne kvalifikacije.

A. PROVEDENI DOKAZI

1. Tužilaštvo BiH

3. U toku dokaznog postupka na prijedlog Tužilaštva BiH saslušano je ukupno dvadeset svjedoka i to Vezira Vojniković, Fikret Muhić, Jasminka Hasić, Semil Topalović, Dušanka Topalović, Mirsad Velić, Miroslav Mudrinić, HusoTrožić, Senad Šabić, Enes Nalić, Dušan Ralić, Vojislav Ranisavljević, Damir Topalović, Ćatiba Bašić, Džemal Vehabović, Rifet Velić, Dževad Kazić, Elvir Mujagić, te dodatno saslušalo i svjedoka Salić Ermina. Tužilaštvo je također prezentiralo i uvelo u sudski spis ukupno 65 materijalnih dokaza.

2. Odbrana

4. Na prijedlog odbrane u toku dokaznog postupka saslušano je ukupno pet svjedoka i to Trožić Huso, Trožić Senad, Nalić Faruk, Topalović Dževada i Vojniković Vezira i uvedeno u sudski spis ukupno sedam materijalnih dokaza.

5. Spisak materijalnih dokaza koje je prezentirao tužilac i odbrana optuženog dati su u prilogu broj 1. ove presude.

B. ZAVRŠNE RIJEČI

a. Tužilaštvo BiH

6. Tužilac Tužilaštva BiH je dana 17.05.2013. godine iznio završnu riječ u kojoj navodi da je Tužilaštvo dokazivalo i dokazalo da je u inkriminisanom periodu postojao napad u Sanskom Mostu, da je taj napad bio širok i sistematičan, da je bio usmjeren prema civilnom stanovništvu, da je napad učinjen na diskriminatorskoj osnovi, da je optuženi učestvovao u tom napadu i da je počinio zabranjene radnje, kao i da je bio svjestan da je njegovo djelovanje dio tog napada i svjestan da je napad na diskriminatorskoj osnovi.

7. Tužilaštvo dovodi u vezu Krizni štab u opštini Sanski Most sa Kriznim štabom Autonomne regije Krajina, čiji je predsjednik bio Radoslav Brđanin, i ukazuje da je Autonomna regija Krajina bila koordinator između opštinskih struktura u njenom sastavu i najviših organa vlasti, te da su sa svih rukovodećih mjesta u opštinama smijenjeni svi koji nisu bili srpske nacionalnosti. Borbeni izvještaji koji su uloženi kao dokaz u sudski spis govore o postojanju 6. Sanske brigade, jedinice Teritorijalne odbrane i milicije čiji je zadatak bio provođenje strateškog cilja srpskog naroda – razgraničenje od ostala dva naroda koje se nije moglo provesti bez oružja i upotrebe sile.

8. U cilju dokazivanja postojanja širokog i sistematičnog napada Tužilaštvo ukazuje na zapovijest komandanta Štaba Teritorijalne odbrane pod nazivom „Akcija razoružavanja u Sanskom Mostu“, a prema kojoj su se, u sadejstvu sa 6. Sanskom brigadom, privodili zarobljenici u “Sportsku dvoranu” i razoružavala naselja Mahala, Otoke i Muhići, a sve u cilju da se „neprijatelju nanesu što veći gubici u živoj sili“. Ako se ima u vidu da su naselja Mahala, Otoke i Muhići naselja koja nisu bili vojni ciljevi, nije teško zaključiti da se zapovijest odnosila na civilno stanovništvo. Takođe, stanovništvo, kako tvrdi Tužilaštvo, nije zbrinjavano u “Sportsku dvoranu”, već nezakonito zatvarano, čime mu je na grub način oduzimana fizička sloboda.

9. Prema ocjeni Tužilaštva, cilj navedenih aktivnosti, te koordinacije Kriznog štaba i vojske na području Sanskog Mosta, bilo je smanjenje broja stanovnika koji pripadaju drugoj nacionalnosti, osim one koja je imala prefiks srpski. Da je cilj i postignut govori podatak da je u tom periodu iz Sanskog Mosta odseljeno 24 000 Muslimana i 3000 Hrvata, a o načinu na koji je to urađeno saznalo se iz izjava svjedoka.

10. Iz svega navedenog, Tužilaštvo zaključuje da je na području opštine Sanski Most izvršen napad, da je taj napad bio širok i sistematičan, usmjeren prema civilnom

stanovništvu, pretežno prema muslimanskom koje nije bilo vojno angažovano. To je vršeno tako da je stanovništvo istjerano iz svojih kuća i transportovano u zatvoreničke objekte i sportsku dvoranu, a civilima koji su nakon nekog vremena pušteni, zabranjen povratak svojim kućama. Navedeno je potvrđeno i uloženim materijalnim dokazima.

11. Tužilaštvo se osvrnulo i na ulogu optuženog Prošića, koji je učestvovao u napadu i počinio zabranjene radnje. Prema tvrdnjama Tužilaštva, optuženi je poslije granatiranja o kojem su govorili svjedoci, učestvovao u aktivnostima čišćenja terena, u napadu, zatvaranju stanovništva i pretresanju kuća u naseljima Mahala, Muhići i Otoka. Svoje tvrdnje Tužilaštvo potkrepljuje izjavama svjedoka koji su svjedočili na okolnosti iz optužnice.

12. Da je Prošić Predrag učestvovao u radnjama koje mu se pod tačkom 1. optužnice stavljaju na teret potvrđuju svjedoci koji su u vrijeme kritičnih dešavanja vidjeli optuženog u svojim naseljima. Da je kritičnog dana viđen u naselju Muhići posvjedočili su svjedoci Vezira Vojniković, koja se zajedno sa komšijama i porodicom našla na putu optuženom, zatim Damir i Semil Topalović koji su optuženog vidjeli kad su bili natjerani da napuste svoje naselje, da je stajao ispred kuće naoružan automatskom puškom i obučen u SMB uniformu, Dževad Kazić koji je potvrdio da je Prošić učestvovao u istjerivanju iz kuća, te pretresanju Safeta Topalovića od koga je tražio da mu preda pištolj. Svjedok Rifet Velić posvjedočio je da je Prošić Predrag dolazio u naselje Otoka i da je on zajedno sa svojom porodicom bio žrtva direktnog istjerivanja od strane optuženog. O učešću optuženog u napadu u Mahali svjedočio je Senad Šabić, Mudrinić Miroslav, Dušan Rajlić i Vojislav Ranisavljević koji su potvrdili da je Prošić bio u 6. Sanskoj brigadi od aprila 1992. godine zajedno sa njima, te da je on bio raspoređen u protuoklopni vod i stacioniran u mjesti Miljevići kod Lušci Palanke.

13. Vezira Vojniković, jedini preživjeli svjedok koja je bila na licu mjesta svjedočila je na okolnosti iz tačke 2. optužnice. U iskazu, kome Tužilaštvo poklanja naročitu pažnju, svjedokinja je opisala ubistva sina, dva brata i majke, tvrdeći da je to učinio "Peđa". Tužilaštvo smatra neuspješnim pokušaje odbrane da diskredituje ovog svjedoka tvrdnjama da to nije učinio optuženi, da se događaj nije tako odigrao ili da se nije uopšte ni desio.

14. Na okolnosti iz tačke 3. optužnice, kojom se optuženi tereti da je učestvovao u ubistvu tri osobe, svjedočili su Velić Rifet i Vehabović Džemal, koji su govorili o ubistvima Selman Naila i Pašić Smaila zvan "Lola". Imajući u vidu iskaze ovih svjedoka i veliki broj

uloženih materijalnih dokaza, Tužilaštvo cijeni dokazanim okolnosti iz ove tačke optužnice.

15. Na kraju završne riječi Tužilaštvo nalazi dokazanim da je optuženi učestvovao u krivično-pravnim radnjama koje se mogu kvalifikovati kao zločini protiv čovječnosti, i to kao progon, učinjen ubistvima, lišenjem slobode, kao i zatvaranjem i drugim teškim oduzimanjem slobode. Na osnovu izjava svjedoka i uloženi materijalnih dokaza Tužilaštvo je dokazalo da je na području Sanskog Mosta postojao širok i sistematičan napad, da je napad bio diskriminatorske prirode, usmjeren protiv nesrpskog civilnog stanovništva, te da je optuženi sasvim svjestan tih činjenica poduzeo zabanjene radnje. Zbog svega navedenog Tužilaštvo predlaže da Sud optuženog oglasi krivim i kazni na kaznu dugotrajnog zatvora. Prilikom odmjeravanja krivično-pravne sankcije Tužilaštvo je od otežavajućih okolnosti našlo iskazanu brutalnost u činjenju krivičnog djela, nemilosrdnost prema civilima zaštićenim po međunarodnom humanitarnom pravu, te ponašanje optuženog u sudnici, odnosno činjenicu da se ni jednog trenutka nije pokazao da se kaje za počinjena djela. Olakšavajuće okolnosti na strani optuženog Tužilaštvo nije našlo.

b. Odbrana

16. Na samom početku svoje završne riječi odbrana optuženog Predraga Prošića objasnila je da je razlog zbog kojih optuženi nije izrazio kajanje odluka da se brani šutnjom, a eventualno izrečene riječi kajanja bi značile priznanje krivične odgovornosti, što svakako nije cilj odbrane.

17. Odbrana se poziva na presumpciju nevinosti, te prava optuženog da ne iznosi svoju odbranu i da ne predlaže dokaze, jer teret dokazivanja leži na optužbi, te ukazuje da Tužilaštvo u ovom slučaju nije van razumne sumnje dokazalo krivičnu odgovornost optuženog.

18. U pogledu uloge optuženog u širokom i sistematičnom napadu koji je usmjeren na civilno stanovništvo, sa diskriminatorskom namjerom, u cilju progona stanovništva na nacionalnoj i vjerskoj osnovi, a u vezi sa radnjama koje se optuženom stavljaju na teret, odbrana podsjeća da je za ista djela bila podignuta optužnica protiv Marčeta Milorada zvanog "Mićo", i da su u tom postupku mnogi svjedoci, sa velikom dozom sigurnosti, ukazivali na ovu osobu kao izvršioca djela.

19. U vezi rješenja Suda BiH kojim se prihvataju kao dokazane činjenice utvrđene

presudom MKSJ u predmetu protiv Radoslava Brđanina, odbrana je kategorična u stavu da se ne može postaviti i prihvatiti teza da je optuženi ratni zločinac samo zato što je bio savremenik ratnih događanja i pripadnik Vojske Republike Srpske. Prema tome, prema navodima odbrane, boravak Predraga Prošića na lokaciji naselja Muhići kao pripadnika jedne vojne formacije, ne može ga odrediti kao osobu koja je učestvovala u širokom i sistematičnom napadu u cilju progona stanovništva na nacionalnoj i vjerskoj osnovi. Široki i sistematski progon drugih nacionalnosti su pitanja političkog karaktera i mogu se staviti na teret samo kriznim štabovima, odnosno visokim političkim ili vojnim strukturama kojima optuženi apsolutno nije pripadao.

20. Analizirajući ličnost optuženog, odbrana dovodi u pitanje samu mogućnost da se optuženi uopšte podvede pod kvalifikacije iz optužnice. Naime, pokušaj Tužilaštva da optuženog prikaže kao osobu sklonu kriminalnim radnjama, nema podlogu ni u jednom materijalnom dokazu, niti u iskazima svjedoka. U prilog svojim tvrdnjama, odbrana navodi da optuženi, suprotno navodima optužbe, nema nikakav vojni čin, da po svojim fizičkim karakteristikama ne odgovara opisima iz iskaza saslušanih svjedoka, te da se optuženi gotovo isključivo družio sa osobama muslimanske vjeroispovjesti, i to ne samo prije, već i u toku rata.

21. Analizirajući uložene materijalne dokaze, odbrana negira njihovu činjeničnu i pravnu relevantnost, kao i dokaznu snagu. Posebnu analizu odbrana je izvršila u odnosu na utvrđene tragove povreda na leševima i načina nanošenja, neposrednog uzroka i vremena nastupanja smrti, te zaključila da postoji neslaganje između rezultata vještačenja i iskaza svjedoka.

22. Odbrana takođe smatra da postoje mnoge nejasnoće u postupku koje su vidljive i u dokazima Tužilaštva vezano za utvrđivanje smrti lica koja su prikazana kao žrtve u dispozitivu optužnice, kao i dokaza o njihovoj smrti, bar što se tiče izvoda iz Matične knjige umrlih. Tako, prema tvrdnjama odbrane, dokazni materijal Tužilaštva uopšte ne sadrži dokaze o smrti Ćoralić Kasima, Ćoralić Nurije, Nalić Nafije i Velić Sadmira.

23. U svojim završnim riječima odbrana je svestrano analizirala i iskaze tri ključna svjedoka Vojniković Vezire, Hasić Jasminke i Muhić Fikreta. Branilac posebno ističe da nijedan od ova tri svjedoka nije ranije prijavio krivično djelo, niti identifikovao Prošića kao učinioca. Osvrćući se posebno na iskaz Vojniković Vezire, branilac ističe da, iako je imala najviše interesa za to, ni ova svjedokinja nije prijavila djelo, te zbog toga, između ostalog,

nije izvršen uviđaj na licu mjesta. Odbrana tvrdi i da Vojniković Vezira nije znala i nije prepoznala izvršioca jer je u izjavama koje je dala 1993. i 1996. godine spominjala izvršioca kao visokog, plavog momka, a taj fizički opis ne odgovara optuženom Prošiću. Samog optuženog prvi put spominje tek u izjavi datoj 2010. godine, kako odbrana kaže, samo iz njoj poznatih motiva, ali ga i tu opisuje kao visokog, tankog, plavog, svijetlog tena.

24. Ocjenjujući iskaze ostalih svjedoka, odbrana konstatuje da oni uglavnom nemaju lična saznanja o ovom događaju. Takođe, većina svjedoka se slaže u vezi karaktera Predraga Prošića, iz njihovih iskaza ne može se izvesti motiv koji bi naveo optuženog da puca u svoje komšije, a činjenica da je većina svjedoka vidjela kamion paravojne formacije „Crni Đorđe“ za koju je poznato da je vršila zločine u Sanskom Mostu.

25. Na kraju, odbrana se osvrće i na dio optužnice vezan za ubistva lica Selman Naila, Pašić Smaila i Velić Sadmira, te navodi da nema niti jednog dokaza koji potvrđuje ovaj dio optužnice. Ova optužnica je, prema shvatanju odbrane, podignuta samo zato što je neko kod optuženog Prošića primjetio nekakvu ogrlicu ili nešto drugo od zlata i prepoznao da je ogrlica pripadala Pašić Smailu, što nikako ne može biti osnov za procesuiranje.

26. Odbrana zaključuje da nema dokaza na osnovu kojih bi se van svake razumne sumnje potvrdilo da je Prošić Predrag izvršilac radnji koje mu se stavljaju na teret, niti ima dokaza za umišljaj i motiv. Zbog svega navedenog branilac smatra neophodnim da se donese presuda kojom se Prošić Predrag u cjelosti oslobađa od krivične odgovornosti.

B. PROCESNE ODLUKE

a. Odluka o isključenju javnosti

27. Vijeće je isključilo javnost sa nekih dijelova glavnog pretresa u skladu sa članom 237. ZKP BiH koji propisuje da *“Odluku o isključenju javnosti donosi sud,ja, odnosno vijeće iješer,jem kcje mora biti obrazloženo i javno objavijeno”*. Isključenje javnosti se temeljilo na razlozima propisanim članom 235. ZKP BiH. Naime, u interesu zaštite svjedoka, na ročištu za nastavak glavnog pretresa koje je bilo održano dana **16.11.2012. godine**, javnost je bila isključena kako bi se raspravilo i odlučilo o prijedlogu odbrane o određivanju mjera zaštite svjedocima. Vijeće je, nakon što je saslušalo razloge odbrane, na sjednici zatvorenoj za javnost, odlučilo da će se o mjerama zaštite odlučiti, dana **14.12.2012.** i

11.01.2013.godine kada svjedoci budu pozvani. Nakon što je isključena javnost sa tih glavnih pretresa kako bi se raspravilo i odlučilo o određivanju mjera zaštite, svjedoci su odustali od mjera zaštite i pristali da javno svjedoče.

b. Odluka o utvrđenim činjenicama (Prilog 2)

28. Vijeće je dana 26.04.2013. godine donijelo rješenje kojim se djelimično prihvata Prijedlog Tužilaštva BiH broj: T 20 0 KT RZ za prihvatanje kao dokazanih činjenica utvrđenih od strane Pretresnog vijeća Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu: MKSJ) u prvostepenoj presudi ***Tužilac protiv Radoslava Brđanina broj IT-99-36-T, od 01. septembra 2004. godine.***

29. Iz prijedloga Tužilaštva Vijeće je prihvatilo sljedeće činjenice utvrđene u predmetu ***Tužilac protiv Radoslava Brđanina broj IT-99-36-T, od 01. septembra 2004. godine i to:***

Paragraf 61; U takvoj atmosferi napetosti tri glavne nacionalne stranke – s različitim nacionalnim programima i suprotstavljenim interesima – nisu uspijevale pomiriti svoje razlike i počele su se razvijati u suprotnim smjerovima. Do najvećeg razmimoilaženja u stavovima došlo je povodom pitanja ustavnog položaja BiH. Dok su SDA i HDZ zagovarali otečepljenje SRBiH od SFRJ, SDS se čvrsto zalagao za očuvanje Jugoslavije kao države kako bi svi Srbi i dalje živjeli zajedno u jednoj državi i kako ne bi postali manjina u nezavisnoj bosanskoj državi.² Predsjednik SDS-a Radovan Karadžić održao je 15. oktobra 1991. godine strastveni govor u Skupštini SRBiH u Sarajevu i najavio da bi bosanski Muslimani mogli nestati kao zajednica ako proglase nezavisnost SRBiH od SFRJ. Predsjednik SDA Alija Izetbegović odgovorio je da Karadžićeva prijeteća poruka i njegov način izlaganja pokazuju zašto će SRBiH možda biti prisiljena da se odvoji od SFRJ.³ Nakon što je Skupština SRBiH završila s radom za taj dan, a delegacija SDS-a otišla, delegati HDZ-a i SDA ponovo su se sastali bez njih i usvojili Deklaraciju o nezavisnosti, učinivši korak bliže nezavisnosti SRBiH.⁴

Paragraf 62; Poslanici SDS-a u Skupštini SRBiH osnovali su 24. oktobra 1991. godine na sastanku svog kluba zasebnu Skupštinu srpskog naroda u Bosni i Hercegovini (dalje u

² BT-79, T. 11441, 11449, 11659 (zatvorena sjednica); Mirsad Mujadžić, DP P1601, T. 3629; BT-104, T. 18634 (poluzatvorena sjednica); BT-19, T. 20601-20604, 20696-20703 (zatvorena sjednica). *Vidi* takođe DP DB376, Izvještaj vještaka Paula Shoupa, str. 12: "Srbi u Bosanskoj Krajini bili su iz nužde duboko vezani za Jugoslaviju, s obzirom na njihov izolirani položaj u Bosni. Iz tog razloga su se pridružili partizanskom pokretu. Iz tog istog razloga oni su predstavljali jedan od centara otpora stvaranju nezavisne bosanske države 1991. i 1992. godine kada se Jugoslavija raspadala."

³ DP P2656.1, izvod iz stenograma sjednice Skupštine SRBiH od 15. oktobra 1992. godine, Radovan Karadžić obraćajući se Aliji Izetbegoviću: "Ovo je put na koji vi hoćete da izvedete Bosnu i Hercegovinu, ista ona autostrada pakla i stradanja kojom su pošli Slovenija i Hrvatska. Nemojte da mislite da nećete odvesti Bosnu i Hercegovinu u pakao, a muslimanski narod možda u nestanak. jer muslimanski narod ne može da se odbrani ako bude rat ovde.;" DP P53, Izvještaj vještaka Roberta Donije, str. 59; Robert Donia, T. 1113-1114; Patrick Treanor, T. 18709, 18741; DP DB376, Izvještaj vještaka Paula Shoupa, str. 18.

⁴ DP P53, Izvještaj vještaka Roberta Donije, str. 59.

tekstu: Skupština Srpske Republike BiH) i izabrali Momčila Krajišnika za njenog predsjednika.⁵ Skupština Srpske Republike BiH usvojila je odluku o plebiscitu srpskog naroda u BiH u vezi s pitanjem ostanka BiH u Jugoslaviji. Bosanski Srbi su 9. i 10. decembra 1991. godine velikom većinom glasova odlučili da ostanu dio SFRJ.⁶

Paragraf 71; Početkom 1992. godine, dok su trajali međunarodni pregovori kojima se pokušavalo riješiti pitanje statusa BiH, rukovodstvo bosanskih Srba provelo je svoj plan da teritorije koje su smatrali svojim odvoje od postojećih struktura SRBiH i stvore zasebnu državu bosanskih Srba. Skupština Srpske Republike BiH proglasila je 9. januara 1992. godine Srpsku Republiku BiH, koja će 12. avgusta 1992. godine biti preimenovana u Republiku Srpsku (dalje u tekstu: RS).⁷ Ona se sastojala od tzv. srpskih autonomnih regija i oblasti, među kojima je bila i Autonomna Regija Krajina.⁸

Paragraf 73; Krajem marta 1992. godine rukovodstvo bosanskih Srba preduzelo je u cilju provođenja Strateškog plana mjere za odvajanje policijskih snaga bosanskih Srba od nesrpskih policijskih snaga, te za stavljanje policije bosanskih Srba pod civilnu komandu bosanskih Srba.⁹ Skupština Srpske Republike BiH osnovala je 27. marta 1992. godine Srpsko ministarstvo unutrašnjih poslova (dalje u tekstu: MUP).¹⁰ Ministarstvo narodne odbrane Srpske Republike BiH 16. aprila 1992. donijelo je odluku o tome da Teritorijalna odbrana (dalje u tekstu: TO) predstavlja oružanu snagu Srpske Republike BiH, te da komandovanje i rukovođenje TO-om vrše opštinski, oblasni i regionalni štabovi, kao i štab TO-a Srpske Republike BiH. Istom odlukom Ministarstvo narodne odbrane proglasilo je neposrednu ratnu opasnost i naredilo opštu javnu mobilizaciju TO-a na cjelokupnoj teritoriji Srpske Republike BiH. Pored toga, naređeno je i formiranje štabova TO-a u novoosnovanim opštinama bosanskih Srba.¹¹

Paragraf 166; Skupština ZOBK-a se na svojoj 7. sjednici, održanoj 16. septembra 1991. godine, transformisala u Autonomnu Regiju Krajina (dalje u tekstu: ARK). U toj odluci o transformisanju objavljuje se osnivanje ARK-a kao "neodvojivog dijela Savezne države

⁵ DP P21, stenogram konstitutivne sjednice Skupštine srpskog naroda u BiH od 24. oktobra 1991. godine; Robert Donia, T. 1114-1117; Patrick Treanor, T. 18709, 18741; DP 2351, Izvještaj vještaka Patricka Treanora, str. 96.

⁶ DP P1817, objavio Radio Bosanski Petrovac; Robert Donia, T. 1121-1122; Muharem Krzić, T. 1754-1755. Glasati su mogli i nesrbi, ali njima su bili namijenjeni glasački listići druge boje koji su se brojali odvojeno. Glasao je vrlo mali broj Hrvata i Muslimana; Robert Donia, T. 1118-11121.

⁷ Radi jednostavnosti, Republika Srpska (proglašena tek 12. avgusta 1992. godine) pominjaće se u cijeloj presudi pod nazivom Srpska Republika BiH.

⁸ DP P2469, stenogram 5. sjednice Skupštine Srpske Republike BiH, održane 9. januara 1992. godine; Robert Donia, T. 1143; Patrick Treanor, T. 20960. *Vidi* takođe, VI.A.1, "Osnivanje ARK-a".

⁹ Na 12. sjednici Skupštine Srpske Republike BiH, održanoj 24. marta 1992. godine, Radovan Karadžić je izjavio sljedeće: "U onom trenutku kada to bude ... možemo da formiramo to što hoćemo. Ima razloga da to bude za dva, tri dana ... Onog trena će sve srpske opštine, kako stare, tako i novoformirane, bukvalno staviti pod svoju kontrolu kompletnu teritoriju odnosno opštine... Tada, u tom trenutku, ... biće jedinstvena metodologija, vi ćete moći to prenijeti u opštine koje predstavljate i kako i šta sve treba učiniti. Kako izdvojiti milicijski sastav, kako uzeti sredstva koja pripadaju srpskom narodu, kako uspostaviti komandu. Milicija tu mora da bude pod komandom civilne vlasti, da je sluša, tu nema zbora – tako mora biti." DP P26, stenogram.

¹⁰ Momčilo Mandić, pomoćnik ministra za unutrašnje poslove BiH, poslao je 31. marta 1992. godine teleks centrima bezbjednosti i svim stanicama javne bezbjednosti u Srpskoj Republici BiH, kojim ih je obavijestio o osnivanju srpskog ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), odnosno o odluci donijetoj na sjednici Skupštine Srpske Republike BiH, održanoj 27. marta 1992. godine, na kojoj je svečano proglašen ustav Srpske Republike BiH, DP P2366. *Vidi* takođe Patrick Treanor, T. 18781.

¹¹ DP P153, Odluka Ministarstva narodne odbrane Srpske Republike BiH, koju je potpisao Bogdan Subotić, od 16. aprila 1992. godine. Dana 4. maja 1992. godine regionalni sekretarijat za narodnu odbranu, na čijem je čelu bio potpukovnik Milorad Sajić, naredio je potpunu mobilizaciju u ARK-u: DP P167, Odluka. *Vidi* takođe BT-21, T. 8356-8358 (zatvorena sjednica); Dobrovoje Vidić, T. 23068-23071.

Federativne Jugoslavije i sastavnog dijela Federativne jedinice BiH".¹²Istog dana je usvojen i Statut ARK-a, koji je bio gotovo identičan Statutu ZOBK-a.¹³ Sjedište ARK-a, kao i ZOBK-a, bilo je u Banjoj Luci.¹⁴

Paragraf 167; U jesen 1991. godine, u SRBiH su osnovane još četiri srpske autonomne oblasti. To su bile Srpska Autonomna Oblast Hercegovina, Srpska Autonomna Oblast Romanija-Birač, Srpska Autonomna Oblast Semberija i Srpska Autonomna Oblast Sjeverna Bosna.¹⁵ Dana 21. novembra 1991. godine, Skupština srpskog naroda u BiH (dalje u tekstu: Skupština Srpske Republike BiH) je na svojoj 2. sjednici verificovala osnivanje ARK-a i još četiri srpske autonomne oblasti.¹⁶ Tom ratifikacijom su ARK i druge četiri srpske autonomne oblasti postale sastavni dijelovi Srpske Republike BiH.¹⁷

30. U preostalom dijelu Vijeće je Prijedlog Tužilaštva odbilo iz razloga detaljno navedenih u obrazloženju rješenja koje se nalazi u **Prilogu 1** presude i predstavlja njen sastavni dio.

31. U konkretnom slučaju Sud je postupao u skladu sa odredbama člana 4. Zakona o ustupanju¹⁸ u vezi sa pravilom 94(B) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ koji propisuju: „Nakon saslušanja stranaka, sud može, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice, koje su utvrđene pravosnažnom odlukom u bilo kojem drugom postupku pred MKSJ-om, ili da prihvati pismeni dokazni materijal iz postupka pred MKSJ-om, ako se odnosi na pitanje od značaja u tekućem postupku.“

32. Imajući u vidu da ni Zakon o ustupanju niti ZKP BiH ne sadrže kriterije koji moraju biti ispunjeni da bi se određene činjenice prihvatile kao utvrđene od strane MKSJ, vođen svojom obavezom poštivanja prava na pravično suđenje koje garantuje Evropska

¹² DP P81, Odluka o proglašenju Autonomne oblasti Krajina kao neodvojivog dijela Savezne države Federativne Jugoslavije i sastavnog dijela Federativne jedinice BiH, Patrick Treanor, T. 18728. Izraz "SAO (Srpska autonomna oblast) Krajina", koji se povremeno koristio naizmjenično s izrazom "ARK" ovdje nećemo upotrebljavati jer bi mogao da navede na pogrešan zaključak da se radi o SAO krajini u Hrvatskoj koja je graničila sa ARK-om u BiH.

¹³ Patrick Treanor, T. 18729; DP P80, Statut ARK-a.

¹⁴ DP P2354, Statut ZOBK-a, član 6; DP P80, Statut ARK-a, član 6.

¹⁵ Robert Donia, T. 1099-1100, 1106-1107; BT-95, T. 19491-19500 (zatvorena sjednica).

¹⁶ DP P2359, Odluka o verifikaciji proglašenih srpskih autonomnih oblasti u BiH koju je usvojila Skupština Srpske Republike BiH 21. novembra 1991. godine i koju je potpisao Momčilo Krajišnik kao njen predsjednik; DP P17, Stenografske bilješke 2. sjednice Skupštine Srpske Republike BiH, održane 21. novembra 1991. godine, Robert Donia, T. 1289; Patrick Treanor, T. 18744.

¹⁷ Mirko Dejanović, T. 23213-23214; Patrick Treanor, T. 18742. U toj odluci, Skupština Srpske Republike BiH izričito je navela da su "autonomne regije i oblasti (...) dio Bosne i Hercegovine, kao federalne jedinice u zajedničkoj državi Jugoslaviji". *Vidi* DP P2359, Odluka o verifikaciji proglašenih srpskih autonomnih oblasti u BiH koju je usvojila Skupština Srpske Republike BiH 21. novembra 1991. godine, koju je potpisao Momčilo Krajišnik kao njen predsjednik, stavka II.

¹⁸ Prema članu 4. Zakona o ustapanju predmeta: "Nakon saslušanja stranaka, sud može, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice koje su utvrđene

konvencija i ZKP BiH, Sud je primjenjivao kriterije koje je MKSJ utvrdio u predmetu *Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih* (predmet br. IT-05-88-T) i *Tužilac protiv Momčila Krajišnika* (predmet br. IT-00-39-T).

33. Očigledno je da su utvrđeni kriteriji za prihvatanje presuđenih činjenica kao utvrđenih u predmetu *Krajišnik i Popović* slični, sa tendencijom da su kriteriji u predmetu *Popović* još dalje razrađeni. I u prvoj i u drugoj odluci kao kriterij se navodi da činjenica mora biti jasna, konkretna, da se može identifikovati, odnosno da je precizna, ne smije sadržavati kvalifikaciju pravne prirode, odnosno ne smije predstavljati karakterizaciju pravne prirode, te da je dijelom presude koja nije osporavana žalbom, odnosno koja je utvrđena pravosnažnom odlukom u žalbenom postupku, pobijana u postupku i čini dio presude koja se trenutno osporava po žalbi, ali spada u pitanja koja u žalbenom postupku nisu sporna.

34. Shodno navedenom, Sud je prilikom donošenja odluke kao u izreci rješenja imao u vidu gorenavedne kriterije.

35. Mada je stvorena presumpcija valjanosti ovih činjenica, Vijeće iste nije smatralo obvezujućim i nije na njima temeljilo presudu, naročito ako se ima u vidu sam sadržaj prihvaćenih činjenica. Ovo Vijeće je odbilo svaku činjenicu koja se odnosi na optuženog ili koja se direktno ili indirektno odnosi na krivičnu odgovornost optuženog i koje nisu relevantne za ovaj predmet. Činjenice koje je ovo vijeće prihvatilo kao „utvrđene“ govore o općem političko-historijskom kontekstu dešavanja koji je prethodio sukobima 1992. godine, o političko-administrativnoj organizaciji na geografskom području koje tretira optužnica, a koje je tada pripadale Autonomnoj regiji Krajine (ARK). Sadržaj utvrđenih činjenica se odnosi na datum i okolnosti pod kojima je formirana Srpska Republika BiH 12. avgusta 1992. godine i činjenice koje se odnose na vojno-policijske formacije na teritoriji Srpske Republike BiH.

36. Vijeće još jednom ukazuje da je Rješenje Suda BiH sa detaljnijim obrazloženjem kojim se djelimično prihvata prijedlog Tužilaštva BiH od 23.01.2012. godine za prihvatanje utvrđenih činjenica, sastavni dio ove presude i nalazi se u PRILOGU 2..

c. Protek roka od 30 (trideset) dana

pravosnažnom odlukom u drugom postupku pred MKSJ-om, ili da prihvati pismeni dokazni materijal iz postupka pred MKSJ-om ako se odnosi na pitanje od značaja u tekućem postupku.“

37. Odredbom člana 251. stav 2. ZKP BiH je propisano da „*Glavni pretres kcji je odgođen mora ponovo početi ako se izmjenjeni sastav vijeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branioca vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se koristi zapisnik o uviđaju*”. Kako je u ovom predmetu između glavnih pretresa održanih **01.02.2013. godine i 29.03.2013. godine** prošlo više od 30 dana, postupajući u skladu sa gorenavedenom odredbom, Vijeće je uz prethodno pribavljenu saglasnost stranaka u postupku i branioca optuženog, odlučilo da se ranije izvedeni dokazi neće ponovo izvoditi, nego da se postupak nastavi, a koriste izvedeni dokazi sa ranijih glavnih pretresa.

d. Odluka Suda o prigovorima na uložene dokaze

38. Dana 02.11.2012. godine, odbrana optuženog Predraga Prošić istakla je prigovor autentičnosti i relevantnosti na dokaz **T-66** (Presuda Radoslav Brđanin), zbog čega je Sud dozvolio ulaganje predmetnog dokaza u spis u svojstvu dokumenta, a ne kao dokaza.

e. Saslušanje izvan sjedišta suda

39. Dana 20.03.2013. godine, u smislu člana 272. ZKP BiH, predsjednik Vijeća uz prisustvo stranaka i branitelja, održao je nastavak glavnog pretresa van sjedišta Suda (u Općinskom sudu Sanski Most) kada su saslušane svjedokinje Vezira Vojniković i Dževada Topalović, svjedoci odbrane. U članu 272. ZKP BiH se navodi: „*Ako se u toku suđenja sazna da svjedok ili vještak nije u mogućnosti da dođe pred Sud, ili da bi njegov dolazak bio povezan s nesrazmjernim teškoćama, sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti da se svjedok, odnosno vještak ispita van sudnice - ukoliko njegovo svjedočenje smatra važnim. Sudija, odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će prisustovati ispitivanju, a ispitivanje će se sprovesti u skladu sa članom 262. ovog zakona.* Odbrana je uložila medicinsku dokumentaciju na okolnosti slabog zdravstvenog stanja oba svjedoka, te

njihove nemogućnosti da putuju do Sarajeva i pristupe pred Sud, tako da su ovi svjedoci saslušani van sjedišta suda.¹⁹

f. Izuzetak od redosljeda izvođenja dokaza (član 261. stav 1.č ZKP

BiH)

40. U smislu odredbe člana 262 stav 3. ZKP BiH, dana 24.08.2012. godine Vijeće je u cilju efikasnosti i nepotrebnog gubljenja vremena dopustilo da u fazi izvođenja dokaza tužilaštva, odbrana istog svjedoka sasluša kao svog. Naime, dana 24.08.2012.godine nakon što je svjedok Huso Trožić saslušan u svojstvu svjedoka tužilaštva, a na prijedlog odbrane Vijeće je napravilo izmjenu u redosljedu izvođenja dokaza i dozvolilo da se njegovo saslušanje kao svjedoka odbrane obavi istog dana kako svjedok ne bi mora dolaziti ponovo pred Sud.

II. STANDARDI OCJENE DOKAZA I OPĆA OCJENA DOKAZA

41. Osnovna obaveza vijeća u pogledu svih dokaza propisana je članom 281. stav 2. ZKP-a BiH u kojem se navodi: „Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.”

42. Sudska praksa je za osuđujuću presudu definisala standard *”dokaza van razumne sumnje”*. Prema opšteprihvaćenom stanovištu, dokazi van razumne sumnje su dokazi na osnovu kojih se pouzdano može zaključiti da postoji veći stepen vjerovatnoće da je optuženi počinio krivično djelo.

43. Sud je razmatrao i cijenio sve izvedene dokaze, ali će se u presudi osvrtni samo na one dokaze koji su relevantni za donošenje odluke, te obrazlagati i iznositi zaključke samo o činjenicama koje su od suštinske važnosti za odluku. Sud podsjeća da član 15. ZKP BiH predviđa princip slobodne ocjene dokaza, koji je ograničen jedino principom zakonitosti dokaza, što znači da je ocjena dokaza oslobođena formalnih pravnih pravila koja bi *a priori* određivala vrijednost pojedinih dokaza. Uspostavljajući ovaj princip,

¹⁹ Nalaz i mišljenje za lice Topalović Dževada od 16.01.2013. godine, potpisano od strane liječnika specijaliste kardiologa i neuropsihijatra, koji su potvrdili da navedeno lice iz zdravstvenih razloga nije u mogućnosti da pristupi u Sarajevo na svjedočenje. Nalaz i mišljenje liječnika porodične medicine JU

zakonodavac je dao neophodnu slobodu sudskoj vlasti i pokazao povjerenje u prosudbenu moć sudija.

44. Član 10. ZKP BiH (zakonitost dokaza) predviđa da:

„Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.“

45. Osim što iskaz svjedoka treba biti dat iskreno, neophodno je i da je iskaz pouzdan. Imajući to na umu, Vijeće je tokom cijelog postupka bilo svjesno da je u iskazima o činjenicama koje su se dogodile puno godina prije davanja iskaza, prisutna nesigurnost usljed nestalnosti ljudske percepcije u odnosu na traumatične događaje i sjećanja tih događaja. Prilikom ocjene iskaza svjedoka koji su svjedočili u predmetnom postupku, Vijeće je posebno cijenilo njihovo držanje, ponašanje i karakter, razmotrivši u odnosu na njih i druge dokaze i okolnosti u vezi sa ovim predmetom.

46. Nedosljednosti u iskazu svjedoka ne znače same po sebi da sudsko Vijeće koje postupa razložno to svjedočenje mora odbaciti kao nepouzdanu.²⁰ Slično tome, faktori kao što su vremenski razmak između događaja i svjedočenja, mogući uticaj trećih lica, nepodudarnosti, ili stresne okolnosti u vrijeme događaja ne isključuju automatski mogućnost da se Vijeće osloni na takav iskaz. Međutim, trebalo bi da pretresno Vijeće prilikom ocjenjivanja i odmjeravanja težine dokaza vodi računa i takve faktore uzme u obzir.²¹

47. Vezano za posredne dokaze (dokaze iz druge ruke), Vijeće ističe da su u praksi ovog Suda takvi dokazi prihvatljivi. Naravno, dokazna vrijednost takvih dokaza zavisi od konteksta i karaktera predmetnog iskaza, kao i od toga da li je taj iskaz potkrijepljen i drugim dokazima. Osim toga, Vijeće podsjeća da je Sud slobodan u ocjeni dokaza (u skladu sa članom 15. ZKP BiH).

Starački dom „Zlatna Jesen“ - Sanski Most, od 28.01.2013. godine za svjedoka Vojniković Veziru, da ista nije sposobna za putovanja, ali da se ispitivanje može obaviti u prostorijama staračkog doma.

²⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebić*, par. 485 i 496 – 498.

²¹ Predmet *Kupreškić i dr.*, br. IT-95-15-A, Presuda žalbenog vijeća od 23.10.2001.godine, strana 12, par 31;

48. Vijeće je imalo u vidu i praksu Evropskog Suda za ljudska prava²² prema kojoj se Sud, iako je obavezan dati razloge za svoju odluku, ne mora detaljno baviti svakim argumentom koji je iznijela neka od strana u postupku.

49. Ne postoji zakonska obaveza da se u presudi izlože svi pojedini dokazi. Zakonska obaveza je razmatranje svih iznesenih dokaza prilikom donošenja odluke. Bilo bi nesvrishodno nametati bilo kojem sudećem vijeću obavezu da svaki pojedinačni dokaz, dakle, svako svjedočenje i svaki materijalni dokaz koji su izneseni tokom glavnog pretresa, pojedinačno obrazlaže u presudi.

50. Žalbeno vijeće u predmetu *Kvočka* podsjeća na to da je stvar diskrecione ocjene pretresnog vijeća koje će pravne argumente razmotriti. Što se tiče zaključaka o činjenicama, pretresno vijeće je dužno da izvede samo one zaključke o činjenicama koji su od suštinske važnosti za utvrđivanje krivice po određenoj tački optužnice. Nije nužno osvrtni se na svaki iskaz svjedoka ili svaki dokaz u sudskom spisu.²³

51. Isti stav je iznesen od strane Žalbenog vijeća MKSJ i u predmetu *Mucić i dr.*: „Pretresno vijeće nije dužno da u svojoj presudi iznosi i opravdava svoje nalaze u vezi sa svime što je izneseno tokom suđenja.“²⁴

52. Žalbeno vijeće podsjeća da pretresno vijeće ima puno diskreciono pravo da odmjeri koju će težinu i vjerodostojnost pripisati iskazu nekog svjedoka²⁵. Pritom, pretresno vijeće mora uzimati u obzir relevantne faktore u zavisnosti od konkretnog slučaja, uključujući i ponašanje svjedoka u sudnici, njegovu ulogu u datim događajima, uvjerljivost i jasnoću njegovog iskaza, pitanja da li ima protivrječnosti ili nedosljednosti u njegovim uzastopnim izjavama ili između njegovog svjedočenja i drugih dokaza, ranije primjere lažnog svjedočenja, motivaciju za davanje lažnog iskaza, te odgovore tog svjedoka tokom unakrsnog ispitivanja.²⁶

53. U ovom predmetu, Sud je cijenio dokaze u skladu sa odredbama ZKP BiH, prevashodno primjenjujući pretpostavku nevinosti iz člana 3. ZKP BiH, koja otjelovljuje

²² Predmet Evropskog suda za ljudska prava *Garcia Ruiz v. Spain*, No. 30544/96, 21.01.1999. godine

²³ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Kvočka i dr.*, par. 23-25

²⁴ *Mucić i dr.*, Presuda Žalbenog vijeća, 20. februara 2001. godine, par. 498

²⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana i drugi*, par.194, Međunarodni krivični sud za Ruandu;

²⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana i dr.*, par 194,;

opšti princip prava prema kojem je na Tužilaštvu teret utvrđivanja krivice optuženog, koje to mora uraditi van razumne sumnje.

III. UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

54. Nakon što je cijenilo izvedene dokaze pojedinačno i u međusobnoj povezanosti, pretresno Vijeće je presudu kao u izreci donijelo iz sljedećih razloga:

55. Izmjenjenom optužnicom optuženom Predragu Prošiću se stavlja na teret krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) progonom i to protivzakonitim zatvaranjem i ubistvima u vezi sa članom 29. i 180. KZ BiH.

56. Međutim, Vijeće nije prihvatilo pravnu kvalifikaciju iz optužnice, jer nalazi da iako je postojao širok i sistematičan napad u kritično vrijeme na području Sanskog Mosta, Tužilaštvo BiH nije dokazalo da su radnje optuženog činile dio tog napada. Takođe, Vijeće cijeni da ni diskriminatorna namjera, koja čini bitni element progona kao zločina protiv čovječnosti nije dokazana na strani optuženog. Optuženom Prošić Predragu je bilo poznato da se civilno stanovništvo u Sanskom Mostu zatvara na nacionalnoj i vjerskoj osnovi, odnosno da se radi o zatvaranju nesrpskog stanovništva, međutim optuženi svojim radnjama nije pokazao da dijeli diskriminatornu namjeru²⁷ koja je nesumnjivo postojala na strani onih po čijim naredbama je zločin izvršen.

57. Svjedoci Mudrinić Miroslav, Rifet Velić, Elvir Mujagić, Dževad Kazić, Topalović Damir saglasno su izjavili da se optuženi Predrag Prošić uglavnom družio sa muslimanskim stanovništvom, prije početka rata. Tako svjedok Rifet Velić potvrđuje da se optuženi Prošić prilično družio sa njegovim sinom, a svjedoci Dževad Kazić i Topalović Damir se sjećaju da je optuženi Predrag Prošić prije rata radio na pijaci sa Topalović Safetom zv. "Čapi" i prodavao bižuteriju. Takođe, u kontekstu ponašanja optuženog prema muslimanskom stanovništvu, Vijeće je analiziralo i iskaz svjedoka Velić Mirsada koji navodi da je optuženi Prošić radio kod njegovog oca, da je bio pošten i valjan, te da je u tom poslu i njegova porodica imala povjerenje u njega. U periodu odvođenja civilnog stanovništva u opštini Sanski Most, prema navodima ovog svjedoka, njegov otac je tražio

²⁷ Žalbena vijeće MKSJ je definisalo elemente progona kao zločina protiv čovječnosti, kao radnje ili propust koji su: 1) *de facto* diskriminacija i kojim se uskraćuje ili narušava neko temeljno pravo definisano međunarodnim običajnim ili ugovornim pravom; i 2) izvršeni su hotimično, sa namjerom diskriminacije po jednoj od navedenih osnova, **tačnije, na osnovu rasne, vjerske ili političke pripadnosti**. (Tužilac protiv Kvočke i drugih, IT-98-30/1-A, presuda od 28.02.2005. godine, paragraph 320.)

pomoć od optuženog Prošić Predraga, koji im je pružio zaštitu tako što je boravio u njihovoj kući, te je njegovog oca i majku sedmično obilazio za sve vrijeme rata dok nisu napustili Sanski Most. Na slične okolnosti je svjedočio i Senad Šabić, navodeći da je optuženi Prošić pokušao da ih zaštititi od drugih vojnika koji su ih na kraju istjerali iz kuće. Svjedok je još izjavio da je optuženi Predrag Prošić ohrabrivao njegovu majku tako što joj je govorio da se ne boji.

58. Naprijed navedeno, Vijeće je cijenilo u kontekstu postojanja, odnosno nepostojanja diskriminatorne namjere na strani optuženog, a isto ukazuje da optuženi nije poduzimao protupravne radnje u cilju progona nesrpskog stanovništva sa područja Sanskog Mosta, kako mu se to optužnicom stavlja na teret, a što predstavlja osnovni element progona kod krivičnog djela zločina protiv čovječnosti.

59. Iz izvedenih dokaza koje je uložilo Tužilaštvo BiH proizlazi da je u inkriminisano vrijeme postojao široki i rasprostranjeni napad²⁸ na području Sanskog Mosta, međutim Vijeće nije našlo dokazanim da su radnje optuženog Predraga Prošića činile dio tog napada, a što je jedno od bitnih obilježja krivičnog djela zločini protiv čovječnosti. Tužilaštvo BiH nije dokazalo da je optuženi znao za širi kontekst u kojem se radnje dešavanja na opštini Sanski Most nalaze, a odsustvo takvog "znanja" može ukazivati na neko drugo djelo ratnog zločina, u ovom slučaju Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Također, odbrana nije osporavala postojanje širokog i sistematičnog napada, već samo učešće optuženog u tom napadu.

60. Takođe, Vijeće je iz uvodnog dijela osuđujućeg dijela izreke presude izostavilo dijelove koji su se odnosili na bitne elemente krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz

²⁸ Prilikom odlučivanja o postojanju 'napada', prema praksi MKSJ, moraju se uzeti u razmatranje sveukupne okolnosti koje se odnose na postupanje prema ciljnom stanovništvu (stanovništvu koje je predmet napada). Između ostalog, potrebno je uzeti u obzir (1) nezakonito hapšenje i protivpravno pritvaranje civila (*Tužilac protiv Blagcja Simića et al.*, predmet br. IT-95-9-T, prvostepena presuda, 17. oktobar 2003. par. 978-980). (2) osnivanje zatočeničkih objekata u kojima su zatočnici izlagani okrutnom i nehumanom postupanju, mučenju ili ubistvima (Ibid), (3) kidnapovanje/otmica ili prisilne nestanke civila (*Tužilac protiv Fatmira Limaja et al.*, supra par. 199-201, 203, 207-209), (4) rušenje zgrada, kuća i vjerskih objekata (Ibid. u 196. Vidi takođe *Tužilac protiv Mileta Mrksića et al.*, predmet br. IT-95-13/1-T, prvostepena presuda, 27. septembar 2007. par. 465-466 i 472; i *Tužilac protiv Mladena Naletilića et al.*, predmet br. IT-98-34-T, prvostepena presuda, 31. mart 2003. par. 238). (5) progon stanovništva iz područja (deportacija/prisilno premještanje) - *Tužilac protiv Blagcja Simića et al.*, supra par. 979-980., (6) "uvođenje diskriminatornih mjera i 'autoritarnog preuzimanja vlasti'" (*Tužilac protiv Dragana Nikolića*, predmet br. IT-94-2-R61, Pregled Optužnice prema pravilu 61 Pravidnika o postupku i dokazima, 20. oktobar 1995. par. 27.), (7) intenzivno granatiranje područja (*Tužilac protiv Mileta Mrksića et al.*, supra par. 465-466) i (8) pljačkanje/pretresanje kuća (*Tužilac protiv Dragojuba Kunarca et al.*, predmet br. IT-96-23-T & IT-96-23/1-T, prvostepena presuda, 22. februar 2001. par. 573).

člana 172. KZ BiH²⁹, jer je optuženog oglasilo krivim za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ.

A. OPŠTI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA

61. Kod ovakvog stanja stvari Vijeće je optuženog Prošić Predraga oglasilo krivim za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ u vezi sa članom 22. istog Zakona.

62. U članu 142. stav 1. KZ SFRJ navodi se:

Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, koji je imao posljedicu smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušavanje zdravlje ljudi

da se prema civilnom stanovništvu...vrši protivzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga protivzakonita zatvaranja

ili izvrši neko od navedenih djela, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

63. Krivično djelo za koje je optuženi Prošić Predrag oglašen krivim, prema zakonskoj definiciji člana 142. stav 1 KZ SFRJ, ima sljedeće elemente: da djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava; da kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata; da djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, te da počinitelj mora narediti ili počiniti djelo.

64. Stoga Vijeće nalazi da je optuženi radnjama opisanim pod tačkom 1. izreke ove presude, kršeći pravila međunarodnog prava, za vrijeme rata, učinio **protivzakonito zatvaranje**, civilnog stanovništva opštine Sanski Most, čime je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav (1) Krivičnog zakona SFRJ, u vezi sa članom 22. istog Zakona, tako što je 27. maja 1992. godine, zajedno sa drugim vojnicima,

²⁹ Da bi se krivično djelo okvalifikovalo kao zločin protiv čovječnosti, tužilac mora, pored konkretnih elemenata pojedinačnog djela, dokazati i opšte elemente zločina protiv čovječnosti, i to:

1. postojanje širokorasprostranjenog i/ili sistematskog napada usmjerenog protiv bilo kojeg civilnog stanovništva
2. svijest optuženog o postojanju takvog napada
3. svijest da su radnje optuženog predstavljale dio napada i da je on bio svjestan da njegove radnje predstavljaju dio napada.

vršio pretres porodičnih kuća naselja Mahala, Muhići i Otoka, iz kojih su **nezakonito istjerivali** zatečene civile, djecu, žene i muškarce, **prisiljavajući ih pod prijetnjom vatrenim oružijem da se moraju kretati** prema mjestima koja su bila određena kao sabirališta, a odakle su prevoženi u centar grada i zatvarani u prostore Osnovne škole "Narodni Front" i "Sportske dvorane", koji su pretvoreni u zatočeničke centre, među kojima i **Topalović Semila** i njegovu porodicu, **Velić Rifeta** i njegovu porodicu, **Topalović Safeta** zv. "Ćapi", **Topalović Suada** i **Topalović Hamida**.

65. Cijeneći elemente biča krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, da djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava, da kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, da djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, te da počinitelj mora narediti ili počiniti djelo, Vijeće je utvrdilo ispunjenost svih elemenata na strani optuženog Predraga Prošića.

B. RATNO STANJE

66. Vijeće nalazi da iz iskaza svjedoka i uloženi materijalni dokazi sa sigurnošću proizlaze da je u inkriminisano vrijeme postojalo ratnje stanje na teritoriji Bosne i Hercegovine.

67. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je **08.04.1992.** godine donijelo Odluku o proglašenju neposredne ratne opasnosti³⁰, a navedeni dokaz je uloženi pod rednim brojem T-13.

68. Svojim rješenjem o formalnom prihvatanju utvrđenih činjenica, ovo Vijeće je prihvatilo kao utvrđenu činjenicu iz *predmeta Brđanina* da je Ministarstvo narodne odbrane Srpske Republike BiH **16. aprila 1992. godine** donijelo odluku o tome da TO predstavlja oružanu snagu Srpske Republike BiH, te proglasilo neposrednu ratnu opasnost i naredilo opštu javnu mobilizaciju:

Paragraf 73; Krajem marta 1992. godine rukovodstvo bosanskih Srba preduzelo je u cilju provođenja Strateškog plana mjere za odvajanje policijskih snaga bosanskih Srba od nesrpskih policijskih snaga, te za stavljanje policije bosanskih Srba pod civilnu komandu

³⁰ Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti, objavljena u „Službenom listu R BiH“ broj 1/92 od 09.04.1992. godine; T - 13

bosanskih Srba.³¹ Skupština Srpske Republike BiH osnovala je 27. marta 1992. godine Srpsko ministarstvo unutrašnjih poslova (dalje u tekstu: MUP).³² **Ministarstvo narodne odbrane Srpske Republike BiH 16. aprila 1992. donijelo je odluku o tome da Teritorijalna odbrana (dalje u tekstu: TO) predstavlja oružanu snagu Srpske Republike BiH**, te da komandovanje i rukovođenje TO-om vrše opštinski, oblasni i regionalni štabovi, kao i štab TO-a Srpske Republike BiH. Istom odlukom Ministarstvo narodne odbrane proglasilo je **neposrednu ratnu opasnost i naredilo opštu javnu mobilizaciju TO-a na cjelokupnoj teritoriji Srpske Republike BiH**. Pored toga, naređeno je i formiranje štabova TO-a u novoosnovanim opštinama bosanskih Srba.

69. Tužilaštvo je kao materijalni dokaz uložilo ***Odluku o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini***³³ od 12. maja 1992. godine u kojim se navodi da su strateški ciljevi odnosno prioriteti srpskog naroda u BiH 1) državno razgraničenje od druge dvije nacionalne zajednice, 2) koridor između Srbije i Krajine, 3) uspostavljanje koridora u dolini rijeke Drine, odnosno eliminisanje Drine kao granice između srpskih država, 4) uspostavljanje granice na rijekama Uni i Neretvi, 5) podjela grada Sarajeva na srpski i muslimanski dio i uspostavljanje u svakom od dijelova efektivne državne vlasti, 6) izlaz Republike Srpske na more.

70. Tužilaštvo je takođe uložilo i dokument ***Uputstvo o organizovanju i djelovanju srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima, od 19. decembra 1991. godine***³⁴, uloženo je kao dokaz (T10) u kojem se navodi na koji način će biti provedene određene utvrđene aktivnosti u svim opštinama u kojima žive Srbi, a u suštini se radi o nacrtu za preuzimanje vlasti od strane bosanskih Srba u opštinama u kojima oni predstavljaju većinu stanovništva (dalje u tekstu: Varijanta A) i opštinama gdje su u manjini (dalje u tekstu: Varijanta B). Formulirani cilj Uputstva s varijantom A i B bio je “provođenje plebiscitarne odluke kojom se srpski narod u Bosni i Hercegovini opredijelio da živi u jedinstvenoj državi” i “povećanje mobilnosti i spremnosti za odbranu interesa srpskog

³¹ Na 12. sjednici Skupštine Srpske Republike BiH, održanoj 24. marta 1992. godine, Radovan Karadžić je izjavio sljedeće: “U onom trenutku kada to bude ... možemo da formiramo to što hoćemo. Ima razloga da to bude za dva, tri dana ... Onog trena će sve srpske opštine, kako stare, tako i novoformirane, bukvalno staviti pod svoju kontrolu kompletnu teritoriju odnosno opštine... Tada, u tom trenutku, ... biće jedinstvena metodologija, vi ćete moći to prenijeti u opštine koje predstavljate i kako i šta sve treba učiniti. Kako izdvojiti milicijski sastav, kako uzeti sredstva koja pripadaju srpskom narodu, kako uspostaviti komandu. Milicija tu mora da bude pod komandom civilne vlasti, da je sluša, tu nema zbora – tako mora biti.” DP P26, stenogram.

³² Momčilo Mandić, pomoćnik ministra za unutrašnje poslove BiH, poslao je 31. marta 1992. godine teleks centrima bezbjednosti i svim stanicama javne bezbjednosti u Srpskoj Republici BiH, kojim ih je obavijestio o osnivanju srpskog ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), odnosno o odluci donijetoj na sjednici Skupštine Srpske Republike BiH, održanoj 27. marta 1992. godine, na kojoj je svečano proglašen ustav Srpske Republike BiH, DP P2366. *Vidi* takođe Patrick Treanor, T. 18781.

³³ Odluka je donesena 12. maja 1992. godine na Skupštini srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, a objavljena u Službenom glasniku Republike Srpske 26. novembra 1993. godine;

³⁴ Dokaz broj T-10;

naroda".³⁵ Uputstvo s varijantom A i B sadržavalo je, između ostalog, i direktivu prema kojoj će opštinski odbori SDS-a formirati krizne štabove srpskog naroda u svojim opštinama.³⁶ "Zadaci, mjere i druge aktivnosti" o kojima se govori u Uputstvu s varijantom A i B, rečeno je da će se provoditi isključivo po nalogu predsjednika SDS-a.

71. Prethodno dva dokumenta govore o postojanju plana iz političkog vrha, prema kojima su se radnje na terenu odvijale u pojedinim opštinama u cilju ostvarenja istog, pa tako i u opštini Sanski Most koja je ulazila u sastav ARK-a, a ARK u sastav Srpske Republike Bosne i Hercegovine.

72. Čak se u **Zaključcima sa sastanka SUB regije od 07.06.1992. godine**, (SUB Regije općine Bihać, Bosanski Petrovac, Srpska Krupa, Sanski Most, Prijedor, Bosanski Novi i Ključ) upućenim Kriznom štabu Autonomne regije Banja Luka, pod tačkom 6 navodi „...svih sedam općina naše subregije je saglasno da se sa teritorije naše općine isele Muslimani i Hrvati do nivoa kada svaka od ovih općina može da održava efikasnu i može da ostavruje srpsku vlast na svcjczj teritoriji”³⁷

73. Imajući u vidu navedene materijalne dokaze, Vijeće je sa sigurnošću utvrdilo da je u inkriminisanom vremenskom periodu na teritoriji cijele BiH bilo proglašena neposredna ratna opasnost kako od strane Predsjedništva BiH, tako i od strane Ministarstva narodne odbrane Srpske Republike BiH, te da je isto bilo proglašeno i na području Sanskog Mosta.

74. Općina Sanski Most je ulazila u sastav Autonomne Regije Krajina, kao jedne od srpskih autonomnih regija koje su činile Srpsku Republiku BiH, a koja će 12. avgusta 1992. godine biti preimenovana u Republiku Srpsku. O navedenom Vijeće je prihvatilo kao utvrđene i činjenice iz *presude Brđanin*:

Paragraf 71; Početkom 1992. godine, dok su trajali međunarodni pregovori kojima se pokušavalo riješiti pitanje statusa BiH, rukovodstvo bosanskih Srba provelo je svoj plan da teritorije koje su smatrali svojim odvoje od postojećih struktura SRBiH i stvore

³⁵ Uputstvo s varijantom A i B, dio I, tačke 1-2. Rukovodstvo bosanskih Srba u potpunosti je bilo svjesno toga da će uspostavljanje vlasti bosanskih Srba, osobito na područjima gdje su bosanski Srbi u manjini, nužno podrazumijevati upotrebu sile i straha.

³⁶ Uputstvo s varijantom A i B, uputstvo 3. Stvaranje kriznih štabova u ratu bilo je u SRBiH već predviđeno zakonom. U slučaju kriznih štabova predviđenih Uputstvom s varijantom A i B izuzetno je bilo to da se tu radilo o kriznim štabovima *srpskog* naroda, odnosno tijelima koje je osnivala politička stranaka i čiji će članovi biti funkcioneri.

³⁷ Dokaz broj T-45

zasebnu državu bosanskih Srba. Skupština Srpske Republike BiH proglasila je 9. januara 1992. godine Srpsku Republiku BiH, koja će 12. avgusta 1992. godine biti preimenovana u Republiku Srpsku (dalje u tekstu: RS).³⁸ Ona se sastojala od tzv. srpskih autonomnih regija i oblasti, među kojima je bila i Autonomna Regija Krajina.

Paragraf 167; U jesen 1991. godine, u SRBiH su osnovane još četiri srpske autonomne oblasti. To su bile Srpska Autonomna Oblast Hercegovina, Srpska Autonomna Oblast Romanija-Birač, Srpska Autonomna Oblast Semberija i Srpska Autonomna Oblast Sjeverna Bosna.³⁹ Dana 21. novembra 1991. godine, Skupština srpskog naroda u BiH (dalje u tekstu: Skupština Srpske Republike BiH) je na svojoj 2. sjednici verificovala osnivanje ARK-a i još četiri srpske autonomne oblasti.⁴⁰ Tom ratifikacijom su ARK i druge četiri srpske autonomne oblasti postale sastavni dijelovi Srpske Republike BiH.⁴¹

75. Tužilaštvo je također uložilo niz dokaza koji pojašnjavaju tadašnji status općine Sanski Most u organizaciono-administrativnom smislu. Naime, ***Odlukom od 3. aprila 1992.godine (T-15)***, Srpska opština Sanski Most ulazi u sastav Autonomne Regije Krajina. Srpska opština Sanski Most počela je da funkcioniše od 20.04.1992. godine.

i. Postojanje oružanog sukoba

76. Iako činjenica postojanja oružanog sukoba u Sanskom Mostu proizlazi iz iskaza saslušanih svjedoka i uloženi materijalnih dokaza, naročito vojne dokumentacije, Vijeće podsjeća da se i u predmetu ICTY - Brđanin, broj IT-99-36-T od 01.09.2004. godine u paragrafu 140 navodi: „*na teritoriji ARK-a u periodu od 01. aprila do 31. decembra 1992. godine postojao je oružani sukob.*”⁴²

77. Svjedok **Fikret Muhić** pojašnjavajući šta se zbivalo u maju mjesecu u općini Sanski Most navodi: „*Krajem maja 1992. godine, pred mojom ulicom Čučak Mirko, u to vrijeme komandant vatrogasne jedinice, došao je sa vatrogasnim vozilom i kupio oružje. Počelo je granatiranje ulice Muhića, Gornja Mahala. U međuvremenu smo imali sastanak sa načelnikom Nećejkom i komandanom Baserom. Tu smo razgovarali, Baser je govorio da*

³⁸ Radi jednostavnosti, Republika Srpska (proglašena tek 12. avgusta 1992. godine) pominjaće se u cijeloj presudi pod nazivom Srpska Republika BiH.

³⁹ Robert Donia, T. 1099-1100, 1106-1107; BT-95, T. 19491-19500 (zatvorena sjednica).

⁴⁰ DP P2359, Odluka o verifikaciji proglašeni srpskih autonomni oblasti u BiH koju je usvojila Skupština Srpske Republike BiH 21. novembra 1991. godine i koju je potpisao Momčilo Krajišnik kao njen predsjednik; DP P17, Stenografske bilješke 2. sjednice Skupštine Srpske Republike BiH, održane 21. novembra 1991. godine, Robert Donia, T. 1289; Patrick Treanor, T. 18744.

⁴¹ Mirko Dejanović, T. 23213-23214; Patrick Treanor, T. 18742. U toj odluci, Skupština Srpske Republike BiH izričito je navela da su “autonomne regije i oblasti (...) dio Bosne i Hercegovine, kao federalne jedinice u zajedničkoj državi Jugoslaviji”. *Vidi* DP P2359, Odluka o verifikaciji proglašeni srpskih autonomni oblasti u BiH koju je usvojila Skupština Srpske Republike BiH 21. novembra 1991. godine, koju je potpisao Momčilo Krajišnik kao njen predsjednik, stavka II.

⁴² Presuda Brđanin, broj IT-99-36-T od 01.09.2004. godine uložena kao dokument, a ne kao dokaz;

se iz pravca Mahale puca na rjij i iz ulice Muhića. To nije bila istina, jer sam i ja živio u ulici Muhići. Basera se na jutro i rekao: „Ja sam komandant Krajiške vojske, a ne JNA. Ja ću izvršavati naredbenja koja sam dobio“.

78. U **Redovnom borbenom izvještaju 1. Krajiškog korpusa, od 29.05.1992.godine** uloženi kao dokaz broj **T34** upućeni Glavnom štabu Vojske SR BiH se navodi da jedinice 1. KK (Krajiškog Korpusa) nastavlja sa sadejstvom organima MUP-a SR BiH u čišćenju terena i oduzimanju naoružanja nelegalnim formacijama na prostoru Prijedora, Sanski Most i Ključ. Na iste okolnosti, čišćenja terena Tužilaštvo je uložilo i preostale borbene izvještaje **T-35, T-36, T37, T38, T-39, T-40, T-41, T-42** za vremenski period od 01.06.1992. - 09.06.1992. godine, koji također ukazuju na postojanje oružanog sukoba i poslije tog vremenskog perioda.

79. U Zaključku Kriznog štaba, broj KŠ – 23/92 od 22.05.1992. godine (**T20**) navodi se pod tačkom b) da se „zadužuje sekretar za narodnu odbranu Boro Tadić da izvrši i sprovede odluku o opštcj javncj mobilizaciji snaga i sredstava, pritom već **formirane i angažovane jedinice Vojske Srpske Republike BiH** smatraju se već mobilisanim, a od novih pristiglih snaga formirati batajone za popunu gubitaka ljudi već angažovanih u SR BiH na području naše opštine (pripadnici Šeste Krajiške i Srpske teritorijalne odbrane)“. Iz navedenog akta očigledno je da već 22.05.1992. godine postoji Vojska Srpske Republike BiH i da u njen sastav ulazi Šesta Krajiška i Srpska teritorijalna odbrana.

80. Tužilaštvo je uložilo **Naredbu GŠ Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine od 16.06.1992. godine (T5)** koja se odnosi na formiranje i ustrojstvo vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine.

ii. **Akcija čišćenje terena u Sanskom Mostu**

81. Materijalni dokazi Tužilaštva, koji se pominju u nastavku teksta, ukazuju da je akcija razoružavanja, odnosno čišćenja terena bila planirana, te da su za istu bile zadužene 6. Krajiška brigada na čelu sa pukovnikom Basarom, kao i Srpska teritorijalna odbrana, na čelu sa pukovnikom Aničićom. Prema navedenim dokumentima akcija počinje 26. maja 1992. godine, te da je cilj akcije nanošenje što većih gubitaka suprotnoj strani, a nakon okončanog čišćenja, provođenje zarobljenika u objekte “Narodni front” i “Sportsku dvoranu”.

82. Zaključak kriznog štaba Srpske opštine Sanski Most, broj KŠ – 23/92 od 22.05.1992. godine kojom se sprovodi odluka o opštoj mobilizaciji u Republici

Srpskoj i na području opštine Sanski Most, za realizaciju praktičnog dijela *razoružavanja paravojnih formacija* na teritoriji Sanski Most, navodi kao zadužena **pukovnika Basaru i pukovnika Aničića**.

83. Prema Naredbi kriznog štaba Srpske opštine Sanski Most, brj Kš – 20-1/92 od 20.05.1992. godine (T-19) upućenoj Štabu Srpske teritorijalne odbrane, nalaže se pripremanje akcije *razoružavanja* parvojnih formacija na teritoriji Skupštine opštine Sanski Most.

84. Prema navodima svjedoka saslušanih u ovom predmetu, pukovnik Basara je bio na čelu 6. Krajiške brigade, a pukovnik Aničić na čelu Srpske Teritorijalne odbrane, a iz **Zapovijesti broj 1/92 – borbeni zadatak - akcija razoružanja u Sanskom Mostu (T22)**, proizlazi da 6. Brigada u sadejstvu sa jedinicama STO-om, izvodi borbena dejstva na području opštine Sanski Most u cilju razoružavanja protivničkih snaga. „*Sadejstvovati sa jedinicama **6. brigade** u razoružavanju naseja Mahala, Otoke, Muhići, Bursać, Omladinsko naseje, Alagiće naseje, s cijem nanošenja neprijatelju što većih gubitaka u živj sili, ali i materijalno – tehničkim sredstvima, a po izvršenju zadatka biti u gotovosti za daja dejstva. Gotovost za napad u 05,00h, 26.05., a početak napada po posebnom signalu*“. Na kraju zapovijesti koju je odobrio komandant STO-a pukovnik Aničić se navodi: „*Po izvršenom zadatku zarobljenike sprovoditi u **Sportsku dvoranu Srednjoškolskog centra**, a ratni plijen predati u Srpski štab TO Sanski Most*“.

85. Naredba Opštinskog štaba Civilne zaštite - srpske opštine Sanski Most broj 2/92 od 26.05.1992. godine (T-24) govori da se izbjeglo stanovništvo iz naselja Mahala, Muhići i Otoke prebacuje autobusom DP "Sanatrans" u rejon Krkojevaca u **Sportsku dvoranu** na zbrinjavanje i smještaj. Obezbjedenje kolone vrši vojna policija STO.

86. Naredbom potpisanom od strane komandanta ŠCZ Milenka Stojinovića od 27.05.1992. godine (T-25), naređuje se asanacija terena Mahala, Otoka i Muhići, a u cilju izvršenja iste, da je potrebno izvršiti pronalaženje i identifikaciju i sahranjivanje leševa na za to određena mjesta – obilježenu grobnicu.

87. Prema tački 2. **Zaključaka Kriznog štaba sa sastanka održanog 29.05.1992. godine (T27)** građani sa područja grada koji nisu obuhvaćeni ratnim dejstvima i nisu upozoreni na napuštanje tog područja, nemaju razloga za raseljavanje u druge dijelove grada. Ovim građanima nije ugrožena bezbjednost i mogu se vraćati svojim kućama.

88. Svi naprijed navedeni dokumenti ukazuju da je čišćenje terena područja Mahale, Muhića i Otoke bilo planirano, da je plan bio zarobljavanje stanovništva ovih mahala i njihovo odvođenje u zatočeničke centre, te da lišavanje života civilnog stanovništva nije bilo slučajno već osmišljeno, a na što posebno ukazuje sadržaj Naredbe od 27.05.1992. godine o provedbi asenacije terena.

iii. **Učešće 6. Krajiške /Sanske brigade u akciji "čišćenja terena"**

89. Materijalni dokazi nedvojbeno ukazuju da je u napadu i čišćenju terena i zarobljavanju stanovništva učestvovala 6. Krajiška brigada na čelu sa pukovnikom Basarom, dok su neki svjedoci kao aktere ovih događaja pominjali i 6. Sansku brigadu, pri tome očigledno misleći na istu brigadu jer nijedan dokaz objektivne prirode nije potvrdio postojanje dvije brigade. Razjašnjenje u tom smislu dao je svjedok Mudrinić Miroslav koji je bio pripadnik 6. Krajiške brigade, i koji kaže da je naknadno došlo do preimenovanja brigade iz 6. Krajiške u 6. Sansku brigadu.

90. U tom smislu govorio je i svjedok Senad Šabić koji je potvrdio da je granatiranje vršila 6. Krajiška brigada, jer se tako u narodu pričalo, a on sam je sve vojnike smatrao pripadnicima te brigade. Svjedok je takođe potvrdio da je "Crni Đorđe" bio u sastavu 6. Krajiške brigade, a svjedok Dževad Kazić da je poslije granatiranja u Sanski Most ušla „6. Krajiška kako se zvala ili 6. Sanska brigada, među kojima je bio i Predrag Prošić.”

91. Pored toga, u dokumentu naziva *Ratni put 6. Sanske brigade kcji je u spisu evidentiran kao materijalni dokaz Tužilaštva (T-17)*⁴³ navodi se da je 6. Sanska Brigada učestvovala u čišćenju terena u Sanskom Mostu od 25.05.1992. - 04.06.1992. godine, da se u njenom sastavu nalazio Interventni vod "Crni Đorđe", te da je u nekim selima došlo do oružanog sukoba gdje druga strana nije htjela predati oružije. Sve ovo dovedeno u međusobnu vezu, posebno u vezu sa iskazima svjedoka koji su u istom kontekstu

1. ⁴³ Brigada je stigla na područje Sanskog Mosta 03.04.1992. godine i tu ostala do 01.09.1992. godine. Krajem maja, prema podacima iz ovog dokumenta, brigada je imala 3907 boraca, svrstanih u 11 bataljona. Formirane su i nove artiljerijske jedinice kao: još jedan vod minobacača 120mm, baterija topova B-1 76mm, vod ZIS 76mm, vod vođenih protivoklopnih raketa (POLK9K-11), LARV PVO koji je od četiri oruđa 20/1 povećan na 12 oruđa 20/1, kao i Interventni vod "Crni Đorđe" sa 40 pripadnika. U istom dokumentu dalje se navodi da je u periodu " od 25.05.1992. godine do 04.06.1992.godine izvedena sveobuhvatna akcija na čišćenju terena i razoružavanju muslimanskih ekstremista na području opštine Sanski Most. U nekim muslimanskim selima ekstremisti su odbili da predaju oružije te su se upustili u oružanu borbu sa boricima brigade. U tome su prednjačili ekstremisti iz Mahale , Hrustova, Vrhpolja i Trnove.

pominjali 6. Krajišku i 6. Sansku brigadu, Vijeće zaključuje da se zapravo radi o jednoj brigadi i to o 6. Krajiškoj koja je preimenovana u 6. Sansku brigadu.

iv. Granatiranje naselja Mahala, Muhići i Otoka

92. Kao početak granatiranja naselja Muhići, Mahala i Otoka, svjedoci saglasno pominju kraj- maja 1992. godine, a materijalni dokaz uloženi pod brojem T-22 potvrđuje navode svjedoka koji su rekli da je napad počeo 26.05. 1992. godine.

93. **Svjedok Dževad Kazić** navodi da su u naselje Muhiće 27.05.1992. godine ušle srpske snage, te navodi: *„I tada oko pola 3, poslije tog 27. maja, poslije tog granatiranja, ulaze srpske snage“*. **Svjedok Dušanka Topalović** navodi da je u Muhićima živjela do granatiranja: *„Tu smo bili dok je bilo granatiranje. Onda su nas sproveli na jedno poje, sve kuće su gorile. To je bilo 27.05.1992. godine“*.

94. **Svjedok Mirsad Velić** navodi da su „...već 25.05. bile blokirane ulice. Blokiral je JNA, u kojima su se priključili samo Srbi. Blokirane su ceste. Nakon 24 sata su počela ratna dejstva u ulici Mahala. Vlast su preuzeli Srbi, sa posla su otpušteni Bošnjaci i Hrvati. Počir je oko 8 sati granatiranje Muhića... ” Svjedoci Enes Nalić i Čatiba Bašić su potvrdili da je granatiranje naselja Muhići počelo u maju 1992. godine.

95. **Svjedok Rifet Velić:** *„Dana 27.05.1992. godine je došla vojna policija pred moju kuću i naredili su da izađem iz rje. Prije tog dolaska bio je napad, tukli su čitavu noć i dan. Napadnute su Otoke, Muhić, od strane srpske vojske. Napadalo se bacačima, teškim mitražezima. Svjedok Elvir Mujagić* navodi da je granatiranje trajalo 26.05. cijelu noć, a da je 27.05.1992. godine došla naredba da idu prema Krkojvcima.

96. **Svjedok Mudrinić Miroslav je bio pripadnik 6. Sanske brigade**, te je posvjedočio da su dana 26.05.1992. godine dobili naređenje da se jedinica spremi i krene prema Sanskom Mostu. Protuoklopni vod je krenuo asfaltom i nije ih vidio u svom vidokrugu, a 27.05.1992. godine im je naređeno da krenu prema Rudićima. Čule su se detonacije iz Sanskog Mosta i 28.05.1992. godine su dobili naređenje da se spuste prema Sanskom Mostu, vidio je da su kuće gorile. Kasnije je čuo da su neki civili pobijeni. Ne zna kome je pripadao *Crni Đorđe*, ta jedinica je imala kamion, a na karoseriji trocijevac, kojim su zapaljivim mećima gađane kuće.

97. Naselja Muhići, Mahala i Otoke su se nalaze u općini Sanski Most, a iste su prema kazivanjima svjedoka Mirasada Velića, Senada Šabića i Faruka Nalića naselja sa

većinskim muslimanskim stanovništvom. Svjedok Vojislav Ranisavljević je prilikom svog svjedočenja potvrdio da je zadatak vojske bio da se izvrši čišćenje terena od muslimana.

98. Svjedoci su također svjedočili i na okolnosti događaja koji su prethodili 27. maju 1992. godine, tj. danu kada je izvršeno granatiranje naselja Muhići, Mahala i Otoke, te odvođenju civila iz njihovih kuća i protupravnom zatvaranju u zatočeničke objekte i u konačnici odvođenjem u logor Manjača.

99. Svjedok Damir Topalović se sjeća da su provokacije počele još od 19.04.1992. godine, tako što se pucalo i bacane granate. Na kuću njegovog brata je bačena tromblonska granata. Svjedok Fikret Muhić tvrdi da je Čučak Mirko, komandant vatrogasne brigade sa svojim vatrogasnim vozilom krajem maja kupio oružije, a onda je počelo granatiranje Mahale i Muhića od strane 6. Brigade. Svjedok Mirsad Velić tvrdi da je granatiranje počelo 25. maja navečer, da bi ujutro prestalo, a nakon toga su srpske vlasti pozvali povjerenike svake ulice na pregovore u stanicu policije i tražili da se na kućama istaknu bijele zastave. Već 25.05.1992. godine bile su blokirane sve ulice od strane pripadnika JNA kojoj su se priključili samo Srbi, a sa poslova su otpušteni Bošnjaci i Hrvati. Srpska vlast je tražila predaju naoružanja samo od Bošnjaka i Hrvata.

100. Svjedok Huso Trožić je kazao da je prva granata pala 25.05.1992. godine u 20,20 sati, sa Krive ceste, pa je bilo zatišje, pa pucanje koje se nastavilo do ujutro. Ujutro 26.05.1992. godine je oglašeno da svi Muslimani trebaju objesiti bijeli čaršaf pred kuće. Svjedok Senad Šabić je potvrdio da je predaju naoružanja naredio komandant 6. Krajiške pukovnik Basara, te je i on to uradio. Svjedok Damir Topalović je potvrdio da je nakon naredbe o predaji naoružanja i on oružje predao 26. maja 1992. godine. Tvrdi da nije bilo više od par pištolja i dvije lovačke puške, kao i da su vojnici garantovali da im se neće ništa desiti. Svjedok tvrdi da nisu stigli ni doći kući kada su počele padati granate.

101. Postoji određeno neslaganje u iskazima saslušanih svjedoka da li je granatiranje počelo 25. ili 26. maja 1992. godine, ali je očigledno su granate padale i 25. maja, a da je zvanični napad krenuo 26. maja⁴⁴. Napeta situacija u općini je počela još od aprila 1992. godine. Svjedoci su saglasni da se istjerivanje iz kuća i prisilno zatvaranje u Sportsku dvoranu, Osnovu školu „Narodni Front“ desilo 27. maja 1992. godine.

⁴⁴ Dokaz T-22;

102. Iako se u svim uložnim materijalnim dokazima pominje da Šesta Krajiška brigada (Vojska Srpske Republike BiH) vrši razoružavanje paravojnih formacija na teritoriji opštine Sanski Most, ne postoji niti jedan dokaz koji ukazuje na pripadnost oštećenih drugoj strani o sukobu.

C. SVOJSTVO I ULOGA OPTUŽENOG

103. Odbrana je u svom završnom izlaganju učinila nespornim da je optuženi bio učesnik ratnih događaja, da je bio pripadnik VSR BiH, te da je kao pripadnik vojne formacije bio prisutan na lokaciji Sanskog Mosta u kritično vrijeme koje se navodi u optužnici, a samim tim i da je bio pripadnik jedne zaraćene strane u sukobu. Odbrana nije osporavala da je optuženi Predrag Prošić bio pripadnik 6. Sanske brigade.

104. Iz naprijed navedenih materijalnih dokaza, očigledno je 6. Krajiška brigada (6. Sanska brigada) bila u sastavu Vojske Srpske Republike BiH, te učestvovala u čišćenju terena u općini Sanski Most od Muslimana i Hrvata u periodu kada je na području ARK-a trajao oružani sukob i na području cijele Bosne i Hercegovina bila proglašena neposredna ratna opasnost.

105. U krivičnoj prijavi protiv optuženog Prošić Predraga podnesenoj od strane Komande 6. Krajiške brigade – četa vojna policija - Sanski Most od 12.05.1993. godine (T6) u dijelu lični podaci lica navodi se da je **optuženi Predrag Prošić pripadnik 5. bataljona, 2. čete, 6. Krajiške brigade i da je isti bio pripadnik iste na dan 12.05.1992. godine.**

106. Tužilaštvo je uložilo dokumente pod rednim broj T-4 - Spisak od 12 lica POV/3/6 u kome se pod rednim brojem 8 nalazi ime optuženog Predraga Prošića, a kao datum pristupanja u RJ (radna jedinica) naznačen je 15.04.1992. godine, dok se u jediničnom kartonu uložnom na ime Prošić Predrag u vezi njegovog učešća u ratu navodi kao datum stupanja 01.06.1992. godine, a datum prestanka 20.03.1996. godine, vojna pošta - 7421 Sanski Most. Broj vojne pošte odgovara dokazu tužilaštva uložnom pod rednim brojem T-7- *Spisak lica protiv kojih su podnesene krivične prijave* - vojnom tužilaštvu Banja Luka koji je potpisan od strane komandanta Nikola Kajtez.

107. Svjedoci Mudrinić Miroslav, Dušan Raičić i Ranisavljević Vojislav svjedočili su na okolnosti pripadnosti 6. Sanskoj brigadi, te pripadnosti optuženog istoj i njihovom

poznanstvu sa njim.

108. Svjedok **Mudrinić Miroslav** navodi da je bio pripadnik 6. Krajiške brigade, kao rezervista, od 17.09.1991.godine. Brigada je iz Jasenovca (Zapadnoslavonskog ratišta) došla u Sanski Most 03.04.1992. godine. 6. Krajiškom brigadom je komandovao Basara Branko, a poslije je ova brigada prema navodima svjedoka preimenovana u 6. Sansku brigadu. Poznao je i optuženog Predraga Prošića, živjeli su u istoj ulici i dalji su rod, te misli da je i optuženi bio mobilisan u Drugi bataljon 6. Krajiške (protivoklopni vod), ali tek u aprilu 1992.godine. Svjedok **Dušan Raiić** je od 1992. do 1995.godine bio pripadnik 6. Sanske brigade, te je pripadao protivoklopnom vodu – bestrzajni topovi. Sjeća se optuženog Predraga Prošića, bili su u istoj brigadi. Čuo je da je 1992. godine bilo čišćenje Sanskog Mosta, trebali su i oni ići čistiti muslimanske paravojne jedinice, pod tim podrazumjevajući Zelene Beretke.

109. Svjedok **Ranisavljević Vojislav** je bio pripadnik 6. Sanske brigade. Njegov komandir je bio Mršić Novica, a bio je i Lovrić Milodrag. Počelo je čišćenje terena od muslimana. Preko radija je bilo poziva da se preda naoružanje. Basara je to naredio. Na početku akcije je ranjen tako da lično nije učestvovao u toj akciji. Bio je pozicioniran na punktu, čuli su se pucnji iz Sanskog Mosta. Čuo je da je bilo privođenja i ubijanja Muslimana, ali ne zna kojeg dana.

110. Na osnovu iskaza saslušanih svjedoka, Vijeće zaključuje da je optuženi Predrag Prošić od aprila 1992. godine bio pripadnik 6. Krajiške brigade, koja je kasnije preimenovana u 6. Sansku brigadu, a samim tim da je učestvovao u razružavanju stanovništva i akciji čišćenja u općini Sanski Most koja je počela od 25.05.1992.godine, sa ciljem nanošenja što većih gubitaka u živoj sili i materijalno-tehničkim sredstvima, a po završetku tog zadatka sprovođenje zarobljenika u "Sportsku dvoranu" i Srednjoškolski centar.

111. Iskazi svjedoka su potkrijepljeni i naprijed navednim materijalnim dokazima⁴⁵ iz kojih je očigledno da je 6. Krajiška brigada bila određena za "čišćenje terena" u Sanskom Mostu zajedno sa STO Sanski Most, i da je optuženi Predrag Prošić bio pripadnik te brigade.

⁴⁵ T22

112. Da je 27.maja 1992. godine optuženi bio u Sanskom Mostu ni odbrana nije osporavala. Odbrana je osporavala učešće optuženog u radnjama izvršenja koje su mu se stavljale na teret tvrdeći da optuženi ne može biti odgovoran zbog svoje pripadnosti Vojski RS i što je bio suvremenik događaja.

113. Odbrana je u toku dokaznog postupka tvrdila da je u čišćenju terena u Sanskom Mostu učestvovala jedinica "Crni Đorđe" kojoj nije pripadao optuženi Predrag Prošić.

114. Međutim, iz dokaza T-17 proizlazi učešće jedinice "Crni Đorđe" u akciji "čišćenja terena " Sanski Most jer je ova jedinica bila sastavi dio 6. Sanske brigade , odnosno 6. Krajiške brigade.

115. U svakom slučaju učešće jedinice "Crni Đorđe" u akciji čišćenja terena ne isključuje učešće jedinica STO i 6. Krajiške brigade kojoj je optuženi Predrag Prošić pripadao i u navedenoj akciji učestvovao.

116. Stoga je Vijeće utvrdilo da je maja 1992.godine postojao oružani sukob na području Sanskog Mosta, da je optuženi pripadao jednoj strani u sukobi i da je bio pripadnik 6. Sanske brigade, da je "čišćenje terena" počelo 26.05.1992.godine, prije čega je nesrpsko stanovništvo Sanskog Mosta razoružano.

D. DJELO POČINIoca MORA BITI POČINJENO SUPROTNO PRAVILIMA MEĐUNARODNOG PRAVA

117. Kako djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava Sud je utvrdio da je optuženi Prošić Predrag postupajući suprotno pravilima međunarodnog humanitarnog prava, kršenjem odredbe člana 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba od 12.08.1949. godine počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, a sve u vezi sa članom 22. KZ SFRJ. Gore pomenuti član 3. je zajednički za sve Ženevske konvencije i naziva se "zajednički član 3".

Član 3. stav 1. Ženevskih konvencija glasi:

"U slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog sukoba i koji izbije na teritoriji jedne od Visokih strana ugovornica, svaka od Strana u sukobu biće dužna da

primjenjuje bar sljedeće odredbe:

1) Prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rane, lišenja slobode, ili iz bilo kojeg drugog uzroka, postupaće se, u svakoj prilici, čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjedenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili bilo kome drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju, zabranjeni su i u buduće se zabranjuju, u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim licima, između ostalih i sljedeći postupci:

Tačka a) nasilje što se nanosi životu i tjelesnom integritetu, osobito sve vrste ubojstava, sakaćenja, **okrutnosti** i mučenja.

Tačka c) povreda ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci;

118. Član 3. Ženevske konvencije iz 1949. godine, se smatra odredbom običajnog prava i obavezujući je za sve strane u sukobu, bilo nemeđunarodnom ili međunarodnom, te je s toga ova odredba bila važeća u vrijeme i na mjestu događaja za koje se optuženi tereti. Navedeni član je zajednički za sve Ženevske konvencije, odnosno isti je inkorporiran u sve četiri Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine. Njegova suština jeste, osim što se primjenjuje u svim vrstama sukoba (međunarodni i nemeđunarodni), da svim osobama koje ne učestvuju direktno u neprijateljstvima garantuju određena prava, odnosno prema kojima se garantuje čovječno postupanje i zabranjuju određeni postupci taksativno nabrojani u tačkama a) do d) člana 3.

119. Kod tumačenja ove odredbe jasno je da nije neophodno da počinitelj zna ili da namjerava da krši međunarodne norme, već je dovoljno da je samo počinjenje suprotno pravilima međunarodnog prava. Da bi se utvrdilo kršenje pravila međunarodnog prava, neophodno je da se utvrdi protiv koga je počinjenje bilo usmjereno, odnosno da li je djelo bilo usmjereno protiv posebne kategorije osoba koje su zaštićene članom 3. stav 1. Ženevske konvencije. U konkretnom slučaju, optuženi Predrag Prošić je krivičnopravne radnje poduzeo prema civilima.

1. PROTUPRAVNO ZATVARANJE

120. Na osnovu provedenih dokaza, kako optužbe, tako i odbrane, Vijeće je utvrdilo da je optuženi na način pobliže opisan u tački 1. osuđujućeg dijela ove presude okrutno postupao /nečovječno postupao⁴⁶, radnjama protupravnog zatvaranja.

121. Apelaciono vijeće Suda BiH u predmetu protiv *Ante Kovača* cijenilo je da se radnje koje su stavljene na teret optuženom (protupravno zatvaranje) mogu podvesti pod pojam **nečovječnog postupanja**, koje je zabranjeno odredbom zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija. Apelaciono vijeće u predmetu *Ante Kovač* *smatra da protivpravno zatvaranje civila uključuje radnje koje su namjerne i smišljene, nanose tešku duševnu patnju, te predstavljaju ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo.*

122. Lišavanje mora biti proizvoljno, što znači da nije bilo pravnog osnova koje bi opravdalo lišavanje slobode.

123. Obilježja ovog krivičnog djela nisu ispunjena u slučaju kada osoba koja je lišena slobode nije civil, odnosno ako je osoba vojnik i time legitiman vojni cilj.

124. U presudi žalbenog vijeća u predmetu *Čelebići* navode se uslovi koji su potrebni da bi se neko lice našlo krivično odgovornim za protupravno zatvaranje civila, te je dovoljno dokazati (I) *da su civili bili protivpravno zatočeni, (II) znatje da su civili protivpravno zatočeni, i (III) učestvovali u zatočeništvu tih lica.*

125. Presudom u predmetu *Čerkez* propisano je da protivzakonito zatvaranje civila postoji *“kada se civili zatvaraju suoprotno članu 42. Ženevske konvencije IV, odnosno kada su zatvoreni bez opravdanog razloga da se vjeruje da se to smatra apsolutno nužnim radi bezbjednosti strane koja vrši to zatvaranje i kada procesne garancije koje propisuje član 43. IV Ženevske konvencije nisu ispoštovane u odnosu na zatočene civile, čak i ako je njihovo prvobitno zatvaranje bilo opravdano...”* a koji uslovi su u konkretnom slučaju ispunjeni.

⁴⁶ „Nečovječno postupanje“ je teška povreda Ženevskih konvencija, a „okrutno postupanje“ propisuje se zajedničkim članom 3. Krivično djelo „okrutno postupanje“ prema zajedničkom članu 3. općenito znači isto kao i „nečovječno postupanje“ kao teška povreda.

126. Zatvaranje je nezakonito kada ne postoji osnovana sumnja da je to apsolutno neophodno radi bezbjednosti:

- Civil ili civili pritvoreni su bez osnovane sumnje da je to apsolutno neophodno radi bezbjednosti sile koja ih drži.

- Ne može se smatrati da sama činjenica da je neka osoba državljanin neke neprijateljske strane, ili se uz nju svrstava, ugrožava bezbjednost suprotstavljene strane, i nije, stoga, valjan razlog za interniranje te osobe.

- Da bi zatočavanje bilo zakonito, mora postojati procjena da svaki privedeni civil predstavlja *konkretnu prijetnju* bezbjednosti sile koja ih drži.⁴⁷

127. U ovom konkretnom predmetu činjenica je da se radilo o civilnom nesrpskom stanovništvu, koje je prije protivzakonitog odvođenja iz svojih kuća, a zatim zatvaranja, po pozivu srpskih vlasti izvršilo predaju naoružanja. U toku dokaznog postupka nisu ulagani dokazi u cilju dokazivanja da je zatvaranje vršeno radi *bezbjednosti sile kcja ih drži*, odnosno da su isti *konkretna prijetnja bezbjednosti sile kcja ih drži*.

128. Da se u inkriminisanim periodu radilo o protivzakonitom zatvaranju civila potvrdili su u ovom krivičnom postupku saslušani svjedoci Huso Trožić, Elvir Mujagić, Damir Topalović, Enes Nalić koji saglasno potvrđuju da su imali status civila, te da nikada nisu dobili nikakvo rješenje na temelju kojeg su lišeni slobode i zatvoreni, niti su upoznati sa razlozima svog zatvaranja. Svjedok Huso Trožić je prilikom svog svjedočenja naglasio da nikad nije dobio rješenje da je bio lišen slobode na Manjači.

129. Članom 142. KZ SFRJ, kao jedan od oblika izvršenja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, propisano je i "protivzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga protivzakonita zatvaranja".

130. Imajući u vidu da se radnja izvršenja optuženog odnosi na protivzakonito zatvaranje civilnog stanovništva u školu *Narodni front i Sportsku dvoranu* koji su i označeni optužnicom Tužilaštva BiH kao zatočenički centri, zadatak Vijeća je da utvrdi da li se zatvaranje civila u navedne objekte ima smatrati "drugim protivzakonitim zatvaranjem" kako je to propisano odredbom člana 142. KZ SFRJ.

⁴⁷ *Kordić*, presuda Žalbenog vijeda ¶ 73; *Čelebići*, presuda Žalbenog vijeda ¶¶ 320-322, 330 i *Čelebići*, presuda Žalbenog vijeda ¶ 327

131. Iako se u činjeničnom dijelu optužnice Tužilaštva i osuđujućem dijelu izreke presude uopćeno pominje da *nakon što su protivzakonito zatočeni civili na području općine Sanski Most bili izloženi fizičkom i psihičkom zlostavljanju, veliki broj zatočenika je transportovan u logor Manjača ili projekan na teritoriju pod kontrolom Armije BiH*, ne vezujući optuženog Predraga Prošića za radnje odvođenja u logor Manjaču, u toku dokaznog postupka Tužilaštvo nije izvodilo dokaze za utvrđivanje Manjače kao koncentracionog logora.

132. Stoga se Vijeće u nastavku presude, u kontekstu provedenih dokaza, samo bavilo analizom statusa škole “Narodni front” i “Sportske dvorane” kao zatočeničkih objekata, te uslove u kojim su civili boravili u tim objektima, odnosno da li su bili izloženi psihičkom i fizičkom zlostavljanju.

133. Vijeće je u toku dokaznog postupka utvrdilo da je optuženi kao pripadnik Vojske republike Srpske poduzimao radnje protivzakonitog zatvaranja prema civilnom stanovništvu općine Sanski Most, većinom muslimanskom stanovništvu koje nije bilo vojno angažovano. Odbrana nije osporavala status lica koji se u optužnici navode kao oštećeni, kao ni vojnu angažiranost optuženog u inkriminisano vrijeme na području općine Sanski Most, no osporavala je njegovo učešće u protuzakonitim radnjama koje mu se optužnicom stavljaju na teret.

(a) **Škola “Narodni front” i “Sportska dvorana” kao zatočenički centri**

134. Analizirajući iskaze saslušanih svjedoka i materijalne dokaze uložene u sudski spis, Vijeće je zaključilo van svake razumne sumnje da se u konkretnom slučaju radi o zatočeničkim objektima, te da je zatvaranje civilnog stanovništva u te objekte imalo karakter drugih oblika protivzakonitog zatvaranja kako to definiše odredba člana 142. KZ SFRJ.

135. Takav zaključak Vijeće izvodi prvenstveno na temelju iskaza saslušanih svjedoka koji su potvrdili da su ih u prostorije “Narodnog fronta” i “Sportske dvorane” doveli vojnici, među kojima je bilo i njihovih komšija, te da za vrijeme boravka u navedenim prostorijama nisu imali slobodu kretanja, niti su navedne objekte mogli svojevóljno napustiti. Kako civili navedne objekte nisu mogli svojevóljno napustiti, onda je i nesumnjiv zaključak utemeljen na iskazima zatočenih svjedoka, da njihov boravak nije bio zasnovan na dobrovoljnoj osnovi. Svjedoci Elvir Mujagić, Huso Trožić, Damir Topalović, Enes Nalić svjedoče da su ih vojnici držali zatvorenim u Sportskoj dvorani, a Semil Topalović pominje zatvaranje u

školi "Narodni front". Na osnovu iskaza svjedoka saslušanih u ovom predmetu vijeće zaključuje da je stanovništvo u inkriminisanom periodu od strane pripadnika 6. Krajiške brigade bilo zatočavano i u školi **Narodni Front**, **Sportskoj dvorani** i dvorani **Krinks** (fabrika keksa), međutim svjedoci nisu precizirali u kojem od tih objekta su bili prvo zatočeni, a gdje drugi put prije njihovog prebacivanja u logor Manjaču, niti koliko su dugo bili zadržavani u tim objektima.

136. Neki svjedoci su govorili da su najprije bili u Školi, a nakon toga u Dvorani (misleći na Sportsku dvoranu), a neki da su, prije puštanja na slobodu ili prebacivanja u logor Manjaču, iz Dvorane prebacivani u Krinks. U ovom kontekstu bitno je ukazati da iz izjava svjedoka proizlazi da je i Osnovna škola "Narodni front" u svom sastavu imala sportsku dvoranu koja je bila dosta manja od "Sportske dvorane", te da su se i "Narodni front" i "Sportska dvorana" nalazile u istom dijelu grada Sanskog Mosta pod nazivom Narodni front što može bit razlog za nesigurnost svjedoka, a što u krajnjem ne dovodi u pitanje zaključak Vijeća da se u konkretnom slučaju radi o objektima za zatvaranje civila.

137. Svi svjedoci su saglasno izjavili da su bili držani u zatočeničkim objektima, da su uslovi u istim bili vrlo loši, te da su prije zatvaranja živjeli u naselju Mahala, Muhići i Otoka u općini Sanski Mosti da su pod vojničkom pratnjom iz svojih kuća dovođeni na sabirno mjesto u Dašićima, a potom zatvarani u zatočeničke objekte, većinom muškarci. Oni koji su pušteni smjestili su se kod muslimanskog stanovništva u Podbriježe.

138. Svjedok Elvir Mujagić potvrđuje da je odveden u **Dvoranu**, da ih je u dvorani bilo mnogo, otprilike 300 - 400 i da je u istoj bio zatvoren od 27. maja do 11. juna, kada je prebačen na Manjaču. U vezi uslova koji su bili u Sportskoj dvorani, svjedok Elvir navodi „Ako nam iz Podbriježa nešto donesu da jedemo i jeli smo, a u suprotnom ne. Jedno vrijeme smo mogli slobodno da idemo do WC. “

139. Svjedok Huso Trožić je posvjedočio da ih je bilo oko 80 u Dvorani, a da nakon Škole dolazi šleper koji ih odvozi na Manjaču.

140. Svjedok Semil Topalović pojašnjava da su ih vojnici izveli iz kuće i odveli u Dašiće kao sabirno mjesto, a onda ih potrpali na kamione, te žene i djecu prebacili u **školu "Narodni front"** gdje su ih držali oko 40 dana i onda ih prebacili na Manjaču.

141. Svjedok Ćatiba Bašić saglasno potvrđuje, a to je je čula od komšija, da su istjerani iz Mahale i Muhića i dovedeni u **Sportsku dvoranu u Sanskom Mostu**. Prema riječima ove

svjedokinje u Dvorani su bili smješteni žene i djeca gdje su držani dva dana i da nikome nije data ni kap vode. Nakon dva dana putem radija su obavjestili da puštaju ženu i djecu, a muškarci da ostaju. Žena i djeca su išli rodbini ako su je imali jer se u Mahalu i Muhiće nisu mogli vratiti. Muškarci su ostali u Dvorani. Svjedokinja misli da su muškarci u Sportskoj dvorani ostali još osam dana, a da su nakon toga prebačeni u **Krinks** (bivša fabrika Keksa), gdje su bili zatvoreni ljudi sa područja Hrustovo, Vrhpolje i Tomina.

142. Svjedok Damir Topalović navodi da je odveden u Sportsku dvoranu, da ih je dočekala vojska i da ih je bilo oko 500. Svjedok pojašnjava da se radilo o Sportskoj dvorani Osnovne škole "Narodni front,"⁴⁸. Iz dvorane nisu mogli da se vrate u Muhiće, odveženi su na razmjenu u Jajce. Svjedok Rifet Velić navodi da je odveden u školu, a zatim u Sportsku dvoranu.

143. Navodi svjedoka Fikreta Muhića u vezi tretmana koja su imali zatvorenici, upućuje na psihičko maltretiranje kroz koje su zatvorenici prolazili prilikom odvođenja i zatvaranja. *„Vcjska me odvela u Krinks. Tu smo se iskupili svi iz moje ulice (što su nas pokupili). Tu smo došli, poredani su autobusi, tu je nastalo razdvajanje porodica. Nas su potrpali u kamion sa ceradom Agrokomerca i srijestili nas u Sportsku dvoranu. Mi smo ulazili u koloni, sa strana su stajali Srbi. Vođena je evidencija od strane policajca Macure, zv. Maca. Kada smo došli moj brat i ja, Maca je ustao i rekao: „Zar ćete biti obcjica ubjeni“? Prilikom ulaska u kamion, bilo je fizičkog zlostavljanja“*. U kontekstu psihičke torture, svjedok Damir Topalović je izjavio da je prilikom ulaska u kamione na livadi u Dašićima komšija Đoko izvadio pištolj i rekao, *ovo je kaže stoka, ovo treba sve pobiti*. No prišao mu je jedan momak i odmakao ga od kamiona. Odatle su odvedeni u Sportsku Dvoranu osnovne škole "Narodni front".

144. Svjedok Enes Nalić o uslovima koji su vladali u Sportskoj dvorani, a zatim na Manjači navodi: *„Nakon mjesec dana, potrpali su nas u šlepere, 5-6 šlepera je bilo i odveli nas na Manjaču. Uslovi u dvorani su bili nikakvi. Imali smo vode, mogli smo otići i u wc, ali hrane je bilo slabo. Na Manjači smo bili srijesteni u štalama. Spavali smo na paprati. Nismo se imali čime pokriti. Dok nas nije Crveni krst otkrio spavao sam u jakni. Tu sam ostao do decembra 1992. nakon toga smo prebačeni u Karlovac i tu sam bio do marta, i nakon toga sam otišao u Francusku i tamo ostao do 1996“*.

⁴⁸ Strana 47 transkripta;

145. Svjedokinja Dževada Topalović je također sa porodicom odvedena u Sportsku dvoranu, a zatim u Krinks, te je na te okolnosti izjavila sljedeće: „*Prenoćili smo u dvorani, a sutradan smo odvedeni kod mog brata, a za ostale civile ne znam. Nakon toga odvedeni smo u dvoranu Krinks, nakon čega smo ja i sestra otišli za Kladušu. Srpska vojska je zauzela grad i strpala nas u autobuse i nismo više imali pravo da budemo tu.*”

146. Svjedok Semil Topalović je rekao da sa njima prilikom uvođenja u kamione nisu dobro postupali.

147. Vijeće je analizom izvedenih dokaza na ove okolnosti utvrdilo da je zarobljeno stanovništvo odvedeno u zatočeničke objekte, te da je prilikom odvođenja i zadržavanja u istim bilo izloženo psihičkom i fizičkom zlostavljanju, na način da prilikom zarobljavanja i uvođenja u kamione sa njima nije dobro postupano, a zatim u zatočeničkim objektima isto je bilo suočeni sa neadekvatnim uslovima, nedostatkom hrane, vode i osnovnih uslova za održavanje lične higijene.

148. Nadalje, da bi se utvrdila kršenja pravila međunarodnog prava u konkretnom predmetu, neophodno je da se utvrdi da je navedeno zabranjeno (protupravno zatvaranje)činjenje bilo usmjereno protiv zaštićene kategorije lica, zaštićenih prema zajedničkom članu 3. Ženevskih konvencija.

2. ZAŠTIĆENA LICA

149. Prema definiciji zaštićene kategorije iz člana 3. stav 1. Ženevskih konvencija to su “lica koja ne učestvuju *neposredno u neprijateljstvima*, podrazumevajući tu i *pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i ... lica onesposobljena za borbu*“. Pored toga, prema članu 3. stav 2., ranjenici i bolesnici uživaju posebnu zaštitu. U smislu odredbe zajedničkog člana 3. civilom se smatra lice koje “ne učestvuje neposredno u neprijateljstvima” i koje nije pripadnik oružanih snaga, odnosno nije borac.

150. Prema ocjeni Vijeća optuženi je krivično pravne radnje poduzeo prema civilima kao zaštićenoj kategoriji osoba u smislu zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija za zaštitu građanskih lica. Na osnovu iskaza svjedoka koji su tokom pretresa govorili o svom statusu i statusu drugih lica koja se pominju u optužnici, u momentu lišavanja slobode, Vijeće je

utvrdilo da se radilo o civilima, pri čemu navedeno odbrana nije ni osporavala.

151. Za bolje razumjevanje definicije "civila" date u zajedničkom članu 3. Ženevskih konvencija i razumjevanje termina "neposredno u nepr.jate.jstvima", Vijeće se poziva na praksu MKSJ-a gdje se navedena sintagma definiše.

152. Osoba **aktivno sudjeluje u neprijateljstvima** kada učestvuje u ratnim dejstvima koji će, "po svom karakteru ili svrsi, vjerovatno nanijeti stvarnu štetu ljudstvu ili materijalno-tehničkim sredstvima oružanih snaga nepr.jate.ja".⁴⁹

153. U ovom konkretnom predmetu, pored činjenice da nema dokaza koji bi ukazivali na pripadnost lica oružanim snagama jedne strane u sukobu, nema ni dokaza da su učestvovali u borbama kojima bi cilj bio nanošenje stvarne štete ljudstvu ili materijalnotehničkim sredstvima oružanih snaga neprijatelja, niti da su posjedovali oružije ili nosili uniforme.

154. U kontekstu statusa lica koja su protivpravno zatvarana, odnosno da su isti imali status civila, uloženi su i materijalni dokazi Tužilaštva BiH pod brojem (T-55). U ovom dokumentu koji je od strane Komande 1. KK - Odjeljenje za obavještajnu bezbjednost od 06.08.1992. godine upućen Selekciji ratnih zarobljenika LRZ Manjača, koji potvrđuje da su zarobljeni imali status civila, pa se u njemu navodi: „Obradom ratnih zarobljenika u LRZ "Manjača" došli smo do podataka da izvjestan (dosta veliki) broj istih, prema inkriminacijama ne zaslužuju tretman ratnog zarobljenika (nisu imali oružije, nisu učestvovali u borbi, nisu bili u uniformi i dr.). U cilju da u LRZ Manjača oslobodimo dio prostora za smještaj eventualno novih zarobljenika i da svaki zarobljenik ima tretman kojeg i zaslužuje molimo da u LRZ Manjaču uputite odgovorno lice koje će u saradnji sa OB izvršiti selekciju lica koja se mogu otpustiti kući i lica koja moraju i da je ostati u logoru.”

155. Sadržaj dokumenta uloženi pod rednim brojem T30 - Zaključci Kriznog štaba od 04.06.1992. godine se odnosi na rješavanje pitanja zarobljenih i njihovu kategorizaciju i deportaciju. Prema ovom dokumentu u prvoj kategoriji se nalaze *političari*, u drugoj, *nacionalni ekstremi*, a u trećoj, *nepoželjni na teritoriji opštine Sanski Most*.

156. U Zaključcima kriznog štaba Srpske opštine Sanski Most od 08.06.1992. godine Tripković Nemanja je zadužen „da izvrši selekciju privedenih lica u Sportskoj dvorani, te da

lica kcja su tu slučajno dovedena sa drugih terena, lica iz rješovitih brakova, lica sa pogoršanim zdravstvenim stanjem, i lica kcja su u okviru JNA učestvovala na frontu, ista otpustiti i uputiti na smještaj u muslimansko selo zajedno sa ostalim izbjeglicama “.

157. Iz naprijed navedenih dokumenata očigledno je da je civilno stanovništvo svjesno protupravno zatvarano od strane 6. Krajiške brigade i držano u zatočeničkim objektima, a zatim u logoru, iako svjesni pozitivnih propisa prema kojim isti nisu pripadali kategoriji ratnih zarobljenika.

158. Vijeće je zatim pristupilo analizi statusa lica **Topalović Semila i njegove porodice** (porodicu su činili: dva brata Topalović Damir i Amir, sestra Topalović Merima, majka Topalović Rabija i otac Topalović Islam), Velić Rifeta i njegove porodice (porodicu su činili žena, sin Velić Sadržmir i njegova supruga i sin), Topalović Safeta zv. “Čapi”, Topalović Suada i Topalović Hamida prema kojim su radnje optuženog Predraga Prošića bile usmjerene, odnosno za koje je Vijeće utvrdilo da ih je protivpravno zatvorio.

159. Za potrebe utvrđenja statusa, Vijeće je analiziralo njihove iskaze u kontekstu pitanja šta je tačno svaki od zatočenika radio prije hapšenja i da li su neposredno učestvovali u neprijateljstvima, nosili uniforme, pripadali jednoj strani u sukobu, te eventualno posjedovali oružije.

160. **Lice Topalović Semil** je svjedočio dana 13.07.2012. godine na okolnosti događaja iz tačke 1. optužnice, te je pomenuo da su njegovu prodicu činili: Damir Topalović (brat), još jedan brat, sestra, majka i otac „...otac Topalović Islam, bila je mcja majka Topalović Rabija, bio sam ja Topalović Semil, mcj brat Topalović Amir, mcj brat Topalović Damir, bio je i jedan oječko...bila je mcja sestra Topalović Merima...” i njegova nevjenčana supruga. Svjedok Damir Topalović je brat Topalović Semila, (svjedočio 05.10.2012. godine). Nema dokaza da je iko od članova porodice bio vojno angažovan. „Topalović Semil n,je nosio uniformu nego je bio obučen u plavi radni kombinezon kcji je kao automehaničar inače nosio kada je radio“, pojasnio je svjedok.

161. Kada ih je vojska izvela iz kanala i iz kuće provela kroz Muhiće prema Dašićima, svjedok Topalović Semil navodi da je optuženi Predrag zaustavio njegovog oca Islama i tražio da mu preda pištolj, a kako, njegov otac nije imao pištolja i to je rekao optuženom

⁴⁹ D.Milošević, presuda Pretresnog vijeća, paragraf 947.;

obraćajući mu se riječima: „*Pero sine, ja nemam pišto,ja, nit' sam ga kad imao Ja sam imao lovačku pušku i pred'o sam ga*“, veli, „*pred'o sam je Kegi.*“ Svjedok Topalović Semil je istakao da on lično nije ni predao naoružanje, jer ga nije ni imao.

162. U toku postupka nisu predočavani dokazi na okolnost pripadnosti muških članova porodice Topalović nekoj oružanoj formaciji, niti postoje dokazi da su navedena lica bila naoružana. Otac Topalović Islam, sinovi Topalović Semil i Damir, kao i majka, sestra i nevjenčana supruga su bili civili.

163. Svjedok **Velić Rifet** je tokom svjedočenja dana 12.10.2012. godine, naveo da su članove njegove porodice činili žena i sin Velić Sadmira sa svojom porodicom (supruga i sin). U svojoj kući je ostao do 27. maja kada su došli vojnici i istjerali cijelu porodicu iz kuće, te njega i sina svezali zajedno sa Selman Nailom i Pašić Sadmirom, dok žene i djecu nisu vezali. Na kraju ulice Muhići njih rastavljaju, tako da njega i njegovu porodicu šalju prema sabirnom centru, a njih trojicu svezanih prema Krkojevcima. Pored njega u školi su bili žena, snaha i dijete. Nakon dva dana on je prebačen u dvoranu, a u julu na Manjaču, dok su žena i djeca pušteni da idu u Podbriježe.

164. Da su Velić Rifet, njegova supruga, njegov sin Velić Sadmira sa suprugom i sinom bili civili, Vijeće je utvrdilo van razumne sumnje na osnovu iskaza ovog svjedoka čiji iskaz nije doveden u pitanje drugim provedenim dokazima

165. Na okolnost odvođenja **Topalović Safeta zv. Ćapi, njegovog brata Topalović Suada i Topalović Hamida zv. Žilo**, svjedočio je svjedok Dževad Kazić koji navodi da ih je optuženi izveo iz podruma i pretresao, te da je od Ćapija tražio da mu preda pištolj, a potomim naredio da idu u pravcu Dašića odakle je stanovništvo kamionima prebacivano do Osnovne škole „Narodni front“. Svjedok Topalović Damir je pojasnio da je Topalović Safet njegov amidžić, a Topalović Hamid amidža.

166. **Svjedok Dževad Kazić** koji je svjedočio dana 19.10.2012. godine u kontekstu da li su stanovnici njegovog naselja imali oružije, tvrdi da niko nije uzvraćao vatru sa područja Muhića, jer niko nije imao naoružanje, te navodi: „*I taj dan 27., srpske snage ulaze u našu ulicu, al' pr,je toga se radi da su razoružani naši ,judi svi što su imali trofejno oružje, lične pišto,je, došao je kombi u ulicu sa par policajaca i svi su naši išli predavali, jer oni su imali spisak iz MUP ko je drž'o oružje lovačko i pišto,je. Automatsko oružje niko n,je im'o. Pr,je toga su svi morali da vrata iz teritor,jalne odbrane što je pod,je,jeno, jer je bio rezervni sastav jedan. Oni su vratili pr,je toga tako da garantujem sto posto sv,cjim životom i*

čašću, da niko iz naše ulice nje uzvraćao vatru prema gore, prema (nejasno) tim. Uglavnom oni su pucali, isjučivo na civile. Iskjučivo.” Opisujući trenutak kada su krenuli prema Dašićima, jer se od granatiranja više nije moglo izdržati ni u podrumima, svjedok Kazić Dževad navodi „...Mćja majka je ostala u kući sa komšinicom jednom sama. Topalović Safet Ćaki i njegov brat Suad, Topalović Hamid zvani Žilo, onda ovi Šabići svi kcji su tamo bili, jer ima ih 3-4 kuće, svi su bili u tcj kući. Mi smo međutim prvi izašli, ja i Ćaki, (nejasno) Predrag Prošić nosio je pušku u ruci, bili zavrnuti rukavi, vcjnička uniforma sa vcjnim čizmama bivše Jugoslovenske narodne armije, dolazi, naslarja puškom se, ovako, na Ćak.ja i odozada ga pretresa. Kaže Ćaki, daj pišto.j, goje ti je pišto.j. Kaže Ćaki njemu, idi u pičku materinu, da izvinete, nemam pišto.j šta ti je. Goje si sakrio pišto.j, govori. Nemam pišto.j, tako mu Ćaki odgovara. E onda pretresa mene isto tako i onda nas izvodi iz (nejasno) i kaže idite sad u pravcu Dašića. Mi smo otišli gore.“

167. Očigledno se radilo o civilima, jer u toku dokaznog postupka nisu uvođeni dokazi da su Topalović Safet zv. Ćapi, Topalović Suad i Topalović Hamed bili pripadnici neke oružane formacije, niti da su učestvovali u neprijateljstvima. Također, ne postoje dokazi koji ukazuju da su isti imali oružije prilikom lišavanja slobode.

168. Vijeće za potrebe ove presude, u svrhu određenja statusa zatočenih lica, primjenom definicije člana 50.⁵⁰ Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12.08.1949. godine, te stava vijeća MKSJ-a u predmetu *Tužilac protiv Stanislava Galića*, prema kojim se „u slučaju dvcjbe da li je neka osoba civil ili ratni zarob.jenik“, zaključilo da su u konkretnom slučaju zatočena lica bili civili s obzirom da u sudski spis o njihovom statusu nije uvedeno dovoljno dokaza, tako da je Vijeće na osnovu analize iskaza saslušanih svjedoka, aktera događaja, zauzelo navedeni stav. Vijeće ponavlja da navedenu odredbu Protokola citira i koristi samo za potrebe definisanja statusa zatočenih lica.

169. Nakon što je Vijeće utvrdilo da su navedeni objekti imali karakter zatočeničkih objekata, da su u istim bila zadržavana lica koja su imala status civila, bilo je neophodno utvrditi vezu optuženog Prošić Predraga sa oružanim sukobom, a na čemu se zasniva i njegova odgovornost za protupravna zatvaranja.

⁵⁰ Civil je svaka osoba koja ne pripada jednoj od kategorija osoba navedenih u članu 4A (1), (2), (3) i (6) Treće konvencije, i u članu 43. ovog protokola. U slučaju sumnje da li je neka osoba civil, ta osoba smatrat će se za civila.

E. DJELO POČINIoca MORA BITI POVEZANO SA RATOM, ORUŽANIM SUKOBOM ILI OKUPACIJOM

170. Treći uvjet iz člana 142. KZ SFRJ je da mora postojati veza između djela optuženog i oružanog sukoba. Zapravo, "ne traži se uzročno-posljedična veza između oružanog sukoba i počinjenja zločina, ali se u najmanju ruku traži da je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počinji zločin, njegovu odluku da ga počinji, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen".⁵¹ Ovaj uvjet je ispunjen ako je navodni zločin počinjen kao podrška ili barem pod izgovorom situacije koja je proistekla iz oružanog sukoba.⁵² Sudeće vijeće MKSJ-a u predmetu, *Tužilac protiv Dragojuba Kunarca i drugih* navodi: "...Humanitarno pravo primjenjuje se i dalje na čitavoj teritoriji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se konkretne borbe vode na mjestu na kojem su se odigrali dotični događaji. Stoga je dovoljno to što su zločini bili u tijesnoj vezi s neprijateljstvima koja su trajala na drugim dijelovima teritorije pod kontrolom strana u sukobu. Uslov da dato djelo bude u tijesnoj vezi sa oružanim sukobom zadovoljen je ukoliko su, kao u ovom slučaju, zločini počinjeni kao posljedica borbi, a prije prekida oružanih aktivnosti na određenom području, te ako su počinjeni radi postizanja nekog cilja ili iskorištavanja situacije nastale uslijed borbi..."⁵³

171. Na osnovu nekoliko faktora može se utvrditi veza između djela optuženog i oružanog sukoba, a to su položaj optuženog, priroda žrtve, cilj napada ili činjenica da je djelo izvršeno u kontekstu službenih dužnosti optuženog.⁵⁴

172. Na osnovu dokaza koje je saslušalo Vijeće, a kako je navedeno u daljem tekstu, Vijeće je zaključilo da su krivična djela iz optužnice usko povezana sa oružanim sukobom.

⁵¹ Tužilac protiv Kunarca, Kovača i Vokovića, IT-96-23 i IT-96-23/1-A, Presuda od 12.06.2002. godine (Kunarc i drugi: Žalbena presuda), tačka 58.

⁵² Kunarc i drugi, Žalbena presuda, tačka 58-59.

⁵³ Tužilac v. Dragoljub Kunarc, Radomir Kovač i Zoran Vuković, predmet broj: IT-96-23-T/IT-96-23/1T od 22.02.2001 .godine, para 568;

⁵⁴ Kunarc i drugi, Žalbena presuda, tačka 59.

F. POČINILAC MORA NAREĐITI ILI IZVRŠITI DJELO

173. Na kraju, član 142. KZ SFRJ propisuje da počinitelj mora ili direktno izvršiti nezakonito djelo ili narediti drugima izvršenje istog. Vijeće naglašava da se to odnosi na vrstu odgovornosti optuženog. Nakon razmatranja Vijeće je zaključilo da je u konkretnom slučaju ispunjen i posljednji opšti element za krivična djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva s obzirom da je optuženi počinio navedeno krivično djelo kao saizvršilac. **Ovo će biti detaljno razmotreno u dijelu presude pod naslovom krivična odgovornost.**

G. TAČKA 1 IZREKE PRESUDE - PROTUZAKONITO ZATVARANJE TOPALOVIĆ SEMILA I NJEGOVE PORODICE, VELIĆ RIFETA I NJEGOVE PORODICE, TOPALOVIĆ SAFETA ZV. ČAPI, TOPALOVIĆ SUADA I TOPALOVIĆ HAMIDA

174. Na osnovu provedenih dokaza, Vijeće je van razumne sumnje utvrdilo da je optuženi Predrag Prošić, na način opisan u izreci presude, zajedno sa drugim vojnicima, vršio pretres kuća u naselju Mahala, Muhići i Otoke, nezakonito istjerivao zatečene civile (Velić Rifeta i njegovu porodicu, Topalović Safeta i Suada i Topalović Hamida) iz njihovih kuća, prisiljavajući ih pod prijetnjom vatrenim oružjem da se moraju kretati prema mjestima koja su bila određena kao sabirališta (Dašići) (Topalović Semila i njegovu porodicu), gdje su u Dašićima zadržani cijeli dan, a zatim prevoženi u zatočeničke objekte "Narodni front" i "Sportsku dvoranu".

175. Svjedoci Damir Topalović, Semil Topalović, Huso Trožić, Dževad Kazić, Rifet Velić su u svojim iskazima opisali na koji način je optuženi Prošić Predrag učestvovao u navedenim odvođenjima odnosno sprovođenju na sabirno mjesto u Dašićima. Svjedoci Damir Topalović i Semil Topalović saglasno opisuju da su njih i njihovu porodicu (majka Rabija, otac Islam, sestra Merima i još jedan brat Amir) 27. maja nepoznati vojnici otjerali prema Dašićima gdje je bilo sabiralište. Prema navodima svjedoka, optuženi Predrag Prošić je zaustavio njihovog oca i tražio mu pištolj, a nakon toga im naredio da se kreću u pravcu Dašića. Optuženi Predrag Prošić je tom prilikom bio naoružan.

176. Svjedok **Semil Topalović** opisuje da su se oni 27. maja 1992. godine sakrili u podrum kafića koji je držao njegov punac, a objekat se nalazio u Šabića sokaku. Kada je

začuo korake vojnika, s namjerom da se preda, podigao je poklopac podruma i ugledao je 10-11 vojnika u šarenoj uniformi, neki su imali crvene beretke, a neki plave i bijele podvezice na rukavima. Jedan vojnik kojeg je svjedok označio kao komandanat, rekao im je da se kreću lijevom stranom ceste prema Dašićima. Opisujući put prema Dašićima, svjedok navodi da je vidio i optuženog Predraga Prošića u ulici Muhići: „znači dolazimo tu na raskršće, znači, dolazim na raskršće od svcje kuće znači gcje se skreće mcjcj kući, tu je bilo otprilike petnaestak, dvade, do dvadesetak vcjnika, ovaj, s desne strane mcje sam ugled'o, znači stcj'o je Prošić Predrag.”

177. Svjedok **Semil Topalović** opisuje gdje je tačno stajao Predrag Prošić i kako je bio obučen prije nego je zaustavio njegovog oca i tražio mu da preda pištolj. „Prošić. Ustavio je moga oca i ovim rječima je rek'o mome ocu, to je kao dan danas je: „Iso predaj mi pištoj. Bo je da ga predaš meni nego da ti ga otmu ovi gore preko puta.“, na što je mcj otac odgovorio: „Pero sine, ja nemam pištoja, nit' sam ga kad imao pištoj. Ja sam imao lovačku pušku i pred'o sam ga“, veli, „pred'o sam je Kegi.“ Sjećam se. Predrag znači je bio, kad je ustavio, kad smo mi išli odovtud, znači iz Muhića, to je bilo negcje onaje znači kod Ismeta, znači on je stcj'o na tom mostu tu, to je negoje oko od te kuće, znači petn'estak, dva'est metara, Predrag je stajao okrenut prema cesti znači. Ja sam ga vidio, u ljevcj ruci je drž'o automatsku pušku na rasklapajući kundak i imao je jjetnu uniformu Jugoslovenske narodne armije, znači svečana znači uniforma jjetna, bio obučen, obučen SMB košu.ja, SMB hlače i im'o je nož zadiven u ljevcj čizmji, znači, i ovaj, zavrnutih rukava je bio, imam osjećaj da je košu.ja.”

178. Svjedok **Damir Topalović** je potvrdio da su iz svoje kuće za vrijeme granatiranja, po bratovom prijedlogu prešli u podrum kuće njegovog punca, tačnije kafića “Astoriya”, te potvrđuje da ih je jedan od vojnika kojim su se predali uputio prema Dašićima. Kretali su se lijevom stranom ulice, a kako navodi svjedok on je išao prvi, iza njega otac Islam, zatim brat Semil, pa brat Amir, mama Rabija, sestra Merima i dvojica komšija. Sve vrijeme su ih naoružani vojnici tjerali da se kreću prema Dašićima. Svjedok Damir je također potvrdio da je vidio Predraga Prošića na putu prema Dašićima, stajao je naoružan i na udaljenosti od 15-20 metara od kuće Hilme Hagića. I ovaj svjedok je potvrdio da je optuženi Predrag Prošić prišao njegovom ocu i tražio mu oružije i da ih je pod prijetnjom oružijem uputio da se kreću prema Dašićima na livadu gdje je već bilo okupljeno svo stanovništvo, žene, djeca i muškarci. Obezbjedivali su ih vojnici koji su bili njihove komšije, od njih je po

imenu znao Pedu, jer se Peda družio sa muslimanskim stanovništvom i Đoku vozača.

179. Da je optuženi Prošić Predrag nezakonito istjerao Velić Rifeta i njegovu porodicu iz kuće potvrdio je sam **svjedok Velić Rifet**. Pojašnjavajući okolnosti napuštanja svoje kuće, svjedok navodi da je optuženi Prošić Predrag bio sa vojskom koja ih je istjerala, te da su nakon toga odvedeni u Sportsku dvoranu, a potom na Manjaču. Optuženog Prošića je lično poznao jer se družio sa njegovim sinom, tako da nije imao dilemu da li se radilo o optuženom. Te prilike su vojnici ispred njihove kuće doveli svezane Selman Naila i Pašića Smaila, a nakon što su vezali njega i sina, otjerali su ih prema sabirnom centru, dok su Velić Sadmira, Selman Naila i Pašić Smaila zv. Lola otjerali prema Krkojevcima.

180. Ove činjenične navode svjedok **Velić Rifet, očevidac događaja**, potvrđuje riječima: *„27-og su čitav dan tukli, i granatirali. I oko pet, pola šest naveče su došli pred mcju kuću grupa vcjska i doveli su Selmana Naila i Pašića Smaila, povezane. I isjerali su mene i mcju familiju svu iz kuće. Povezali su i nas. Mene i sina svezali, žene nisu.“*

181. Objašnjavajući kako je među vojnicima prepoznao optuženog Predraga Prošića, svjedok navodi da se on *„prilično družio s mcjim sinom ..., a mcj je sin radio u kafani jedncj, đe su se oni družili i sastajali i tako sam ja njega poznao.“* Svjedok dalje opisujući događaj kaže da su svezali i njegovog sina, a onda ih, idući od kuće do kuće, počeli tjerati prema Muhićima. Došli su do Muhića zajedno, onda su ih razdvojili, njega sa suprugom su otjerali u sabirni centar Maričići, a sa svezanim licima ostaje optuženi Prošić sa još dva vojnika, te su govorili da ih vode prema Krkojevcima. Opisujući da su vojnici vrlo nasilno postupali prema zarobljenim licima, čije su ruke bile svezane, svjedok navodi: *„Došli smo do susjedne kuće u kcjcj su našli sjekire. Te su sjekire uzeli i dali ovcj trcjici povezancj u ruke svezani, da nose sjekire u rukama. Mom je sinu ispala sjekira. Taj je isti Prošić prešo njemu i ošamario. Ja sam reko pa što ga tučeš. Onda mi je opsovo balinsku mater i ošino je i mene.“*

182. Na okolnost odvođenja **Topalović Safeta zv. Ćapi, njegovog brata Topalović Suada i Topalović Hamida zv. Žilo**, svjedočio je svjedok Dževad Kazić koji navodi da ih je optuženi izveo iz podruma i pretresao, a od Ćapija je tražio da mu preda pištolj i onda im naredio da idu u pravcu Dašića, odakle su kamioni prebacivali stanovništvo do Osnovne škole „Narodni front“.

183. Svjedok **Dževad Kazić** navodi: *„Mcja majka je ostala u kući sa komšinicom jednom sama. Topalović Safet Ćaki i njegov brat Suad, Topalović Hamid zvani Žilo, onda ovi*

Šabići svi kcji su tamo bili, jer ima ih 3-4 kuće, svi su bili u tcj kući (Edina Šabića). Mi smo međutim prvi izašli, ja i Ćaki, (nejasno) Predrag Prošić nosio je pušku u ruci, bili zavrnuti rukavi, vcjnička uniforma sa vcjnim čizmama bivše Jugoslovenske narodne armije, dolazi naslanja puškom se ovako na Ćak,ja i odozada ga pretresa. Kaže Ćaki, daj pišto,j, goje ti je pišto,j. Kaže Ćaki rjemu, idi u pičku materinu, da izvinete, nemam pišto,j šta ti je. Gcje si sakrio pišto,j, govori. Nemam pišto,j, tako mu Ćaki odgovara. E onda pretresa mene isto tako i onda nas izvodi iz (nejasno) i kaže idite sad u pravcu Dašića. Mi smo otišli gore“.

184. Nakon istjerivanja Semila Topalovića sa porodicom, Rifeta Velića sa porodicom, Topalović Safeta zv. Ćapi, Topalović Suada i Topalović Hamida, naređeno im je, navodi svjedok, da se kreću prema Dašićima odakle su kamionima sprovedeni u školu "Narodni Front" ili Sportsku dvoranu, a neki od njih su poslije prebačeni na Manjaču.

185. Očigledno se nije radilo o zbrinjavanju civilnog stanovništva, već im je na grub način oduzimana fizička sloboda.

186. Stoga ga je Vijeće Suda našlo odgovornim za poduzimanje radnji protuzakonitog zatvaranja kao saizvršioca, koje radnje predstavljaju nečovječno postupanje prema zaštićenju skupini lica, civilima, zabranjeno zajedničkim članom 3. Ženevskih konvencija, a čime je optuženi počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ u vezi sa članom 22. istog Zakona.

H. KRIVIČNA ODGOVORNOST

187. U optužnici se navodi da je optuženi odgovoran za počinjenje krivičnog djela iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH u vezi sa članom 29. i 180. stav. 1 KZ BiH, a ovo Vjeće ga je osudilo za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u vezi sa članom 22. istog Zakona koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ

188. Naime, Sud je izvršio prekvalifikaciju krivičnog djela kako je to navedeno u prethodnoj tački i s tim u vezi izvršio je i korekciju činjeničnog supstrata optužnice iz razloga što je nakon svestrane analize izvedenih dokaza utvrdio da je optuženi poduzetim radnjama prekršio pravila međunaradnog prava za vrijeme rata i to odredbe Konvencije kako je navedeno u izreci, dok s druge strane Sud nije utvrdio da je optuženi vršio progon

nesrpskog stanovništva na diskriminatorskoj osnovi što predstavlja bitno obilježje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti.

189. Tačno je da i KZ BiH u članu 173. definiše krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva sa gotovo identičnim obilježjima sa krivičnim djelom Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. preuzetog iz KZ SFRJ, ali s obzirom da je optuženom izrečena kazna ispod zakonskog minimuma, Sud je u ovom slučaju primjenio blaži zakon, odnosno KZ SFRJ koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja djela, u kojem je za ovo djelo propisana blaža minimalna kazna (5 godina) od minimalne kazne predviđene Krivičnim zakonom BiH (10 godina).

190. U pogledu primjenljivosti blažeg materijalnog zakona Sud će detaljnije razloge navesti u Poglavlju III.

191. U članu 22. KZ SFRJ se navodi: *„Ako više lica, učestvovanjem u radnji izvršenja ili na drugi način, zajednički učine krivično djelo, svako od njih kazniće se kaznom propisanom za to djelo“.*

192. Definicija saizvršilaštva po članu 22. KZ SFRJ podrazumjeva množinu lica, odlučujući doprinos i zajedničku namjeru.

193. Radnje nečovječnog postupanja/okrutnog postupanja iz osuđujućeg dijela presude, optuženi je počinio sa direktnim umišljajem jer je bio svjestan da svojim postupcima krši pravila međunarodnog prava, što predstavlja uslov kažnjivosti, tako što je učestvovao zajedno sa drugim vojnicima pripadnicima 6. Krajiške brigade u nezakonitim radnjama istjerivanja civila iz njihovih kuća, te prisiljavajući ih pod prijetnjom vatrenim oružijem da se kreću prema mjestima koja su određena za sabiralište, znao da će sa tog mjesta biti prevoženi i zatvoreni u zatočeničke centre, a posljedicom toga da će kod zatvorenika, među kojima Topalović Semila i Velić Rifeta i njihovih porodica, Topalović Safeta zv. "Čapi", Topalović Suada, Topalović Hamida nastati teška tjelesna i duševna bol i patnja, a što je optuženi Prošić Predrag i htio i očigledno nije poduzeo niti jednu radnju ili aktivnost koja bi značila suprostavljanje takvom postupanju ili neslaganje sa takvim postupcima.

194. Dakle, kako je Sud nakon svestrane ocjene dokaza našao i zaključio da je optuženi Predrag Prošić radnje nečovječnog postupanja поближе opisane u tački 1. izreke osuđujućeg dijela, počinio prema civilima sa **direktnim umišljajem**, te da su se na taj

način stekla sva bitna obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ, u vezi sa članom 22. KZSFRJ, to ga je Sud i oglasio krivim i osudio za ovo djelo.

I. OSLOBADAJUĆI DIO IZREKE PRESUDE

195. **Za radnje pod tačkama 2. i 3. izreke presude**, pretresno Vijeće je optuženog oslobodilo od optužbe, usljed nedostataka dokaza. Naime, sve činjenice koje idu na štetu (in peius) optužene osobe moraju se sa sigurnošću dokazati, a ako se to ne postigne, uzima se kao da one i ne postoje. S druge strane, sve činjenice koje idu u korist (in favorem) optužene osobe, uzimaju se da postoje i onda kad su utvrđene sa vjerovatnošću. Član 3. stav 2. ZKP BiH, utvrđuje princip *in dubio pro reo* prema kome kada postoji „sumnja u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog“.

196. Kako je to detaljno navedeno u prethodnim poglavljima presude, Vijeće nije utvrdilo da su radnje optuženog predstavljale dio širokog i sistematičnog napada kao bitnog elementa krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, kao ni postojanje diskriminatorne namjere na strani optuženog kao bitnog elementa progona. Pored navedenog, prema ocjeni Vijeća, Tužilaštvo također nije van razumne sumnje dokazalo učešće optuženog u radnjama izvršenja opisanim u tačkama 2. i 3. oslobađajućeg dijela izreke presude.

1. TAČKA 2 - UBISTVO ČORALIĆ KASIMA, ČORALIĆ NURIJE, NALIĆ EMIRA, NALIĆ SENADA, NALIĆ NAFIJE, VOJNIKović ADEMA, BAŠIĆ EDINA I BAŠIĆ-UNIĆ TATJANE

197. Prema ocjeni Vijeća, Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da je optuženi dana 27. maja u Sanskom Mostu, ušao u kuću Hilme Hegića, u naselju Muhići, te iz automatske puške pucao na zatočene civile i ubio Čoralić Kasima, Čoralić Nuriju, Nalić Emira, Nalić Senada, Nalić Nafiju, Vojniković Adema, Bašić Edina i trudnicu Bašić – Unić Tatjanu, te uvjeren da je prisutne civile ubio, unutrašnjost kuće zapalio i iz nje otišao. Na okolnosti iz ove tačke svjedočili su Vezira Vojniković, Fikret Muhić, Jasminka Hasić, Senad Trožić, Dušanka Topalović, Semil Topalović, Huso Trožić i Damir Topalović. Na osnovu iskaza svjedoka za Vijeće je nesporno da se optuženi Predrag Prošić nalazio u kritično vrijeme ispred kuće Hilme Hegića, a što su potvrdili i svjedoci Huso Trožić i Damir

Topalović, ali ne i da je bio u kući Hilme Hegića i da je na opisani način lišio života civile koji su se nalazili u kući.

198. Svjedok Huso Trožić je posvjedočio: „*Vidio sam kako Pedo izlazi iz kuće Hegića, sa još dvcjicom lica (Sergej i Marčeta Mićo)*”, a svjedok Damir Topalović: „*Kuća Hilme Hegića nije imala ogradu. Vidio sam, sa bočne strane kuće, 10-15 vcjnika (na raskršću). Sa lica kuće je stajao Prošić Predrag. Kada je nas ugledao, sišao je par koraka, došao do nas. Bio je naoružan, imao je pušku, jetnu vcjnu uniformu. Vidio sam i nož u čizmī*”. Svjedok Nalić Enes, nećak Nalić Nafije, naveo je da je *njegov otac vidio da sa vcjskom ispred Hegića kuće stcji i optuženi Predrag Prošić.*

199. Svjedokinja Vezira Vojniković, jedini očevidac događaja i jedina preživjela iz grupe koja se skrivala u kući Hilme Hegića, svjedočeći kao svjedok Tužilaštva i kao svjedok odbrane, označila je optuženog Predraga Prošića kao izvršioca ubistva civila u kući Hilme Hegića pri tome ga opisujući kao „*povisokog, plav,jeg*“. Odbrana je uložila u sudski spis zapisnik o saslušanju svjedokinje Vezire Vojniković iz istrage i to iz perioda 1993. i 1996. godine kao perioda koji su vremenski bliži izvršenju navodnog djela i kada svjedokinja u to vrijeme nije znala ni ime ni prezime lica koje je izvršilo ubistvo u Hegića kući, već ga opisala kao „*visok, plav, tanak*“, a bliža odrednica se odnosila na navode da joj je bio poznat iz komšiluka.

200. Svjedokinja Vezira Vojniković je kao svjedok Tužilaštva saslušana na glavnom pretresu koji je održan 01.06.2012. godine, a kao svjedok odbrane 20.03.2013. godine. **Zapisnike o saslušanju ovog svjedoka odbrana je pod rednim brojem O-2** uložila Zapisnik o saslušanju svjedokinje u istrazi vođenoj pred Kantonalnim sudom u Bihaću, broj: Ki-16/96- RZ od 14.11.1996. godine i pod rednim brojem **O-3 Zapisnik o saslušanju svjedoka Vojniković Vezire, Sektor službe državne bezbjednosti CSB Bihać, broj: 12-1/93 od 08.01.1993. godine.**

201. Kao svjedok Tužilaštva svjedokinja je u toku glavnog pretresa (01.06.2012. godine) detaljno opisala događaj iz tačke 2. optužnice, navodeći da je u licu koje je ušlo u kuću, izvelo ih iz zaklona, iz automatske puške ubilo sve osobe osim nje, te zapalilo kuću, prepoznala komšiju Predraga Prošića. Svjedokinja Predraga Prošića identifikuje kao „*Milke debele sina*“. U fazi unakrsnog ispitivanja na upit branioca, svjedokinja optuženog Prošić Predraga opisuje da je: „*...bio mlađi..kao njen sin, a njen sin je imao 35 godina, da je*

imao nešto sivo na sebi, bio je povisok, plav,ji ili b,je,ji..“, te da je od drugih čula da Predrag Prošić ima brata Željka koji živi u Zagrebu i da njega ne poznaje. Na pitanje sudije, predsjednika Vijeća, kaže da je Predraga Prošića odmah poznala u momentu kada je otvorio poklopac zaklona u kojem su se nalazili, jer je isti često prolazio pored njene kuće.

202. Tokom ispitivanja svjedokinje Vezire Vojniković u svojstvu svjedoka odbrane na glavnom pretresu održanom 20.03.2013. godine, branilac optuženog je ukazao na razlike u kazivanju svjedokinje u pogledu **identiteta optuženog**. Naime, u Zapisniku o saslušanju svjedokinje Vezire Vojniković od 03.01.1993. godine, u Centru službe bezbjednosti Bihać svjedokinja je navela: *„da ih je plav momak u uniformi sa automatskom puškom isijerao u dnevni boravak. Ne zna kako se zove, ali je poznat i sigurna sam da je živio negdje u našem komšiluku“*.⁵⁵

203. U Zapisniku o saslušanju od 14.11.1996. godine pred Višim sudom u Bihaću, vezano za identitet učinioca, svjedokinja navodi : *„zna, jer sam vidjela, nakon što sam i ja izašla da je taj četnik bio visok plav, tanak, bio je mlađi, misli da nije imao ni 30 godina. Bio je uniformisan, naoružan, imao je bombe, veliki šmajser“*.

204. Prilikom direktnog ispitivanja, branilac je u cilju razjašnjenja svjedokinju upitao zašto u izjavama koje je davala 1993. godine i 1996. godine nije pomenula ime Predraga Prošića, a ona odgovorila da je ime uvijek pominjala, ali da ne može objasniti zbog čega to nije uneseno u zapisnik. Na traženje branioca, da uporedi Predraga Prošića i Milorada Marčetu, koji je također bio njen komšija i kojeg je poznavala, svjedokinja je Miodraga Marčetu opisala kao osobu koja je viša od Pede.

205. Analizirajući iskaze svjedokinje Vezire Vojniković kao jedinog očevica događaja ubistva osam civila u kući Hilme Hegića, Vijeće je utvrdilo da svjedoknja, za razliku od onoga što je rekla na glavnom pretresu, u istrazi uopće nije pominjala ime izvršioca ubistva, već je samo davala fizički opis izvršioca koji, bez obzira na protok godina, ne odgovara izgledu optuženog.

⁵⁵ Strana 2;

206. Fizički opis optuženog koji je svjedokinja Vezira Vojniković dala u istrazi, i opisa koji je dao svjedok Fikret Muhić optuženog Predraga Prošića u vrijeme izvršenja krivičnog djela, također nisu saglasni. Svjedok Fikret Muhić navodi: „*Prošić Predraga sam znao, bio je uvijek ekstreman. Tom ulicom je prolazio mirno, niko ga nikada nije uvrjedio. Tada je bio visok, pomršav, mlad, crno-smeđa kosa. Sretao sam ga barem tri puta sedmično. Prepoznajem ga, tu je u sudnici.*“

207. Sam branilac je u završnoj riječi skrenuo Vijeću pažnju na visinu optuženog konstatujući da je visok 172-173 cm, da je krupnije građe, tamnije kose, tamnije puti i bez posebnih individualnih karakteristika. Osvrćući se na opis koji je dala svjedokinja Vezira Vojniković, branilac ukazuje da opis najviše odgovara opisu optuženog Milorada Marčete zvanog Mičo u odnosu na koga je Rješenjem Kantonalnog suda u Bihaću, broj K-13/97-RZ od 21.08.1997. godine obustavljen krivični postupak za ovo krivično djelo i radnju izvršenja.⁵⁶

208. Drugi svjedoci koji su poznavali optuženog Predraga Prošića iz tog vremenskog perioda, Mirsad Velić, Senad Šabić, Huso Trožić su na upit tužiteljice opisivali uniformu u kojoj je optuženi bio i koje je oružije nosio, ali nisu davali njegov fizički opis.

209. Svjedoci Dušanka Topalović i Semil Topalović su o počiniocu ubistva civila u kući Hilme Hegića, saznali od Vezire koja im je rekli da zna ko ih je ubio, ali im nije rekla ime, odnosno da ne smije reći jer se boji za svoju sigurnost ili da se ne sjeća. Svjedok Dušanka Topalović je čula: „*da su ljudi iz kuće Hejića pobijeni. To sam čula od komšija. Nakon dvije godine sam sreća Veziru, rekla je da zna ko je ubio te ljude, ali da mi ne smije reći*“. A svjedok Semil Topalović: „*Sreo sam Veziru nakon rata, 1998. godine, i sve mi je ispričala. Rekla je da zna čovjeka koji je to uradio, a da mu ne zna ime. Rekla je da je taj čovjek išao sa nama u školu*“.

210. Svjedoci Fikret Muhić i Jasminka Husić su osobe kojima je svjedokinja Vezira Vojniković rekla da je izvršilac krivičnog djela iz tačke 2. oslobađajućeg dijela izreke presude, optuženi Predrag Prošić. Svjedok Fikret Muhić kaže: „*Vezira Vojniković mi je rekla da ga je ubio Prošić Predrag, sin Milke, naš komšija*“, a svjedokinja Jasminka Husić: „*Vezira je rekla da je Peda ušao u sklonište, da ih je izveo, da ih je poredao, rafalno pobio*

⁵⁶T-69 i O-5;

sv,ju osim r,je. Nakon toga je zapalio sve. Uspjela je da ugasi plamen“. Svjedoci Fikret Muhić i Jasminka Hasić su bliski rođaci svjedokinje Vezire Vojniković, odnosno, ona je Fikretu Muhiću strina, a rodica Jasmine Hasić koja je u toku svog iskaza u više navrata napomenula da Veziru voli kao majku.

211. U vezi istih okolnosti svjedok Fikret Muhić pojašnjava da mu je neposredno nakon ubistva civila u kući Hegića, Vezira rekla da je to uradio Prošić kada su se čuli putem telefona. Da je saznala od Vezire ime izvršioca neposredno nakon što se zločin desio detaljnije je govorila i Jasminka Hasić, koja Veziru poznaje od 1984. godine i vrlo je bliska s njom, te svjedoči: *„M,ja je kuća blizu glavne ulice. Pozvonili su mi na vrata, kad tamo Vezira. Bila je umorna. Pitala sam je gdje su r,jeni. Zaplakala je i rekla da nema više nikoga, da su j,ci sv,ju pobili. Rekla je da je svom sinu Ademu uzela laničić sa vrata. Vikala je: „Peda, zašto si mi ih pobio?“. Na pitanje branioca svjedokinja Hasić je rekla da je izvršioca Vezira pominjala da im je komšija i da se zove Peda, ali ga nije opisivala.*

212. Svjedoci Senad Trožić i Salić Ermin su u toku svjedočenja samo naveli da se u vezi zločinu u kući Hegića, prije suđenja spominjao komšija Prošić.

213. Iskazi navedenih svjedoka koji su svjedočili na okolnost događaja iz ove tačke izreke presude dovedeni u vezu sa iskazom svjedokinje Vezire, kako na glavnom pretresu tako i u toku istrage, očigledno ne doprinose razjašnjavanju spornih dijelova iskaza svjedoka Vezire Vojniković, a naročito u pogledu dijela iskaza koji se odnosi na opis fizičkog izgleda izvršioca, te da li je svjedokinja znala ime izvršioca u vrijeme izvršenja djela iako ga nije pominjala u iskazima iz istrage.

214. Svjedok Dževada Topalović je živjela u naselju Muhići, gdje i danas živi, kada su ih istjerali iz kuća nigdje nije vidjela optuženog Predraga Prošića koji je bio njen komšija. *Pr,je rata od nikoga nisam čula da je išta loše uradio, a znam da se družio sa muslimanima, posebno sa Safetom.* Svjedokinja takođe navodi da je čula da je Mićo pobio ljude u kući Hilme Hegića, ali ona ne može ništa reći jer nije vidjela.

215. Pored sporne činjenice vezane za identitet optuženog Predraga Prošića, odbrana je na okolnosti događaja opisanog u ovoj tački optužnice saslušala i svjedoka Nalić Faruka koji je stanovao u blizini kuće Hilme Hegića i rekao da je poznao Marčetu, da je on bio najgori da je lično vidio kada je Marčeta palio kuće. Tužilaštvo je pod rednim brojem (T-67) uložilo Zapisnik o saslušanju ovog svjedoka od 04.11.1996. godine u fazi istrage pred

istražnim sudijom u Sanskom Mostu broj: KRI – 34/96 u kojem na strani 3. svjedok navodi: „*Vojniković Vezira je tu istu večer preživjela ubistvo sina Adema i još osam Bošnjaka Muslimana od iste grupe kcju je predvodio Marčetić Milorad zv. „Mićo“, a to se desilo u kući Hilme Hegića*“. Grupa Marčetić Milorada, po kazivanju ovog svjedoka, je bila grupa „*četnika kcja je kontrolisala u to vrijeme Muhiće i kcja se kretala njihovom ulicom*“. Kada navodi koga je u grupi vidio sa Mićom, svjedok ne pominje optuženog, već navodi Knežević Đoku, Grubor Boška, Dobrić zv. Regan i doktora Šolaju. Svjedok Nalić Faruk u svojim svjedočenjima prilikom opisivanja šta je vidio pred kućom Hilme Hegića, daje drugačiji opis od onog koji je navela Vezira Vojniković..

216. I u pogledu činjenica ubistva u kući Hilme Hegića, odnosno na kom mjestu su očevici zatekli leševe ubijenih, takođe se uočava nesaglasnost u kazivanju svjedoka. Tako svjedok Nalić Faruk navodi *da je ispred kuće Hilme Hegića vidio Tajjanu, trudnicu, pri čemu ne pominje da je vidio i njenog muža, dok je u istrazi to pominjao*. Dok drugi svjedoci koji su svjedočili na iste okolnosti tvrde da su tijela bila u kući.⁵⁷

217. Kod ovakvog stanja stvari kada dokazi izvedeni na okolnosti ubistva civila u kući Hilme Hegića ukazuju da je optuženi Predrag Prošić u kritično vrijeme viđen ispred kuće Hilme Hegića, da jedini svjedok i očevidac događaja Vezira Vojniković u fazi istrage ne pominje ime optuženog, a viđenog izvršioca djela opisuje na način koji ne odgovara opisu Prošić Predraga, da svjedokinja na glavnom pretresu pominje ime optuženog kao učinioca navedenih krivičnih radnji, ali ne pojašnjava zbog čega u istrazi kada su sjećanja bila svježija, ne pominje ime i prezime optuženog kao izvršioca, niti za njega daje odgovarajući opis, Vijeće zaključuje da Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da je optuženi Prošić Predrag izvršilac ubistva u kući Hilme Hegića na način kako je to opisano u tački 2. oslobađajućeg dijela presude. To što su svjedoci Jasminka Hasić i Muhić Fikret, inače članovi porodice svjedoka Vezire Vojniković, jedini potvrdili njene navode da je nakon izvršenja djela 1992. godine govorila da je civile ubio optuženi Predrag Prošić, prema ocjeni ovog Vijeća nije dovoljno za utvrđenje van razumne sumnje da je optuženi počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret, posebno cijeneći da su ti svjedoci dugi niz godina morali znati da se vodi istraga o tom slučaju, a nikada nisu istražnim organima rekli da im je odmah nakon počinjenog zločina Vojniković Vezira rekla ime počinioca djela. Takođe, Vijeće utvrđuje da je Vojniković Vezira napustila područje Sanskog Mosta 1993.

⁵⁷ Svjedok Fikret Muhić, Huso Trožić;

godine, da je nakon toga dala iskaz vezano za ubistvo članova svoje porodice, a ipak ni u tim okolnostima nije mogla da kaže ime počinioca, što u potpunosti dovodi u sumnju iskaz Jasminke Hasić i Muhić Fikreta, Isto tako, valja napomenuti da je svjedokinja Vojniković Vezira osoba u poodmakloj životnoj dobi što uz narušeno zdravlje očigledno utiče na njeno pamćenje i sjećanje, koje je svakako prije nekoliko godina bilo svježije, a njen iskaz iz ranijeg perioda prihvatljiviji i vjerodostojniji. Sud je takođe imao u vidu da je svjedokinja Vojniković Vezira pretrpila strašnu tragediju i da je očigledno tragajući za počiniteljem razgovarala sa velikim brojem osoba, što je znatno doprinjelo da se u pojedinim ključnim djelovima njeni iskazi dati u raznim fazama postupka ne podudaraju, zbog čega ga je Sud za ovu tačku i oslobodio od optužbe,

2. TAČKA 3 IZREKE PRESUDE - UBISTVO LICA SELMAN NAILA, PAŠIĆ SMAILA ZV. „LOLA“ I VELIĆ SADMIRA

218. Vijeće nije našlo dokazanim da je optuženi 27. maja 1992. godine u Sanskom Mostu sa još dva vojnika odveo Selman Naila, Pašić Smaila zv. "Lola" i Velić Sadmira u pravcu naselja Krkojevaca gdje su ih ubili hicima iz vatrenog oružija, te je u odnosu na ovu tačku optuženja donijelo oslobađajuću presudu.

219. Uvodni činjenični dio tačke 3. izreke presude sadrži precizirani dio radnje izvršenja optuženog Prošić Predraga iz tačke 1. izreke presude za koju radnju nezakonitog zatvaranja Rifeta Velića i njegove porodice ga je ovo Vijeće našlo odgovornim, pa u odnosu na tačku 3. optužnice Vijeće je donijelo oslobađajuću presudu jer navedeno postupanje optuženog predstavlja samo uvod u dalje protupravne radnje koje se optuženom stavljaju na teret. No, u drugom dijelu činjeničnog supstrata tačke 3. optuženom Prošić Predragu se stavlja na teret da je sa još dva vojnika Selman Naila, Pašić Smaila zv. "Lola" i Velić Sadmira odveo u pravcu Krkojevaca, gdje su ih ubili hicima iz vatrenog oružija.

220. Svjedok Velić Rifet je posvjedočio da je njegovog sina Velić Sadmira zajedno sa Pašić Smailom i Selman Nailom odveo Predrag Prošić u pravcu Krkojevaca, no šta se dalje sa njima događalo svjedok ne zna. Naknadno je saznao da su ubijeni, ali nije čuo ko ih je ubio. Svjedok na pitanje tužiteljice daje pojašnjenje da je znao da će biti ubijeni zbog samog načina na kojih su ih odveli jer su sve vrijeme bili tučeni.

221. Drugi svjedoci koji su svjedočili na okolnosti ove tačke, Semil Topalović i Džemal Vehabović, nisu opisivali odvođenje ovih lica niti učešće optuženog Predraga Prošića u istim. Naime, svjedok Semil Topalović pojašnjava da je čuo da je Smail Pašić ubijen, te da je prisustvovao razgovoru između Čapija i Predraga Prošića u Sportskoj dvorani u Sanskom Mostu kada je Čapi pitao optuženog: „Nosiš Lolinu ogrlicu, narukvicu i prsten, jesi ga ubio?“. Prema navodima svjedoka, Predrag Prošić nije ništa odgovorio, samo se nasmijao.

222. Svjedok Džemal Vehabović navodi: „Išao sam na identifikaciju, jer sam ja zadržji put bio sa Smailom, znao sam šta je imao na sebi. Kada smo se rastali, imao je zlatni lanac oko vrata. Prepoznao sam ga po garderobi i ožijku kcji je imao na licu (od pr.je). Nije bilo lanca više. Kružile su priče da je lanac viđen nakon ubistva na Predragu Prošiću“.

223. Iskazi svjedoka Velić Rifeta i Semila Topalovića ne ukazuju van razumne sumnje na učešće optuženog Predraga Prošića u radnjama lišenja života gore navedenih lica. Svjedoci nisu bili očevici događaja, niti su čuli da je to uradio optuženi Predrag Prošić, već se radi o njihovim pretpostavkama.

224. Svjedok Džemal Vehabović navodi: „Samo sam čuo da su ubijeni njih četverica. Nisam čuo na kcji način su ubijeni, niti sam čuo deta.je. Čuo sam da su bili u bolnicu doveženi“. Svjedok opisuje i događaje koje su prethodili zarobljavanju Pašić Smaila: „Mene i Smaila Pašića, zvanog Lolu su izveli iz kuće i rekli nam da sačekamo pred kućom. Oni su i da.je vršili pretrese. U međuvremenu nas dvcjica smo se ovaj, dogovorili da se razidemo, Smail Pašić Lola je krenuo prema gradu, ja sam krenuo prema Pobrežju. Tad smo se rastali i više se nismo vijeli. Jedino sam ga vidio na identifikac.ji ovaj, u Sanskom Mostu '96-te godine, firma gc.je....prilikom prepoznavanja primjetio je da nema lanac oko vrata, a kružile su priče da je lanac viđen oko vrata Predraga Prošića“.

225. Da je optuženi Prošić Predrag zajedno sa još dva vojnika odveo Velić Sadmira, Selmana Naila i Pašić Smaila u pravcu Krkojevaca gdje su ubijeni hicima iz vatrenog oružija, te da je na taj način prema navodima Tužilaštva počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti progonom i to radnjom ubistva, prema ocjeni ovog Vijeća Tužilaštvo nije dokazalo van razumne sumnje, te je optuženi i u odnosu na ovu tačku oslobođen od optužbe.

J. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

226. Članom 3. KZ BiH propisano je načelo zakonitosti, kao jedno od osnovnih načela krivičnog postupka, koje glasi:

“(1) Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom.

(2) Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.”

227. Nadalje, članom 4. KZ BiH propisan je princip vremenskog važenja krivičnog zakona, te isti glasi:

„(1) Na učinitelja krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela.

(2) Ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primjenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.“

228. Zakon je u članu 4a) KZ BiH predvidio i izuzetak od primjene članova 3. i 4. KZ BiH, propisujući da:

*„Članovi 3. i 4. ovog zakona ne sprečavaju **suđenje ili kažnjavanje** bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu s općim načelima međunarodnog prava.“*

229. Dakle, iz navedenih zakonskih odredbi, proizilazi da se, po pravilu, na učinioca krivičnog djela prvenstveno primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja djela (*tempus regit actum*).

230. Od ovog je principa moguće odstupiti jedino u interesu optuženog, odnosno jedino ukoliko se nakon izvršenja djela zakon izmijenio na način da je izmijenjeni zakon blaži za učinitelja. Pitanje koji je zakon blaži za učinitelja rješava se *in concreto*, odnosno upoređivanjem starog i novog (ili novih) zakona u odnosu na svaki konkretni slučaj.

231. Koji je zakon blaži zavisi od relevantnih okolnosti. U konkretnom slučaju i zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja djela (KZ SFRJ), jednako kao i zakon koji je trenutno na snazi (KZ BiH), propisuju krivičnopravne radnje za koje je optuženi oglašen krivim kao krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva.

232. S obzirom na navedeno, jasno je da postoje zakonski uvjeti za vođenje krivičnog postupka protiv počinioca za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i njegovo kažnjavanje, imajući u vidu da radnje koje je optuženi poduzeo predstavljaju krivično djelo, kako prema zakonu koji je ranije bio na snazi, odnosno zakonu vremena izvršenja krivičnog djela, tako i prema zakonu koji je trenutno na snazi, dakle, zakonu po vremenu suđenja.

233. Dalja procjena koji je zakon blaži za učinitelja vrši se upoređivanjem zaprijećenih kazni iz zakona koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela, sa zakonom koji je sada na snazi. Ocjena koji je zakon blaži vrši se u svakom konkretnom slučaju, njihovim upoređivanjem, jer isti zakon može biti povoljniji za jednog optuženog, a teži za drugog, u zavisnosti od toga za koje djelo se tereti, te kakve su odredbe o krivici ili kažnjavanju za to djelo.

234. Za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. KZ BiH, propisana je kazna zatvora od najmanje deset (10) godina ili dugotrajni zatvor. S druge strane, za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav (1) Krivičnog zakona SFRJ, propisana je kazna zatvora najmanje pet (5) godina ili smrtna kazna. Procjena blažeg zakona se uvijek vrši *in concreto*, odnosno, procjenjujući sve okolnosti konkretnog predmeta.

235. U ovom slučaju, prilikom razmatranja koji je zakon primjenjiv na konkretnog počinioca, Sud mora izvršiti upoređivanje zaprijećenih zakonskih minimuma kazne zatvora za isto krivično djelo i utvrditi koji od njih je blaži za počinioca. Naime, imajući u vidu radnje izvršenja krivičnog djela, oblik učešća optuženog i stepen njegove odgovornosti, odnosno da je optuženi Prošić oglašen krivim da je kršeći pravila međunarodnog prava, za vrijeme rata, učinio protivzakonita zatvaranja, ovo Vijeće cijeni da se kazna u konkretnom slučaju ima kretati prema zakonskom minimumu zaprijećene kazne za navedeno krivično djelo. Kada se navedeno uzme u obzir prilikom upoređivanja zaprijećenih kazni prema KZ SFRJ i KZ BiH, u pogledu zakonom propisanog minimuma kazne, lako je utvrditi da KZ BiH nije blaži za učinioca, jer za krivično djelo Ratni zločin

protiv civilnog stanovništva propisuje kao zakonski minimum kaznu u trajanju od deset (10) godina. Iz gore navedenih razloga, a na osnovu člana 4. KZ BiH, Vijeće nalazi da je u konkretnom slučaju nužno primijeniti KZ SFRJ, kao zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, budući da kasnije doneseni zakon, konkretno, nije blaži za optuženog Prošić Predraga.

236. Vijeće podsjeća da se i u Odluci Ustavnog suda BiH, AP 1785/06 u paragrafu broj 84. navodi:

„Ipak, različita primjena zakona u sličnim predmetima dozvoljava se ako iza nje stoji razuman i opravdan razlog.“

237. Ovo iz razloga što se jedan te isti zakon može pokazati, u zavisnosti od konkretnih okolnosti, u jednoj situaciji kao blaži, a u više zakona u konkurenciji, potrebno je procijeniti prema kojem zakonu učinilac ima veću mogućnost za povoljniji ishod. Na osnovu svega izloženog, Vijeće nalazi da se u odnosu na optuženog Prošić Predraga, ima primijeniti KZ SFRJ, kao zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

238. U pogledu primjene materijalnog prava, Vijeće nalazi da se u odnosu na optuženog Prošić Predraga ima primijeniti KZ SFRJ, kao zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, jer ovo Vijeće cijeni da KZ BiH u odnosu na optuženog nije blaži zakon.

K. ODMJERAVANJE KRIVIČNOPRAVNE SANKCIJE

239. Obzirom na utvrđeno činjenično stanje i nastale posljedice, Vijeće je osudilo optuženog na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine, smatrajući pri tom da je izrečena krivična sankcija srazmjerna težini djela i učešću i ulozi optuženog, te da će se istom postići opšta svrha izricanja krivičnih sankcija i svrha kažnjavanja, u smislu odredbi iz člana 33. KZ SFRJ.

240. Pri odmjeravanju kazne za krivično djelo za koje je optuženi Predrag Prošić ovom presudom oglašen krivim, Vijeće je, polazeći od opšte svrhe kažnjavanja propisane članom 33.⁵⁸ KZ SFRJ i sljedeći pravila za odmjeravanje kazne predviđenih

⁵⁸ Član 33 KZ SFRJ (svrha kažnjavanja)

članom 41.⁵⁹, 42.⁶⁰. i 43.⁶¹ KZ SFRJ, cijeni i uzelo u obzir sve okolnosti i optuženom Predragu Prošiću izreklo zatvorsku kaznu u vremenskom trajanju kako je to navedeno u izreci ove presude.

241. S tim u vezi, u skladu sa sudskom praksom MKSJ, ovo Vijeće je pri ocjeni olakšavajućih i otežavajućih okolnosti, vodilo računa o tome da Tužilaštvo mora van razumne sumnje utvrditi otežavajuće okolnosti⁶², dok odbrana mora dokazati olakšavajuće okolnosti putem ocjene vjerovatnoće, odnosno mora biti vjerovatnije da su te okolnosti postojale nego da nisu.⁶³

242. Vijeće je razmotrilo stepen krivične odgovornosti optuženog, motive za izvršenje krivičnog djela, jačinu ugrožavanja, odnosno povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojim je djelo počinjeno i držanje nakon učinjenja djela.

243. Na strani optuženog Vijeće nije utvrdilo postojanje otežavajućih okolnosti, a od olakšavajućih okolnosti cijeni je oblik učešća optuženog i stepen njegove krivične odgovornosti, iako je optuženi oglašen krivim za protupravno zatvaranje, Vijeće ističe da isti nije organizator zločina, niti je postupao sa brutalnošću prilikom izvršenja djela. Takođe, više svjedoka je izjavilo da se optuženi prema njima korektno ponašao, te da je nekima čak pomogao. U vezi sa navedenim, svjedoci Velić Mirsad i Senad Šabić istakli su da im je optuženi Predrag Prošić pokušao pomoći kada je trajao napad na Sanski Most i za vrijeme istjerivanja iz kuća. Svjedok Velić Mirsad je rekao da je optuženi Prošić radio kod njegovog oca i sjeća ga se kao valjanog i poštenog, te je optuženi na molbu njegovog oca boravio u njihovoj kući za vrijeme „zatvaranja“ da im pruži zaštitu. Njegovog oca i majku optuženi Predrag Prošić je sedmično obilazio sve dok nisu napustili Sanski Most. Svjedok Šabić Senad navodi da je optuženi Prošić Predrag pokušao da ih zaštititi i osigura da ih niko ne istjera iz kuće, te je jedne prilike njegovoj majci govorio da se ne plaši.

244. Sve navedene olakšavajuće okolnosti Sud sveukupno cjenio kao osobito olakšavajuće pa je optuženom izrekao kaznu ispod zakonskog minimuma.

⁵⁹ Član 41 KZ SFRJ (opšta pravila odmjeravanja kazne)

⁶⁰ Član 42 KZ SFRJ (ublažavanje kazne)

⁶¹ Član 43. KZ SFRJ (granice ublažavanja kazne)

⁶² Dugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, para. 763; drugostepena presuda u predmetu *Kajelijeli*, para. 294

⁶³ Vidi, npr. drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, para. 590; drugostepenu presudu u predmetu *Kajelijeli*, para. 294.

**L. ODLUKA O TROŠKOVIMA KRIVIČNOG POSTUPKA I IMOVINSKO PRAVNIM
ZAHTJEVIMA**

245. Cijeneći činjenicu da je optuženi Prošić Predrag slabog imovnog stanja, Vijeće je na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženog oslobodilo od obaveze naknade troškova krivičnog postupka, dok u oslobađajućem dijelu, troškovi krivičnog postupka, u skladu sa odredbom člana 189. stav 1. ZKP BiH padaju na teret budžetskih sredstava.

246. Na osnovu člana 198. stav 2. i 3. ZKP BiH oštećeni se sa eventualnim imovinskopравnim zahtjevom upućuju na parnicu.

ZAPISNIČAR :
Pravni savjetnik
Elma Karović

PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA
Darko Samardžić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude dozvoljena je žalba Apelacionom vijeću Suda u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog otpravka presude.

IV. PRILOG 1

Lista materijalnih dokaza Tužilaštva BiH

Broj dokaza	Sadržaj dokaza
T-1	Zapisnik o saslušanju svjedoka, broj T20 0 KTRZ 0000032 07 od 23.01.2012. godine
T2	Obrazac Vob-2, Jedinični karton na ime Prošić Predrag, JMBG: 2202963163320 – (optužnica broj 1)
T3	Obrazac Vob-2, Matični karton na ime Prošić Predrag, matični broj: 1079153263 - (optužnica broj 2)
T4	Spisak od 12 lica, POV 3/6 - (optužnica broj 3)
T5	Naredba str.pov.br. 30/18-17 od 16.06.1992. god. - (optužnica broj 4)
T6	KU 64/93 PROŠIĆ (MILOŠA) PREDRAG – krivična prijava protiv Prošić Predraga broj: A-78 od 12.05.1993. god.; službena zabilješka od 12.05.1993. god. - (optužnica broj 5)
T7	Akt Vojne pošte 7421 pov.br. 1-426/93 od 23.11.1993. god. - (optužnica broj 6)
T8	Izveštaj komande VI Spbr Sanski Most broj: 4-722 od 21.01.1994. god. - (optužnica broj 7)
T9	Komanda 6. Krajiške brigade - Spisak lica protiv kojih su podnesene krivične prijave Vojnom tužilaštvu Banja Luka - (optužnica broj 8)
T10	Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u BiH u vanrednim okolnostima od 19. decembra 1991. god. - (optužnica broj 9)
T11	Službeni glasnik srpskog naroda u BiH broj 1 od 15. januara 1992. god. - (optužnica broj 10)
T12	Odluka o strateškim ciljevima srpskog naroda u BiH broj: 02-130/92 od 12. maja 1992. god. - (optužnica broj 11)
T13	Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti od 8. aprila 1992. god. - (optužnica broj 12)
T14	Naredba komande 5. korpusa Op.str.pov. broj: 313-1 od 01.04.1992. god. - (optužnica broj 13)
T15	Odluka Skupštine srpskog naroda sa sjednice od 3. aprila 1992. godine, broj: 1/92 - (optužnica broj 14)

T16	Akt Kriznog štaba Srpske opštine Sanski Most broj: 5/92 od 21.04.1992. god. - (optužnica broj 15)
T17	Ratni put 6. Sanske brigade - (optužnica broj 16)
T18	Zaključci Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: 8/92 od 24.04.1992. god. - (optužnica broj 17)
T19	Naredba Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: KŠ-20-1/92 od 20.05.1992. god. - (optužnica broj 18)
T20	Zaključci Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: KŠ-23/92 od 22.05.1992. god. - (optužnica broj 19)
T21	Zaključci Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: K_-24/92 od 23.05.1992. god. - (optužnica broj 20)
T22	Zapovijest Op.br. 1/92, Borbeni zadatak: Akcija razoružanja u Sanskom Mostu – (optužnica broj 21);
T23	Zapovijest br. 1/92 komandanta STO Opštine Sanski Most - (optužnica broj 22)
T24	Naredba Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: 2/92 od 26.05.1992. god. - (optužnica broj 23)
T25	Naredba srpske Republike BiH, Srpska opština Sanski Most broj: 80-3/92 od 27.05.1992. god. - (optužnica broj 24)
T26	Izveštaj Srpske opštine Sanski Most o izvršenom pregledu terena u naseljenom mjestu zv. „Mahala“ od 31.05.1992. god. - (optužnica broj 25)
T27	Akt Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: Ki-26/92 od 30.05.1992. god. - (optužnica broj 26)
T28	Naredba Srpske opštine Sanski Most, broj: K_13/92 od 02.06.1992. god. - (optužnica broj 27)
T29	Zaključci Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: KŠ-27/92 od 30.05.1992. god. - (optužnica broj 28)
T30	Zaključci Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: 29/92 od 04.06.1992. god. - (optužnica broj 29)
T31	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/146 od 23.05.1992. god. - (optužnica broj 30)
T32	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/150 od 27.05.1992. god. - (optužnica broj 31)
T33	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/151 od 28.05.1992. god. - (optužnica broj 32)

T34	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/152 od 29.05.1992. god. - (optužnica broj 33)
T35	Borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/156 od 01.06.1992. god. - (optužnica broj 34)
T36	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/157 od 01.06.1992. god. - (optužnica broj 35)
T37	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/158 od 02.06.1992. god. - (optužnica broj 36)
T38	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/160 od 03.06.1992. god. - (optužnica broj 37)
T39	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/162 od 04.06.1992. god - (optužnica broj 38)
T40	Redovni borbeni izvještaj komande 1.Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/163 od 05.06.1992. god. - (optužnica broj 39)
T41	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/164 od 06.06.1992. god. - (optužnica broj 40)
T42	Redovni borbeni izvještaj komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/170 od 09.06.1992. god. - (optužnica broj 41)
T43	Naredba Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: KŠ.28/92 od 02.06.1992. god. - (optužnica broj 42)
T44	Naredba Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: KŠ-30-2 /92 od 06.06.1992. god. - (optužnica broj 43)
T45	Zaključci sa sastanka SUB REGIJE, Sanski Most 07.06.1992. god. - (optužnica broj 44)
T46	Službena zabilješka sastavljena u prostorijama SUP-a Sanski Most dana 11.06.1992. god. - (optužnica broj 45)
T47	Zaključci Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: KŠ-31/92 od 08.06.1992. god. - (optužnica broj 46)
T48	Naredba Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: KŠ-38-5/92 od 18.06.1992. god. - (optužnica broj 47)
T49	Odluka ARK-a, Krizni štab Banja Luka, broj: 03-531/92 od 22.06.1992. god. - (optužnica broj 48)
T50	Zaključci Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: KŠ-39/92 od 23.06.1992. god. - (optužnica broj 49)

T51	Naredba Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: KŠ-39-2/92 od 23.06.1992. god. - (optužnica broj 50)
T52	Odluka Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: K 39-3/92 od 23.06.1992. god. - (optužnica broj 51)
T53	Odluka Kriznog štaba opštine Sanski Most sa sjednice od 29.06.1992. god. - (optužnica broj 52)
T54	Odluka Kriznog štaba opštine Sanski Most sa sjednice od 02.07.1992. god. - (optužnica broj 53)
T55	Akt Komande 1.KK Str.pov.br. 21-50 od 06.08.1992. god. - (optužnica broj 54)
T56	Depeša SJB Sanski Most broj: 11-14-1288/92 od 17.08.1992. god. - (optužnica broj 55)
T57	Potvrda broj: 11-14-SI od 23.08.1992. god. - (optužnica broj 56)
T58	Uvjerenje na ime Stojić Ana broj: 11-5/99-207-3807/92 od 21.09.1992. god. - (optužnica broj 57)
T59	Pregled odseljenih i doseljenih građana na područja koja pokriva sektor, Sektor SNB Banja Luka, maja 1993. god. - (optužnica broj 58)
T60	Zapisnik sa 9. sjednice Izvršnog odbora Skupštine opštine Sanski Most, održane 27.07.1992. god. - (optužnica broj 59)
T61	Izveštaj o radu Opštinskog štaba civilne zaštite za period od 15.07.-15.10.1992. god. - (optužnica broj 60)
T62	Zaključci Koordinacionog odbora sa sjednice održane 09.12.1992. god. - (optužnica broj 61)
T63	Odluka Kriznog štaba srpske opštine Sanski Most broj: K -27/92 od 28.05.1992. god. - (optužnica broj 62)
T64	<p>CD „Greda I“ (optužnica broj 63,64,65,66,)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću broj: Kri. 41, 42, 43, 44, 45 i 46/97 od 28.05.1997. god. • Zapisnik Kantonalnog suda u Bihaću o uviđaju i ekshumaciji masovne grobnice Greda I-Kruhari broj: Kri. 41/97 od 28.05.1997. god. • Zapisnik Kantonalnog suda u Bihaću o izvršenoj identifikaciji i obdukciji leševa iz masovne grobnice Greda I-Kruhari, broj: Kri: 41/97 od 09.06.1997. god. • skenirani crtež lica mjesta, Fotodokumentacija, obdukcioni zapisnici

T65	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izvod iz matične knjige rođenih na ime Prošić Predrag 2. Izvod iz matične knjige umrlih na ime Vojniković Adem 3. Izvod iz matične knjige rođenih na ime Vojniković Adem 4. Izvod iz matične knjige rođenih na ime Nalić Emir 5. Izvod iz matične knjige umrlih na ime Nalić Emir 6. Izvod iz matične knjige umrlih na ime Nalić Senad 7. Izvod iz matične knjige umrlih na ime Bašić Edin 8. Izvod iz matične knjige rođenih na ime Bašić Edin 9. Izvod iz matične knjige rođenih na ime Bašić Tatjana 10. Izvod iz matične knjige rođenih na ime Pašić Smail 11. Izvod iz matične knjige umrlih na ime Pašić Smail 12. Zapisnik o prepoznavanju leša na ime Pašić Smail 13. Izvod iz matične knjige rođenih na ime Muratagić Nail 14. Izvod iz matične knjige umrlih na ime Selman Nail 15. Izvod iz matične knjige rođenih na ime Ćoralić Kasim 16. Izvod iz matične knjige rođenih na ime Nalić Nafija
T66	CD - presude ICTY – Radoslav Brđanin (optužnica broj 83) - uloženi kao dokument, ne kao dokaz

Lista materijalnih dokaza odbrane Prošić Predraga

Broj dokaza	Sadržaj dokaza	Prigovor
O-1	Zapisnik o saslušanju svjedoka, broj 05-6/03-224-1/03, od 26.09.2003. godine	Nema
O-2	Zapisnik o saslušanju svjedoka Vojniković Vezira, Kantonalni sud u Bihaću, broj: Ki-16/96-RZ od 14.11.1996. godine	Prigovor zakonitosti
O-3	Zapisnik o saslušanju svjedoka Vojniković Vezira, Sektor službe državne bezbjednosti CSB Bihać broj: 12-1/93 od 08.01.1993. godine	Prigovor zakonitosti
O-4	Fotografija kuće Hegić Hilme	Nema
O-5	Optužnica protiv Marčeta Milorada, Više javno tužilaštvo Bihać, broj: Kt 618/96 od 21.11.1996. godine	Nema
O-6	Akt Općinskog načelnika, Općinska služba za opću upravu i društvene djelatnosti, broj: 05-13-5-2786/12 od 08.10.2012. godine	Nema
O-7	Fotografije kuće Hegić Hilme	Nema

V. PRILOG 2

Broj: S1 1 K 008161 11 Krl

Sarajevo, 26.04.2013. godine

Sud Bosne i Hercegovine u Sarajevu, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudija Darke Samardžića kao predsjednika Vijeća, i sudija Davorina Jukića i Jasmine Kosović kao članova Vijeća, u krivičnom predmetu protiv optuženog Prošić Predraga, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi članova 29. i 180. KZ BiH, odlučujući po prijedlogu Tužilaštva za prihvatanje utvrđenih činjenica broj: T 20 0 KT RZ 0000 032 07 od 25.05.2012. godine, na osnovu člana 4. Zakona o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza pribavljenih od strane MKSJ u postupcima pred sudovima u BiH (Zakon o ustupanju predmeta) i članom 163. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), dana 26.04.2013. godine donio je,

R J E Š E N J E

I

DJELOMIČNO SE PRIHVATA Prijedlog Tužilaštva BiH za formalno primanje na znanje utvrđenih činjenica broj: T 20 0 KT RZ 0000 032 07 od 25.05.2012. godine, (u daljem tekstu: Prijedlog).

Činjenice koje je utvrdilo raspravno vijeće Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu: MKSJ) u prvostepenoj presudi ***Tužilac protiv Radoslava Brđanina broj IT-99-36-T, od 01. septembra 2004. godine*** prihvataju se kao "dokazane", u obimu kako je to ispod navedeno, prema članu 4. Zakona o ustupanju:

1. **Paragraf 61;** U takvoj atmosferi napetosti tri glavne nacionalne stranke – s različitim nacionalnim programima i suprotstavljenim interesima – nisu uspjevale pomiriti svoje razlike i počele su se, razvijati u suprotnim smjerovima. Do najvećeg razmimoilaženja u stavovima došlo je povodom pitanja ustavnog položaja BiH. Dok su SDA i HDZ zagovarali otcjepljenje SRBiH od SFRJ, SDS se čvrsto zalagao za očuvanje Jugoslavije kao države kako bi svi Srbi i dalje živjeli zajedno u jednoj državi i kako ne bi postali manjina u nezavisnoj bosanskoj državi.⁶⁴ Predsjednik SDS-a Radovan Karadžić održao je 15. oktobra 1991. strastveni govor u Skupštini SRBiH u Sarajevu i najavio da bi bosanski Muslimani mogli nestati kao zajednica ako proglase nezavisnost SRBiH od SFRJ. Predsjednik SDA Alija Izetbegović odgovorio je da Karadžićeva prijeteca poruka i njegov način izlaganja pokazuju zašto će SRBiH možda biti prisiljena da se odvoji od SFRJ.⁶⁵ Nakon što je Skupština SRBiH završila s radom za taj dan, a delegacija SDS-a otišla, delegati HDZ-a i SDA ponovo su se sastali bez njih i usvojili Deklaraciju o nezavisnosti, učinivši korak bliže nezavisnosti SRBiH.⁶⁶
2. **Paragraf 62;** Poslanici SDS-a u Skupštini SRBiH osnovali su 24. oktobra 1991. na sastanku svog kluba zasebnu Skupštinu srpskog naroda u Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu: Skupština Srpske Republike BiH) i izabrali Momčila Krajišnika za njenog predsjednika.⁶⁷ Skupština Srpske Republike BiH usvojila je odluku o plebiscitu srpskog naroda u BiH u vezi s pitanjem ostanka BiH u Jugoslaviji. Bosanski Srbi su 9. i 10. decembra 1991. velikom većinom glasova odlučili da ostanu dio SFRJ.⁶⁸
3. **Paragraf 71;** Početkom 1992., dok su trajali međunarodni pregovori kojima se pokušavalo riješiti pitanje statusa BiH, rukovodstvo bosanskih Srba provelo je svoj plan da teritorije koje su smatrali svojima odvoje od postojećih struktura SRBiH i stvore zasebnu državu bosanskih Srba. Skupština Srpske Republike BiH proglasila je 9. januara 1992. Srpsku Republiku BiH, koja će 12. avgusta 1992. biti preimenovana u Republiku Srpsku (dalje u tekstu: RS).⁶⁹ Ona se sastojala od tzv. srpskih autonomnih regija i oblasti, među kojima je bila i Autonomna Regija Krajina.⁷⁰
4. **Paragraf 73;** Krajem marta 1992. rukovodstvo bosanskih Srba preduzelo je u cilju provođenja Strateškog plana mjere za odvajanje policijskih snaga bosanskih Srba od nesrpskih policijskih snaga, te za stavljanje policije bosanskih Srba pod civilnu komandu bosanskih Srba.⁷¹ Skupština

⁶⁴ BT-79, T. 11441, 11449, 11659 (zatvorena sjednica); Mirsad Mujadžić, DP P1601, T. 3629; BT-104, T. 18634 (poluzatvorena sjednica); BT-19, T. 20601-20604, 20696-20703 (zatvorena sjednica). *Vidi* takođe DP DB376, Izveštaj vještaka Paula Shoupa, str. 12: "Srbi u Bosanskoj Krajini bili su iz nužde duboko vezani za Jugoslaviju, s obzirom na njihov izolirani položaj u Bosni. Iz tog razloga su se pridružili partizanskom pokretu. Iz tog istog razloga oni su predstavljali jedan od centara otpora stvaranju nezavisne bosanske države 1991. i 1992. godine kada se Jugoslavija raspadala."

⁶⁵ DP P2656.1, izvod iz stenograma sjednice Skupštine SRBiH od 15. oktobra 1992., Radovan Karadžić obraćajući se Aliji Izetbegoviću: "Ovo je put na koji vi hoćete da izvedete Bosnu i Hercegovinu, ista ona autostrada pakla i stradanja kojom su pošli Slovenija i Hrvatska. Nemojte da mislite da nećete odvesti Bosnu i Hercegovinu u pakao, a muslimanski narod možda u nestanak. Jer muslimanski narod ne može da se odbrani ako bude rat ovdje.;" DP P53, Izveštaj vještaka Roberta Donije, str. 59; Robert Donia, T. 1113-1114; Patrick Treanor, T. 18709, 18741; DP DB376, Izveštaj vještaka Paula Shoupa, str. 18.

⁶⁶ DP P53, Izveštaj vještaka Roberta Donije, str. 59.

⁶⁷ DP P21, stenogram konstitutivne sjednice Skupštine srpskog naroda u BiH od 24. oktobra 1991.; Robert Donia, T. 1114-1117; Patrick Treanor, T. 18709, 18741; DP 2351, Izveštaj vještaka Patricka Treanora, str. 96.

⁶⁸ DP P1817, objavio Radio Bosanski Petrovac; Robert Donia, T. 1121-1122; Muharem Krzić, T. 1754-1755. Glasati su mogli i nesrbi, ali njima su bili namijenjeni glasački listići druge boje koji su se brojali odvojeno. Glasao je vrlo mali broj Hrvata i Muslimana: Robert Donia, T. 1118-11121.

⁶⁹ Radi jednostavnosti, Republika Srpska (proglašena tek 12. avgusta 1992.) pominjaće se u cijeloj presudi pod nazivom Srpska Republika BiH.

⁷⁰ DP P2469, stenogram 5. sjednice Skupštine Srpske Republike BiH, održane 9. januara 1992.; Robert Donia, T. 1143; Patrick Treanor, T. 20960. *Vidi* takođe, VI.A.1, "Osnivanje ARK-a".

⁷¹ Na 12. sjednici Skupštine Srpske Republike BiH, održanoj 24. marta 1992., Radovan Karadžić je izjavio sljedeće: "U onom trenutku kada to bude ... možemo da formiramo to što hoćemo. Ima razloga da to bude za dva, tri dana ... Onog trena će sve srpske opštine, kako stare, tako i novoformirane, bukvalno staviti pod svoju kontrolu kompletnu teritoriju odnosno opštine... Tada, u tom trenutku, ... biće jedinstvena

Srpske Republike BiH osnovala je 27. marta 1992. Srpsko ministarstvo unutrašnjih poslova (dalje u tekstu: MUP).⁷² Ministarstvo narodne odbrane Srpske Republike BiH 16. aprila 1992. donijelo je odluku o tome da Teritorijalna odbrana (dalje u tekstu: TO) predstavlja oružanu snagu Srpske Republike BiH, te da komandovanje i rukovođenje TO-om vrše opštinski, oblasni i regionalni štabovi, kao i štab TO-a Srpske Republike BiH. Istom odlukom Ministarstvo narodne odbrane proglasilo je neposrednu ratnu opasnost i naredilo opštu javnu mobilizaciju TO-a na cjelokupnoj teritoriji Srpske Republike BiH. Pored toga, naređeno je i formiranje štabova TO-a u novoosnovanim opštinama bosanskih Srba.⁷³

5. **Paragraf 166;** Skupština ZOBK-a se na svojoj 7. sjednici, održanoj 16. septembra 1991., transformisala u Autonomnu Regiju Krajina (dalje u tekstu: ARK). U toj odluci o transformisanju objavljuje se osnivanje ARK-a kao "neodvojivog dijela Savezne države Federativne Jugoslavije i sastavnog dijela Federativne jedinice BiH".⁷⁴ Istog dana je usvojen i Statut ARK-a, koji je bio gotovo identičan Statutu ZOBK-a.⁷⁵ Sjedište ARK-a, kao i ZOBK-a, bilo je u Banjoj Luci.⁷⁶
6. **Paragraf 167;** U jesen 1991., u SRBiH su osnovane još četiri srpske autonomne oblasti. To su bile Srpska Autonomna Oblast Hercegovina, Srpska Autonomna Oblast Romanija-Birač, Srpska Autonomna Oblast Semberija i Srpska Autonomna Oblast Sjeverna Bosna.⁷⁷ Dana 21. novembra 1991., Skupština srpskog naroda u BiH (dalje u tekstu: Skupština Srpske Republike BiH) je na svojoj 2. sjednici verifikovala osnivanje ARK-a i još četiri srpske autonomne oblasti.⁷⁸ Tom ratifikacijom su ARK i druge četiri srpske autonomne oblasti postale sastavni dijelovi Srpske Republike BiH.⁷⁹

II

metodologija, vi ćete moći to prenijeti u opštine koje predstavljate i kako i šta sve treba učiniti. Kako izdvojiti milicijski sastav, kako uzeti sredstva koja pripadaju srpskom narodu, kako uspostaviti komandu. Milicija tu mora da bude pod komandom civilne vlasti, da je sluša, tu nema zbora – tako mora biti." DP P26, stenogram.

⁷² Momčilo Mandić, pomoćnik ministra za unutrašnje poslove BiH, poslao je 31. marta 1992. teleks centrima bezbjednosti i svim stanicama javne bezbjednosti u Srpskoj Republici BiH, kojim ih je obavijestio o osnivanju srpskog ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), odnosno o odluci donijetoj na sjednici Skupštine Srpske Republike BiH, održanoj 27. marta 1992., na kojoj je svečano proglašen ustav Srpske Republike BiH, DP P2366. *Vidi* takođe Patrick Treanor, T. 18781.

⁷³ DP P153, Odluka Ministarstva narodne odbrane Srpske Republike BiH, koju je potpisao Bogdan Subotić, od 16. aprila 1992. Dana 4. maja 1992. regionalni sekretarijat za narodnu odbranu, na čijem je čelu bio potpukovnik Milorad Sajić, naredio je potpunu mobilizaciju u ARK-u: DP P167, Odluka. *Vidi* takođe BT-21, T. 8356-8358 (zatvorena sjednica); Dobrivoje Vidić, T. 23068-23071.

⁷⁴ DP P81, Odluka o proglašenju Autonomne oblasti krajina kao neodvojivog dijela Savezne države Federativne Jugoslavije i sastavnog dijela Federativne jedinice BiH, Patrick Treanor, T. 18728. Izraz "SAO (Srpska autonomna oblast) krajina", koji se povremeno koristio naizmjenično s izrazom "ARK" ovdje nećemo upotrebljavati jer bi mogao da navede na pogrešan zaključak da se radi o SAO krajini u Hrvatskoj koja je graničila sa ARK-om u BiH.

⁷⁵ Patrick Treanor, T. 18729; DP P80, Statut ARK-a.

⁷⁶ DP P2354, Statut ZOBK-a, član 6; DP P80, Statut ARK-a, član 6.

⁷⁷ Robert Donia, T. 1099-1100, 1106-1107; BT-95, T. 19491-19500 (zatvorena sjednica).

⁷⁸ DP P2359, Odluka o verifikaciji proglašenih srpskih autonomnih oblasti u BiH koju je usvojila Skupština Srpske Republike BiH 21. novembra 1991. i koju je potpisao Momčilo Krajišnik kao njen predsjednik; DP P17, Stenografske bilješke 2. sjednice Skupštine Srpske Republike BiH, održane 21. novembra 1991., Robert Donia, T. 1289; Patrick Treanor, T. 18744.

⁷⁹ Mirko Dejanović, T. 23213-23214; Patrick Treanor, T. 18742. U toj odluci, Skupština Srpske Republike BiH izričito je navela da su "autonomne regije i oblasti (...) dio Bosne i Hercegovine, kao federalne jedinice u zajedničkoj državi Jugoslaviji". *Vidi* DP P2359, Odluka o verifikaciji proglašenih srpskih autonomnih oblasti u BiH koju je usvojila Skupština Srpske Republike BiH 21. novembra 1991., koju je potpisao Momčilo Krajišnik kao njen predsjednik, stavka II.

Ostale predložene činjenice u Prijedlogu Tužilaštva BiH, **se odbijaju** iz razloga koji su detaljno navedeni u obrazloženju ovog rješenja, a koje su također utvrđene u prvostepenoj presudi **Tužilac protiv Radoslava Brđanina broj IT-99-36-T, od 01. septembra 2004. godine**

1. **Paragraf 65;** Tokom druge polovine 1991. već je izgledalo malo vjerovatno da će SRBiH ostati u SFRJ. **Pretnosno vijecese uvjerilo** van razumne sumnje da je tokom tog perioda rukovodstvo bosanskih Srba, uključujući članove Glavnog odbora SDS-a kao i bosanske Srbe predstavnike oružanih snaga, zasnovalo plan da poveže područja u BiH sa srpskim stanovništvom, da nad tim područjima preuzme kontrolu i da stvori zasebnu državu bosanskih Srba iz koje će biti trajno uklonjena većina nesrba (dalje u tekstu: Strateški plan). Rukovodstvo bosanskih Srba znalo je da se Strateški plan može provesti samo uz pomoć sile i straha.
2. **Paragraf 69;** Glavni odbor SDS-a objavio je 19. decembra 1991. dokument pod naslovom "Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima" (dalje u tekstu: Uputstvo s varijantom A i B). To uputstvo propisuje na koji način će biti provedene određene utvrđene aktivnosti u svim opštinama u kojima žive Srbi, a u suštini se radi o nacrtu za preuzimanje vlasti od strane bosanskih Srba u opštinama u kojima oni predstavljaju većinu stanovništva (dalje u tekstu: Varijanta A) i opštinama gdje su u manjini (dalje u tekstu: Varijanta B).⁸⁰ Formulirani cilj Uputstva s varijantom A i B bio je "provođenje plebiscitarne odluke kojom se srpski narod u Bosni i Hercegovini opredijelio da živi u jedinstvenoj državi" i "povećanje mobilnosti i spremnosti za odbranu interesa srpskog naroda".⁸¹
3. **Paragraf 70;** Uputstvo s varijantom A i B sadržavalo je, između ostalog, i direktivu prema kojoj će opštinski odbori SDS-a formirati krizne štabove srpskog naroda u svojim opštinama.⁸² "Zadaci, mjere

⁸⁰ DP P25, "Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima" (dalje u tekstu: Uputstvo s varijantom A i B). Dokument je u potpunosti objavljen u novinama *Slobodna Bosna* 12. marta 1992., DP P122. Dokument je podijeljen opštinskim odborima SDS-a, Predrag Radić, T. 22167-22168, 22335; Rajko Kalabić, T. 22576-22577, i o njemu se u opštinama diskutovalo – uključujući i one opštine koje nisu bile u ARK-u – na razini opštinskih odbora SDS-a i/ili kriznih štabova. Skupština Srpske Republike BiH raspravljala je o drugom stepenu provođenja Uputstva s varijantom A i B: DP P102, "Zaključci" Skupštine Srpske Republike BiH u vezisa zakonitošću referendumu o statusu BiH, str. 30; DP P2470, stenogram 6. sjednice Skupštine Srpske Republike BiH, 26. januar 1992. O dokumentu se raspravljalo i na sjednici Glavnog odbora SDS-a, na kojoj je riječ, između ostalih, uzeo i Radovan Karadžić: DP P2383.14, govor Radovana Karadžića, 14. februar 1992. *Vidi* takođe DP P2351, Izvještaj vještaka Patricka Treanora, str. 22.

⁸¹ DP P25, Uputstvo s varijantom A i B, dio I, tačke 1-2. Rukovodstvo bosanskih Srba u potpunosti je bilo svjesno toga da će uspostavljanje vlasti bosanskih Srba, osobito na područjima gdje su bosanski Srbi u manjini, nužno podrazumijevati upotrebu sile i straha: na 4. sjednici Skupštine Srpske Republike BiH, održanoj 21. decembra 1991., Radovan Karadžić je izjavio sljedeće: "Mi kao razumna bića možemo da znamo šta znači građanski rat, a možemo tačno iz iskustva u Hrvatskoj da vidimo šta nam se desilo. U građanskom ratu u BiH, pored toga što bi poginulo nekoliko stotina hiljada ljudi, pored toga što bi se nekoliko stotina gradova potpuno razrušilo, došlo bi i do masovnog i ubrzanog preseljavanja naroda, do homogenizacije [stanovništva]", DP P2467. Na istoj sjednici Radislav Vukić je izjavio: "Ukoliko EZ ostvari svoje prijetnje da prizna Bosnu i Hercegovinu kao nezavisnu, kao sastavni dio nekakve buduće Nezavisne Države Hrvatske [...] doći će do ponovnog srpskog ustanka i masovnog krvoprolića u kojem će neki narodi koji su naknadno postali potpuno nestati", DP P2467. *Vidi* takođe DP DB376, Izvještaj vještaka Paula Shoupa, str. 6-7: "U Bosni provala nasilja, ako nam je istorija pokazatelj, može značiti samo neumoljivo potonuće u prolijevanje krvi i ekscese".

⁸² DP P25, Uputstvo s varijantom A i B, uputstvo 3. Stvaranje kriznih štabova u ratu bilo je u SRBiH već predviđeno zakonom. U slučaju kriznih štabova predviđenih Uputstvom s varijantom A i B izuzetno je bilo to da se tu radilo o kriznim štabovima *srpskog* naroda, odnosno tijelima koje je osnivala politička stranaka i čiji

i druge aktivnosti" o kojima se govori u Uputstvu s varijantom A i B provodiće se isključivo po nalogu predsjednika SDS-a.⁸³

4. **Paragraf 102;** -U Sanskom Mostu SDS je kontrolu nad opštinom preuzeo 19. aprila 1992. oružanim napadom na zgradu opštine u kojem su učestvovali 6. krajiška brigada JNA, snage TO-a i pripadnici paravojne grupe bosanskih Srba poznate pod nazivom Crvene beretke. Krajem maja 1992., nakon što su upućeni pozivi za razoružanje, pokrenuti su napadi na naselja i sela u kojima su živjeli bosanski Muslimani – Mahala, Muhići, Begići, Hrustovo, Vrhpolje – te neka druga manja sela. Te napade su znatno ranije isplanirali vojska i opštinski Krizni štab, a izvršila ih je vojska zajedno sa SOS-om. Napadi su izvođeni po sličnom obrascu. Jakim granatiranjem s položaja izvan ciljanog naselja ili sela prouzrokovale bi se velika šteta i žrtve. Granatiranje bi stanovnike tih naselja prisililo na bijeg. Nakon što bi vojnici ušli u sela, određeni broj ljudi koji nisu pobjegli bio bi pobijen. Kuće su pljačkane, a ljudima u bijegu oduzimate su vrijedne stvari koje su ponijeli sa sobom. Nakon napada vojnika bosanskih Srba na zaselak Begići između 20 i 30 muškaraca bosanskih Muslimana odvedeno je na most kod Vrhpolja na rijeci Sani, gdje im je naređeno da skoče s mosta. Kada su se našli u vodi, vojnici su na njih otvorili vatru. Pretresno vijeće konstatuje da je u tom događaju ubijeno najmanje 28 osoba. U selima Hrustovo i Vrhpolje nalazile su se naoružane snage bosanskih Muslimana i Patriotska liga, koje su napadačima bosanskim Srbima pružile manji otpor.

5. **Paragraf 118; Pretresno vijeće se uvjerilo** van razumne sumnje da su krivična djela počinjena u Bosanskoj krajini od aprila 1992. do kraja decembra 1992., odnosno u predmetno vrijeme Optužnice, izvršena kao direktna posljedica sveobuhvatnog Strateškog plana. **Etničko čišćenje** nije bilo popratni proizvod kažnjivih aktivnosti, nego je, naprotiv, bilo pravi cilj i stoga nerazdvojjiv dio Strateškog plana. Isključiva namjera uvođenja uslova života nametnutih nesrpskom stanovništvu Bosanske krajine i vojnih operacija protiv gradova i sela koji nisu bili vojni ciljevi bila je da se ti ljudi otjeraju. Velik broj ljudi držan je u zatočeničkim centrima u užasnim uslovima. Budući da je namjera bila trajno ukloniti te ljude s teritorija Srpske Republike BiH, mnogima su razoreni domovi kako se oni nikada ne bi vratili. Domovi bosanskih Muslimana koji nisu razoreni dodijeljeni su srpskim izbjeglicama iz Hrvatske i s drugih područja. Kampanja hotimičnog razaranja vjerskih i kulturnih ustanova bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata **bila je samo jedan od elemenata šireg napada**. Međutim, konačni cilj bilo je uklanjanje stanovništva i uništenje njihovih domova. U avgustu 1992. već je bilo očito da se takva **diskriminatorna politika** dosljedno primjenjuje. Dokazi otkrivaju dosljednu, koherentnu i kažnjivu strategiju čišćenja Bosanske krajine od drugih etničkih grupa koju su provodili SDS i snage bosanskih Srba.

6. **Paragraf 159; Pretresno vijeće se uvjerilo van razumne sumnje** da je u Bosanskoj krajini tokom perioda na koji se odnosi Optužnica **izvršen rasprostranjen ili sistematski napad** usmjeren protiv civilnog stanovništva, bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata. Taj je napad izvršen na razne načine. Do kraja 1992. godine, skoro svi bosanski Muslimani i bosanski Hrvati su otpušteni s posla, između ostalog u Pretresno vijeće se uvjerilo van razumne sumnje da je u Bosanskoj krajini tokom perioda na koji se odnosi Optužnica **izvršen rasprostranjen ili sistematski napad usmjeren protiv civilnog stanovništva, bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata. Taj je napad izvršen na razne načine**. Do kraja 1992. godine, skoro svi bosanski Muslimani i bosanski Hrvati su otpušteni s posla, između ostalog u medijima, vojsci, policiji, pravosuđu i javnim preduzećima. Nad bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima izvršeni su brojni zločini, uključujući ubistvo, mučenje, premlaćivanje, silovanje, pljačkanje i razaranje imovine. Sela su granatirana, a kuće su paljene i pljačkane. U proljeće 1992. godine, širom ARK-a je osnovano više zatočeničkih logora u

će članovi biti funkcioneri i osobe koje će stranka imenovati na razne administrativne funkcije: Patrick Treanor, T. 18801.

⁸³ DP P25, Uputstvo s varijantom A i B, dio III, tačka 3. *Vidi* takođe DP P2475, transkript 14. sjednice Skupštine Srpske Republike BiH, održane 27. marta 1992., na kojoj je Radovan Karadžić poslanicima rekao sljedeće: "Čim dođete u svoje opštine, [obavezni ste da] odmah hitno formirate krizne štabove." Kasnije je u svom govoru ponovio ovaj zahtjev, tražeći da to učine "s punim ovlašćenjima Skupštine [Srpske Republike BiH]".

kojima su civili, bosanski Muslimani i bosanski Hrvati, masovno hapšeni i držani u zatočeništvu. U nekoliko navrata izvršeno je masovno ubijanje civila. Pored toga, bosanski Srbi su sistematski provodili politiku "etničkog čišćenja" nesrpskog stanovništva iz ARK-a. Bosanski Srbi su silom protjerali desetine hiljada bosanskih Muslimana i Bosanskih Hrvata iz ARK-a i prevezli ih konvojima autobusa i vozovima na teritorije u BiH koje su držali bosanski Muslimani ili u Hrvatsku. Na osnovu obrasca ponašanja u sklopu kojeg su ti zločini vršeni širom Bosanske krajine, Pretresno vijeće se uvjerilo da su oni činjeni uglavnom u svrhu provođenja Strateškog plana.

7. **Paragraf 167;** Skupština Srpske Republike BiH imenovala je Jovana Čizmovića, člana Ministarskog savjeta Skupštine Srpske Republike BiH, za koordinatora vlada ARK-a i ostalih srpskih autonomnih oblasti. Pretresno vijeće se uvjerilo da je osnivanje ARK-a i ostalih srpskih autonomnih oblasti i njihova koordinacija koju su vršili organi vlasti Srpske Republike BiH predstavljalo ključni i presudni korak ka provođenju Strateškog plana.
8. **Paragraf 172;** Usprkos odredbama iz članova 4 i 5 Statuta ARK-a koje navode na zaključak da je ARK bio višenacionalna institucija, on je u praksi bio srpska organizacija. Od 189 poslanika u Skupštini ARK-a, bosanski Muslimani i bosanski Hrvati su činili samo zanemariv broj. Pored toga, za razliku od političara višeg ranga iz SDA ili HDZ-a, koji nikad nisu prisustvovali nijednoj sjednici Skupštine ARK-a, važniji članovi SDS-a na nivou Srpske Republike BiH, među kojima je bio i Radovan Karadžić, kao i više vojne starješine, živo su se zanimali za rad ARK-a i učestvovali su na brojnim sjednicama Skupštine ARK-a. Srpski nacionalni karakter ARK-a najjasnije se ispoljavao kroz rad njegovih tijela. Kao što pokazuju dokazi koji će se razmatrati u narednim poglavljima, vlasti ARK-a nisu samo imale potencijal da budu sredstvo za provođenje Strateškog plana, nego je to zapravo bio njihov prevashodni cilj.
9. **Paragraf 192;** Pretresno vijeće se uvjerilo da je Krizni štab ARK-a, kao i opštinski krizni štabovi napodručjima svoje nadležnosti, osnovan prevashodno da bi se na regionalnom nivou osigurala saradnja između političkih organa vlasti, vojske i policije, s namjerom da se koordinira provođenje Strateškog plana od strane raznih organa vlasti.
10. **Paragraf 210;** Na suđenju je izveden samo ograničen broj dokumentarnih dokaza na osnovu kojih se može ispitati provođenje odluka Kriznog štaba ARK-a od strane opština. Ti dokumenti predstavljaju samom uzorak mnogih takvih dokumenata koji su izdavani u trinaest opština. Međutim, postoji znatan broj uvjerljivih dokaza da su opštine provodile odluke Kriznog štaba ARK-a u tri ključne oblasti. Te oblasti su a) otpuštanje profesionalnih radnika nesrpske nacionalnosti; b) razoružavanje paravojnih jedinica i pojedinaca koji ilegalno posjeduju oružje, provođeno selektivno protiv nesrba; i c) preseljenje nesrpskog stanovništva. Raspoloživi dokazi pokazuju obrazac ponašanja na osnovu kojeg se, po mišljenju Pretresnog vijeća, može izvući samo jedan razuman zaključak: opštine su sistematski provodile odluke Kriznog štaba ARK-a u barem tri ključne oblasti. Pretresno vijeće smatra da su te tri oblasti bile od ključnog i vitalnog značaja za uspjeh sveukupnog plana etničkog čišćenja.
11. **Paragraf 219;** Civilne i vojne strukture su na opštinskom nivou održavale *de facto* vrlo blisku interakciju. Postoji obilje dokaza o tome da su krizni štabovi u velikoj mjeri uticali na vojsku. **Opštinski krizni štabovi su učestvovali u donošenju odluka i u drugim pitanjima vezanim za vojsku, uključujući pružanje pomoći u mobilizaciji i formiranju novih lakih pješadijskih brigada, poslove finansiranja i nabavke, vođenje rasprava i donošenje odluka vezanih za zatočeničke objekte,** izdavanje uputstava u pogledu rokova za predaju oružja, dodjelu napuštenih kuća i stanova kadrovima kriznog štaba, vojske ili drugim pojedincima, donošenje odluka vezanih za ratni plijen i pokretnu imovinu, remještanje zatočenika u logore i uklanjanje nesrba iz opština.
12. **Paragraf 230;** Provođenje Strateškog plana dovelo je do rasprostranjenog vršenja zločina nad nesrbima u Bosanskoj krajini tokom perioda na koji se odnosi Optužnica. Pretresno vijeće se uvjerilo da je Krizni štab ARK-a, djelujući kao najviši organ civilne vlasti u regiji, odigrao vodeću ulogu u provođenju Strateškog plana tako što je upravljao i koordinirao aktivnostima policije, vojske i opštinskih organa vlasti na području ARK-a. Kao što je izloženo ranije u tekstu, Krizni štab ARK-a imao je *de facto* nadležnost nad opštinskim organima vlasti i policijom i vršio je znatan uticaj na vojsku. **626**

- 13. Paragraf 232;** Pretresno vijeće je konstatovalo da postoje dokazi da je Strateški plan proveden u sljedeće tri oblasti: a) otpuštanju profesionalnih radnika nesrpske nacionalnosti; b) razoružavanju paravojnih jedinica i pojedinaca koji su nezakonito posjedovali oružje, provedenom selektivno nad nesrbima; i c) preseljenju nesrpskog stanovništva. Pretresno vijeće se uvjerilo da je Krizni štab ARK-a izdavao odluke vezane za te tri oblasti u cilju provođenja Strateškog plana, čime je bitno doprinio vršenju zločina.
- 14. Paragraf 256;** Otpuštanje radnika nesrba s posla, razoružavanje nesrba i preseljenje nesrpskog stanovništva bile su operativne mjere preduzete u sklopu provođenja Strateškog plana. Pretresno vijeće se u potpunosti uvjerilo da je Krizni štab ARK-a odgovoran za upravljanje i koordinaciju provođenja tih mjera na teritoriji ARK-a. Provođenje tih mjera osiguralo je kontrolu bosanskih Srba širom ARK-a i omogućilo ostvarenje Strateškog plana na tom području. Prema tome, Pretresno vijeće se uvjerilo van razumne sumnje da su odluke Kriznog štaba ARK-a u tri gorepomenute oblasti značajno doprinijele vršenju zločina nad nesrbima u Bosanskoj krajini tokom perioda na koji se odnosi Optužnica.
- 15. Paragraf 868;** Počev od 27. maja 1992., civile bosanske Muslimane i Hrvate pripadnici civilne i vojne policije bosanskih Srba lišavali su slobode i zatvarali ih u zatočeničke objekte u Sanskom mostu, što je trajalo približno do kraja avgusta 1992. godine.

O b r a z l o ž e n j e

Prijedlog Tužilaštva Bosne i Hercegovine

Na osnovu člana 4. i člana 6. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta, Tužilaštvo BiH je svojim prijedlogom broj: T 20 0 KT RZ 0000 032 07 od 25.05.2012. godine, predložilo da se prihvate kao dokazane činjenice utvrđene u odluci pred Međunarodnim sudom za ratne zločine počinjene na prostoru bivše Jugoslavije (MKSJ), u predmetu Tužilac protiv Radoslava Brđanina broj IT-99-36-T, od 01. septembra 2004. godine

Tužilaštvo u svom prijedlogu navodi paragrafe i njima obuhvaćene činjenice iz prvostepene presude broj IT-99-36-T, od 01. septembra 2004. godine na kojima temelji svoj prijedlog.

U obrazloženju prijedloga Tužilaštvo navodi da je svjesno da prihvatanje predloženih činjenica predstavlja diskreciono pravo Suda, i da citirani zakon ne propisuje kriterije za donošenje odluke, te se i Tužilaštvo prilikom predlaganja vodilo kriterijima koje je Sud uzimao u obzir u dosadašnjoj praksi (prava optuženog zaštićena Zakonima BiH i EKLJP).

Tužilaštvo također smatra da su predložene činjenice dovoljno određene, konkretne i

prepoznatljive, da ne predstavljaju zaključak, mišljenje ili usmeno svjedočenje, da ne predstavljaju kategorizaciju pravne prirode, da su u cijelosti citirane, da ne potvrđuju direktno krivičnu odgovornost optuženog i da su utvrđene pravosnažnom odlukom MKSJ-a, odnosno iste su potvrđene u postupku po žalbi ili nisu uopšte pobijane.

Prema ocjeni Tužilaštva, iste su relevantne za predmet, jer je optuženi bio dio sistema koji je provodio zacrtane ciljeve Skupštine srpskog naroda kako na prostoru cijele Bosne i Hercegovine tako i na prostoru proglašenih Autonomnih oblasti.

Činjenice koje su utvrđene u predmetu „Brđanin“ odnose se na krivična djela počinjena u periodu koji obuhvata i vrijeme iz optužnice i geografsko području općine koje su tada pripadale samoproglashenoj Autonomnoj regiji Krajina (ARK).

Nadalje, Tužilaštvo smatra da će se prihvatanjem predloženih činjenica optuženom omogućiti suđenje u razumnom roku, u skladu sa članom 13. ZKP BiH i članom 6. stav 1. EKLJP.

Nakon što je prijedlog Tužilaštva BiH prosljeđen odbrani, optuženi Prošić Predrag je po svom braniocu dostavio izjašnjenje dana 01.06.2012. godine.

U izjašnjenju se navodi da se odbrana protivi prihvatanju predloženih činjenica iz prijedloga Tužilaštva iz razloga što sam cilj Tužilaštva nije reduciranje dokaznog postupka u smislu smanjenja broja svjedoka, već ograničenje ispitivanja svjedoka na određene okolnosti.

Nadalje, odbrana ističe da se prihvatanjem utvrđenih činjenica oduzima pravo odbrani da pobija ili osporava date činjenice.

U izjašnjenju se dalje navodi da će svjedoci Tužilaštva BiH svjedočiti na okolnosti događaja iz optužnice, a koji su se desili u maju mjesecu 1992. godine, a branilac ističe da bi svakako prigovarao ukoliko bi se od svjedoka tražilo da daju iskaz o nečemu van ovog vremenskog okvira.

Naime, odbrana također prigovara da se iz utvrđenih činjenica može vidjeti pravna kvalifikacija zločina protiv čovječnosti u smislu širokog u sistematskog napada, diskriminatorne namjere i progona. Takođe formulacija da je optuženi bio dio sistema koji je provodio zacrtane ciljeve i njegova uloga u ARK-u bi eventualno mogli da imaju značaja u slučaju da se optuženom stavlja na teret izvršenje djela u udruženom zločinačkom poduhvatu, ali pošto to nije slučaj, navedne činjenice odbrana smatra nerelevantnim.

Odbrana smatra da sve predložene činjenice predstavljaju mišljenje sudskih vijeća, te da ih Vijeće i iz tog razloga ne bi trebalo prihvatiti.

Odbrana je takođe u svom izjašnjenju dala detaljan osvrt i razloge zbog čega prigovara u pogledu svake predložene činjenice, pa je za činjenice iz paragrafa 61, 62, 65 i 69 istakla prigovor relevantnosti, te da su iste izvan vremenskog okvira određene optužnicom, a za činjenice iz paragrafa 70,71 i 73 da su samo izvan vremenskog okvira.

Prigovor da sadržaj predložene činjenice predstavlja pravnu kvalifikaciju, odnosno ukazuje na neki element krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret odbrana je istakla u odnosu na činjenice sadržane u pragrafima 118, 159, 210, 219, 230, 232, 256, 868, a za ostale je istakla prigovor relevantnosti. Branilac na kraju svoga izjašnjenja predlaže da Vijeće donese odluku kojom će u cijelosti odbiti prijedlog Tužilaštva BiH.

Razmatranje

Nakon detaljnog razmatranja argumenata koje su iznijele strane u postupku, Sud je donio odluku kako je navedeno u dispozitivu, iz sljedećih razloga:

Članom 4. Zakona o ustupanju⁸⁴ propisano je da: „Nakon saslušanja stranaka, sud može, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice, koje su utvrđene pravosnažnom odlukom u bilo kojem drugom postupku pred MKSJ-om, ili da prihvati pismeni dokazni materijal iz postupka pred MKSJ-om, ako se odnosi na pitanje od značaja u tekućem postupku.“

Saslušanjem stranaka u postupku ispunjena je i prva formalna pretpostavka citiranog propisa za odlučivanje o pitanju prihvatanja utvrđenih činjenica dokazanim.

Valja podsjetiti da je Zakon o ustupanju *lex specialis* i da je kao takav primjenjiv u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini. Osnovna svrha člana 4. Zakona o ustupanju predmeta jeste efikasnost i ekonomičnost sudskog postupka. Efikasnost

⁸⁴ Prema članu 4. Zakona o ustapanju predmeta: “Nakon saslušanja stranaka, sud može, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice koje su utvrđene

postupka podrazumjeva njegovo sažimanje na ono što je za postupak od suštinskog značaja za izvođenje dokaza strana u postupku i što eliminiše neophodnost ponovnog dokazivanja činjenica koje su već ranije utvrđene u prethodnim postupcima. Cilj zakonodavca davanjem diskrecionog prava sudu da prihvati "kao dokazane" utvrđene činjenice u svrhu ekonomičnosti postupka, obuhvata i promovisanje prava optuženih na suđenje u razumnom roku, te uvažavanje svjedoka na način da se smanji broj sudova na kojima bi morali da se pojave zbog ponovnog svjedočenja i tako izbjegne njihova dodatna traumatizacija.

Sud je imao na umu da se u ostvarivanju cilja ekonomičnosti postupka mogu ugroziti prava optuženih na pravično suđenje i pretpostavku nevinosti i da se navedeni ciljevi mogu promovisati samo na način koji garantuje poštivanje tih prava, a da su dole navedeni kriteriji osmišljeni upravo za tu svrhu. U korišćenju diskrecionog prava iz člana 4. Zakona o ustupanju i donošenju odluke o konkretnom pitanju, Vijeće je imalo u vidu i sa posebnom pažnjom cijenilo prava optuženog u svjetlu člana 6. Evropske Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te i odredbe članova 3., 13., i člana 15. ZKP. Međutim Sud je svjestan da u primjeni ove odredbe mora pristupati sa oprezom poštujući princip pravičnosti konkretnog postupka, tako da Sud neće prihvatiti one činjenice koje bi na direktan ili indirektan način inkriminisale optuženog.

U smislu odredbe člana 15. ZKP Sudu je jasno da nije u obavezi svoju presudu zasnovati na bilo kojoj činjenici koja je prihvaćena kao dokazana budući da će sve one nakon okončanja krivičnog postupka biti predmetom pojedinačne ocjene i ocjene u kontekstu svih provedenih dokaza na glavnom pretresu koja će za rezultat imati odgovarajuću presudu sa ocjenom svih provedenih dokaza.

Proceduralni i pravni učinak formalnog primanja na znanje utvrđene činjenice je u tome da se teret dokazivanja u osporavanju činjenice prenosi sa optužbe na odbranu⁸⁵. U slučaju da optuženi, u toku suđenja, želi da ospori utvrđenu činjenicu koju je sud formalno primio

pravosnažnom odlukom u drugom postupku pred MKSJ-om, ili da prihvati pismeni dokazni materijal iz postupka pred MKSJ-om ako se odnosi na pitanje od značaja u tekućem postupku."

⁸⁵ Praksa Suda BiH: Rješenje u predmetu protiv Momčila Mandića br. X-KR-05/58 od 5.2.2007. godine; Rješenje u predmetu protiv Kreše Lučića br. X-KR-06/298 od 27.3.2007. godine

Praksa MKSJ: Odluka o presuđenim činjenicama u predmetu protiv Vujadina Popovića i drugih br. IT-05-88-T od 26.9.2006. godine kojom se dalje razrađuju kriteriji navedeni u dvjema odlukama MKSJ o presuđenim činjenicama u predmetu protiv Momčila Krajišnika br. IT-00-39-T od 28.2.2003. godine i 24.3.2005. godine.

na znanje, optuženi ima pravo (kao garanciju pravičnosti postupka) da izvodi dokaze kojima se osporava vjerodostojnost presuđenih činjenica.⁸⁶

Imajući u vidu da ni Zakon o ustupanju niti ZKP BiH ne sadrže kriterije koji moraju biti ispunjeni da bi se određene činjenice prihvatile kao utvrđene od strane MKSJ, vođen svojom obavezom poštivanja prava na pravično suđenje koje garantuje Evropska konvencija i ZKP BiH, Sud je primjenjivao kriterije koje je MKSJ utvrdio u predmetu *Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih* (predmet br. IT-05-88-T) i *Tužilac protiv Momčila Krajišnika* (predmet br. IT-00-39-T).

Da bi utvrđeni kriteriji bili ispunjeni, prema stavu koje je zauzelo raspravno vijeće u predmetu *Tužilac protiv Momčila Krajišnika* činjenica mora biti: 1) dovoljno određena, konkretna i ona koja se može identifikovati; 2) ograničena na činjenični nalaz i ne smije predstavljati karakterizaciju pravne prirode; 3) pobijana u postupku, te da je dijelom presude koja nije osporavana žalbom, odnosno koja je utvrđena pravosnažnom odlukom u žalbenom postupku; ili 4) pobijana u postupku i čini dio presude koja se trenutno osporava po žalbi, ali spada u pitanja koja u žalbenom postupku nisu sporna; 5) ne potvrđuje krivičnu odgovornost optuženog; 6) nije predmetom racionalnog spora između strana u konkretnom postupku; 7) nije zasnovana na sporazumu o priznanju krivnje iz ranijih predmeta; i 8) ne smije utjecati na pravo optuženog na pravično suđenje.⁸⁷

Prema odluci u predmetu *Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih*, kriteriji prihvatljivosti za potrebe formalnog primanja na znanje činjenica su da: 1) činjenica mora biti relevantna za neko od pitanja u postupku koji je u toku; 2) činjenica mora biti jasna, konkretna i mora se moći identifikovati; 3) strana u postupku koja traži formalno primanje na znanje mora činjenicu formulirati na način koji se ni u kom smislu suštinski ne razlikuje od formulacije u izvornoj presudi; 4) činjenica ne smije biti nejasna ili navoditi na pogrešan zaključak u kontekstu u koji je stavljena u zahtjevu strane u postupku; 5) činjenica mora biti precizna; 6) ne smije sadržavati kvalifikacije koje su u suštini pravne prirode; 7) činjenica se ne smije zasnivati na dogovoru strana u ranijem postupku; 8) činjenica se ne smije odnositi na

⁸⁶ Član 6. stav 2. ZKP BiH i član 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije.

⁸⁷ Odluka MKSJ o presuđenim činjenicama u predmetu protiv Momčila Krajišnika br. IT-00-39-T od 28.2.2003. godine.

djela, postupke ili duševno stanje optuženog; 9) mora biti očito da činjenica nije predmet žalbenog postupka ili postupka preispitivanja koji je u toku;

Očigledno je da su utvrđeni kriteriji za prihvatanje presuđenih činjenica kao utvrđenih u predmetu *Krajišnik i Popović* slični, sa tendencijom da su kriteriji u predmetu *Popović* još dalje razrađeni. I u prvoj i u drugoj odluci kao kriterij se navodi da činjenica mora biti jasna, konkretna, da se može identifikovati, odnosno da je precizna, ne smije sadržavati kvalifikaciju pravne prirode, odnosno ne smije predstavljati karakterizaciju pravne prirode, te da je dijelom presude koja nije osporavana žalbom, odnosno koja je utvrđena pravosnažnom odlukom u žalbenom postupku, pobijana u postupku i čini dio presude koja se trenutno osporava po žalbi, ali spada u pitanja koja u žalbenom postupku nisu sporna.

Shodno navedenom, Sud je prilikom donošenja odluke kao u izreci rješenja imao u vidu gore navedne kriterije.

Predložena činjenica koje je ovo Vijeće prihvatilo pod tačkom I dispozitiva zadovoljavaju sve naprijed navedene kriterije i relevantne su za predmet, pa će u daljem obrazloženju rješenja biti navedeni razlozi iz kojih predložene činjenice pod tačkom II (**paragraf; 65, 69, 70, 102, 118, 159, 167, 172, 192, 210, 219, 230, 232, 256, 868**) nisu prihvaćene.

Činjenica mora biti dovoljno određena, konkretna i ona koja se može identifikovati

Da bi se ispunio ovaj kriterij, prema Odluci MKSJ-a u predmetu *Popović i dr.*, predložena činjenica ne smije biti nerazlučivo pomiješana kako sa drugim činjenicama koje i same ne zadovoljavaju kriterije za utvrđene činjenice tako i sa drugim činjenicama koje prikrivaju glavnu činjenicu. Kako bi se ispitalo da li je to tako, Sud mora razmotriti predloženu činjenicu u kontekstu originalne presude.⁸⁸

Ovaj kriterij je kroz praksu MKSJ-a i Suda BiH dopunjen, te je ovo Vijeće svaku činjenicu cijeno na slijedeći način:

Činjenica stvarno mora biti „činjenica“ koja:

- a) je dovoljno određena, konkretna i prepoznatljiva;
- b) nije zaključak, mišljenje ili usmeno svjedočenje;⁸⁹

Prema navedenom kriteriju ovo Vijeće je cijenilo predložene činjenice, te utvrdilo da slijedeće činjenice ne ispunjavaju tražene uslove.

Vijeće zapaža da sadržaji predloženih činjenica pod rednim brojevima **65, 118, 159, 210** predstavljaju zaključke i mišljenja pretresnog vijeća u predmetu ***Tužilaštvo protiv Brđanina***, a nikako utvrđene činjenice u predmetu, te se iste prema ocjeni ovog Vijeća ne mogu prihvatiti.

Također, Vijeće nije prihvatilo predložene činjenice navedene u paragrafu broj **69 i 70**, a koje se odnose na interpretaciju sadržaja dokumenta „Uputstva o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima“, jer u istim vijeće MKSJ-a iznosi svoje zaključke o navedenom dokumentu. U kontekstu navedenog bitno je spomenuti da je Tužilaštvo predmetni dokument uvelo kao svoj dokaz u ovom predmetu.

Činjenica mora biti ograničena na činjenični nalaz i ne smije predstavljati karakterizaciju pravne prirode.

Kao što je to istaknuto u gore citiranoj drugoj odluci u predmetu *Krajišnik*: "Mnogi zaključci imaju pravni aspekt ukoliko se ovaj izraz šire tumači. Stoga je neophodno ustanoviti u svakom slučaju pojedinačno da li predložena činjenica sadrži zaključke ili kvalifikacije koje su u osnovi pravne prirode."¹⁰

Vijeće je prilikom tumačenja ovoga kriterija ostalo pri konzervativnijem pristupu, smatrajući da činjenice koje sadržavaju bilo kakve pravne zaključke ne bi trebale biti prihvaćene kao

⁸⁸ Vidi: Odluka MKSJ-a o činjenicama o kojima je presuđeno u predmetu protiv Vujadina Popovića i drugih, predmet MKSJ-a, broj IT-05-88-T od 26.09.2006. godine, par.6;

⁸⁹ Praksa Suda BiH: Rješenje Suda BiH broj X-KR-07/394, broj 13.11.2008.godine, Rješenje Suda BiH X-KR-06/202 od 03.07.2007. godine, Rješenje Suda broj X-KR/06/165 od 26.06.2007. godine;

¹⁰ Odluka MKSJ o presuđenim činjenicama u predmetu protiv *Momčila Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T, od 24. marta 2005. godine, stav 15.

utvrđene činjenice. Stoga, niti jednu činjenicu koja sadrži zakonska obilježja krivičnog djela, na primjer "civilno stanovništvo", "etničko čišćenje" ili "široki ili sistematični napad" ne bi, po mišljenju ovog Vijeća, trebalo prihvatiti kao utvrđenu. Koncepti kao što su "široki ili sistematični napad" ili "progon", "diskriminatorna namjera" su zakonska obilježja krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret i iste se ne bi trebali smatrati utvrđenim činjenicama kako bi se stvorile jasno definisane granice za upotrebu ovog novog instrumenta.

Uprkos svom strogom pristupu prema prihvatanju činjenica koje sadrže zakonske kvalifikacije kao prihvaćenih činjenica, Vijeće smatra da kada je jednom čisto činjenično stanje prihvaćeno kao utvrđena činjenica, ista će se tretirati kao dokaz na isti način kao i dokazi dobijeni od svjedoka ili materijalni dokazi koji su podneseni tokom suđenja koje je u toku. Stoga, u skladu sa članom 15. ZKP BiH, ovo Vijeće zadržava slobodu da izvede svoje vlastite pravne zaključke na osnovu onog utvrđenog činjeničnog stanja koje je prihvatilo kao utvrđene činjenice.¹⁸

Predloženu činjenicu, pod brojem **102, 118, 159,167, 210, 219, 230, 232, 256, 868** ovo Vijeće nije prihvatilo, jer sadržaj istih ne predstavlja činjenično utvrđenje, već pravnu kategorizaciju. Sadržaj navedenih činjenica odnosi se na zakonska obilježja krivičnog djela Zločin protiv čovječnosti, pa iste sadrže utvrđenja o postojanju „širokog i sistematičnog napada“, „etničkog čišćenja“, „progona“, „postojanja diskriminatorne namjere“ te definiše status lica kao civila, što ukazuje da se radi o tumačenju prava i pravnih propisa.

Takođe, ovo Vijeće je odbilo svaku činjenicu koja se odnosi na optuženog ili koja se direktno ili indirektno odnosi na krivičnu odgovornost optuženog, prema ovom kriteriju odbilo je predložene činjenice iz paragrafa **102 (napad na selo Mahala, Begići i Muhići)** jer je događaj koji tretira ovaj paragraf predmet dokazivanja u predmetu koji se vodi protiv Prošić Predraga pred Sudom BiH.

Pored navedenog, činjenice ne ispunjavaju ni uslove konkretnosti, određenosti i preciznosti.

¹⁸ Vidjeti odluku MKSJ o presuđenim činjenicama u predmetu protiv *Miroslava Kvočke i drugih*, predmet br. IT-98-30/1-T, od 8. juna 2000. godine, str. 6.

8. Činjenica ne može uticati na pravo optuženog na pravično suđenje

Bezrazložno uopštene, nejasne, tendenciozne i sugestivne činjenice narušavaju princip ekonomičnosti postupka.⁹⁰ U konačnoj analizi, Vijeće zadržava diskreciono pravo da odbije čak i one činjenice koje ispunjavaju sve navedene preduslove ukoliko te činjenice u svojoj ukupnosti narušavaju pravo optuženog na pravično suđenje.

Prema tome, Vijeće odbija sljedeće činjenice jer su **irelevantne** za ovaj predmet, pretjerano detaljne ili se ponavljaju: **172, 192.**

Ovo Vijeće je odbilo svaku činjenicu koja se odnosi na optuženog ili koja se direktno ili indirektno odnosi na krivičnu odgovornost optuženog i koje nisu relevantne za ovaj predmet. Činjenice koje je ovo Vijeće prihvatilo kao „utvrđene“ govore o općem političko-historijskom kontekstu dešavanja koji je prethodio sukobima 1992. godine, o političko-administrativnoj organizaciji na geografskom području koje tretira optužnica, a koje je tada pripadale Autonomnoj regiji Krajine (ARK). Sadržaj utvrđenih činjenica se odnosi na datum i okolnosti pod kojima je formirana Srpska Republika BiH 12. avgusta 1992. godine i činjenice koje se odnose na vojno-policijske formacije na teritoriji Srpske Republike BiH.

Pored toga, prilikom uvida u dokaze u cijelini na kraju glavnog pretresa, ovaj Sud će razmotriti utvrđene činjenice u svijetlu svih dokaza izvedenih na ročištu, i donijeti konačnu odluku o njihovoj relevantnosti za dati predmet.

Na kraju, radi se o procesnoj odluci Vijeća, koja se prema članu 239. stav 4. ZKP BiH, „uvijek objavljuje i uz kraće obrazloženje relevantnih činjenica unosi na zapisnik o glavnom pretresu“, i može se pobijati samo u žalbi na presudu. Ipak, Sud se opredijelio da ovo rješenje donese u pisanoj formi, stoga na ovaj način i optuženi i javnost mogu biti bolje informirani o toku ovog krivičnog postupka.

⁹⁰ Odluka MKSJ o presuđenim činjenicama u predmetu protiv *Vujadina Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-T, od 26.9.2006. godine, tačka 16.

